अन्तिम लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

निस्दि गाउँपालिका
पाल्पा

आर्थिक वर्ष २०७९/८०

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
काठमाडौं, नेपाल

अन्तिम लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

निस्दि गाउँपालिका

पाल्पा

आर्थिक वर्ष २०७९/८०

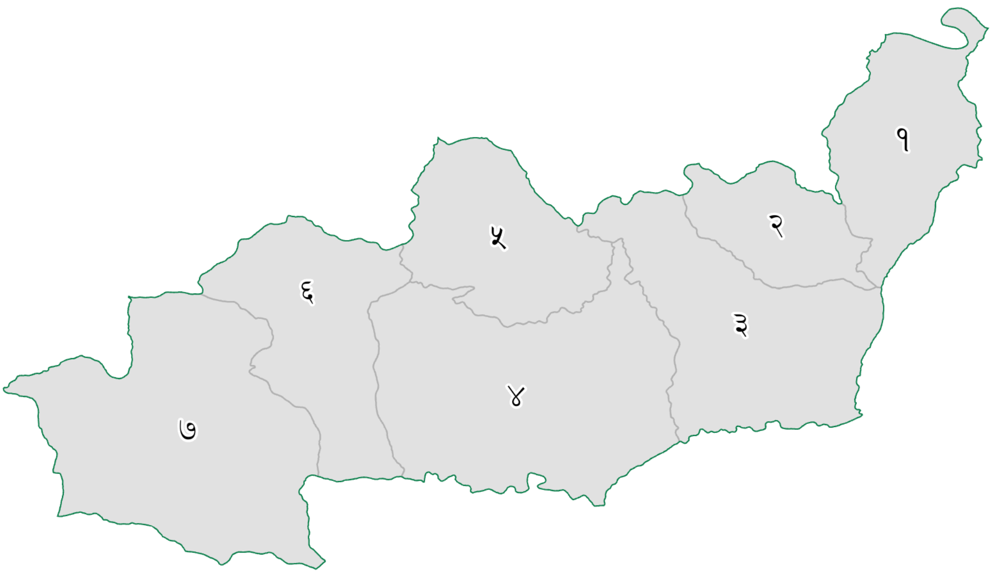

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
काठमाडौं, नेपाल

अन्तिम लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

निस्दि गाउँपालिका

पाल्पा

आर्थिक वर्ष २०७९/८०

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि (VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्द्धन गर्ने विश्वसनीय संस्था

(Be Credible Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य (MISSION)

राष्ट्रलाई स्वतन्त्र एवं गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide independent and Quality Audit Service to the Nation)

मूल्य मान्यता (Core Values)

निष्ठा	*(Integrity)*
स्वतन्त्रता	*(Independence)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

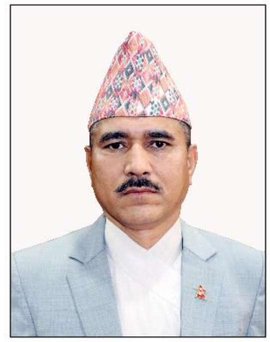

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्य समेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। त्यसैगरी लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ । लेखापरीक्षण गर्दा नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिईएको छ । यस स्थानीय तहको २०७९/८० को लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रिया समेत विचार गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, बजेट तथा योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन,खरिद व्यवस्थापन, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहिता लगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ । समय, जनशक्ति, स्रोतको उपलव्धता लगायतका सीमा रहेता पनि स्थानीय तह सम्म नै उपस्थित भई लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्ने नीति लिइएको छ। यसै गरी लेखापरीक्षणको क्रममा स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोरा उपर छलफल गरिएको छ।

यस वर्ष स्थानीय तहको लेखापरीक्षणबाट कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक पर्ने कतिपय कानुन निर्माण हुन बाँकी रहेको, कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, प्रशासनिक तथा अनुत्पादक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, एउटै योजना समेत टुक्र्याई कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरुको समेत परामर्शदाताद्वारा विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरी खर्च गरेको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरू समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारी समेत नियुक्ति गरेको, आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदनमा सुधार गर्नु पर्ने देखिएको, सार्वजनिक सम्पत्ति संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रुपमा हुन नसकेको, स्थानीय तहमा लेखापरीक्षण प्रतिवेदन उपर छलफल र बेरुजु फस्यौंट सम्बन्धी स्पष्ट कार्यविधि तर्जुमा गर्न बाँकी रहेको जस्ता व्यहोरा देखिएका छन्। त्यस स्थानीय तहसँग सम्बन्धित व्यहोरा सहितको राय संलग्न गरिएको छ । एकै प्रकृतिका व्यहोराहरू वर्षेनी दोहोरिने गरेकोले वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित रुपमा सुधार हुन सकेको छैन ।अतः लेखापरीक्षणबाट औंल्याएका ब्यहोराहरू उपर आवश्यक कारबाही गरी वित्तीय अनुशासन कायम गर्नुका साथै सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन त्यस स्थानीय तहबाट थप पहल कदमी हुने विश्वास लिएको छु ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुर्‍याउने स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा कर्मचारीप्रति आभार व्यक्त गर्दछु । साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न यस कार्यालयका कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादनको लागि विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

(तोयम राया)

२०८१ जेष्ठ **महालेखापरीक्षक**

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
अनामनगर/बबरमहल, काठमाडौं, नेपाल

प्रादेशिक लेखापरीक्षण महानिर्देशनालय
लुम्बिनी प्रदेश

मितिः२०८१।०२।११

प.सं. २०८०।८१

च.नं. ३७

विषयः **लेखापरीक्षण प्रतिवेदन ।**

श्री अध्यक्ष ज्यू ,

निस्दि गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,

पाल्पा।

१. **कैफियत सहितको राय** – हामीलेपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७९/८० को प्राप्ती र भुक्तानीको विवरण, त्यससँग सम्बन्धित अनुसूची तथा अन्य विवरणको लेखापरीक्षण गरेका छौं ।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक पेस भएको २०८० आषाढ ३१ मा समाप्त भएको आर्थिक वर्ष २०७९/८० को प्राप्ती र भुक्तानीको विवरण र त्यससँग सम्बन्धित अनुसूची तथा अन्य विवरण समावेश भएको वित्तीय प्रतिवेदनले यस पालिकाको वित्तीय कारोबार र प्रतिवेदनसँग सम्बन्धित प्रचलित कानुन बमोजिम सारभूतरूपमा सही तथा यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ।

२. **कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार**

२.१. पालिकाले अन्तरसरकारी अख्तियारी, आन्तरिक आय तथा विविध कोष लगायतको वित्तीय विवरण महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानको ढाँचा पूर्ण रुपमा प्रयोग गरेर तयार गरेको छैन ।

२.२. लेखापरीक्षणबाट रू. ६ करोड ५८ लाख ४ हजार बेरुजू देखिएको छ । सो सम्बन्धमा रु. १ करोड ४९ लाख ३८ हजारको प्रतिक्रिया प्राप्त भएकोमा सो उपर कारबाही भई बाँकी बेरुजु असुल गर्नुपर्ने रू. ७५ लाख ५१ हजार, प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रू. १ करोड ६८ लाख २५ हजार, नियमित गर्नुपर्ने रु. २ करोड ६४ लाख ९० हजार समेत गरी यस वर्ष रु. ५ करोड ८ लाख ६६ हजार बेरुजू कायम रहेको छ । गाउँपालिकाको गतवर्ष सम्मको सम्परीक्षण पश्चात रु. १० करोड ८० लाख ५९ हजार बेरुजू बाँकी रहेकोमा हालसम्मको अद्यावधिक बेरुजू रु. १५ करोड ८९ लाख २५ हजार रहेको छ

। गाउँपालिकाको बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको व्यहोरा यसैसाथ संलग्न छ ।

हाम्रो लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेका नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम गरिएको छ । वित्तीय प्रतिवेदन तयार गर्ने निस्दि गाउँपालिकासँग हामी स्वतन्त्र छौं। त्यसका लागि प्रचलित कानुन र स्वीकृत आचारसंहिता अनुसार हामीले कार्य गरेका छौं ।लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त गरेका लेखापरीक्षण प्रमाणहरू हाम्रो राय व्यक्त गर्ने आधारका लागि पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्ने कुरामा हामी विश्वस्त छौं।

३. **अन्य व्यहोरा -** ऐन नियमको परिपालना, आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था, सम्पत्तिको संरक्षण, स्रोत साधनको प्राप्ति र उपयोग, बजेट व्यवस्थापन र राजस्व संकलन, सार्वजनिक खरिद व्यवस्थापन, कार्यक्रम स्वीकृति एवं कार्यान्वयन, उपभोक्ता समितिलाई अनुदान वितरण तथा अनुगमन र सेवा प्रवाहलगायतका विषयमा सुधार गर्नुपर्ने देखिएका छन् ।

४. **वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापन तथा पदाधिकारीको जिम्मेवारी -** नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) बमोजिम आर्थिक कारोवारको सही र यथार्थ अवस्था चित्रण हुने गरी एकीकृत वित्तीय विवरण तयार गर्ने तथा गल्ती (Fraud) वा त्रुटिका कारणबाट वित्तीय विवरण सारभूत रुपमा गलत आँकडा रहित स्वरुपमा बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागु गर्ने जिम्मेवारी निस्दि गाउँपालिकाको व्यवस्थापनमा रहेको छ । पालिकाका अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वित्तीय प्रतिवेदन प्रकृयाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार हुनेछन् ।

५. **वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण उपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी -** वित्तीय प्रतिवेदन समग्रमा गल्ती (Fraud) वा त्रुटिका कारण सारभूत रुपमा गलत आँकडा रहित रहेको छ भनी यथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी राय सहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो ।लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ । लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्वन गरेका नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम लेखापरीक्षण कार्य सम्पादन गरेको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तरनिहित सीमाहरुका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोवारमा भएका सबै प्रकारका गल्ती (Fraud) वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुदैन । वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका गल्ती (Fraud) वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूत रुपमा गलत आँकडा मानिएको छ ।

(घनश्याम पराजुली)
नायब महालेखापरीक्षक

निस्दि गाउँपालिका, पाल्पा जिल्ला,

१. चालु वर्ष २०७९।८० को बेरुजु

बेरुजु वर्गीकरण (विनियोजन, राजस्व, धरौटी र अन्य कारोबार)

(रु. हजारमा)

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट फस्यौंट			बाँकी बेरुजु			बेरुजु						
									असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
दफा संख्या			दफा संख्या			दफा संख्या									
सैद्धान्तिक	लगती	रकम	सैद्धान्तिक	लगती	रकम	सैद्धान्तिक	लगती	रकम	असुल गर्नु पर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की
७१	११५	६५८०४	०	१८	१४९३८	७१	९७	५०८६६	७५५१	२६४९०	१६८२५	०	०	४३३१५	०

२. अद्यावधिक बेरुजु स्थिति (२०७९।८० सम्मको)

(रु. हजारमा)

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष फस्यौंट	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
निस्दि गाउँपालिका, पाल्पा जिल्ला,	१०८०६२	०	३	१०८०५९	०	५०८६६	१५८९२५

३. बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र. सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	छोटकरी व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
	२०७९।८० (चालु वर्षको)			
१	०७९।८०	११.४	कोष दाखिला प्रमाण	४२३७२१
२	०७९।८०	३०	बितरण भर्पाइ	९९९८२
३	०७९।८०	३५.२	असुल दाखिला	१५४००
४	०७९।८०	३५.३	असुल दाखिला	६७३६२
५	०७९।८०	३५.५	असुल दाखिला	९४९०
६	०७९।८०	३५.६	असुल दाखिला	९०१४५
७	०७९।८०	५२	असुल दाखिला	३७७७०
८	०७९।८०	५४.१	जमानत प्रमाण	८४६६२३१
९	०७९।८०	६०	जिम्मेवारी सारेको प्रमाण	५७१७१६०
१०	०७९।८०	६४.२	असुल दाखिला	१०४००
	चालु वर्षको जम्मा			**१४९३७६६१**
	गत विगत वर्षतर्फको			
	२०७८।७९			०
	२०७७।७८			२५५०

	गत विगतको जम्मा			२५५०
	कुल जम्मा			१४९४०२११

पालिकाको अन्तिम लेखापरीक्षणको विवरण तल उल्लेख गरिएको छ ।

१ **(क) कार्यालयको उद्देश्य :-** स्थानीय सरकारले संचालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह—अस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्दन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु यस पालिकाको उद्देश्य रहेको छ ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य :- लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०७९।८० को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानूनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हुनेछ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि :- यस कार्यालयको विनियोजन, राजश्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, आर्थिक व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०७९।८० मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८०।०५।२७ देखि २०८०।०५।३१ सम्म रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमूना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमूना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति :- कार्यालयको आय — व्ययतर्फ रु.१५२९५९६०९१.४३ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सो को बिष्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ ।

२ **एकिकृत आर्थिक विवरणः-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६९ र ७२ वमोजिम निस्दी गाउँपालिकाले प्राप्त गरेको आय, अनुदान तथा सहायता र स्थानीय आय-व्यय हिसावको आर्थिक वर्ष २०७९/८० को संक्षिप्त अवस्था निम्नानुसार रहेको छः

सि.न.	आयतर्फ			सि.न.	व्ययतर्फ		
	विवरण	रकम	रकम		विवरण	रकम	रकम

१	गत वर्षको जिम्मेवारी			१	चालु खर्च		
	क.नगद				नेपाल सरकार समानिकरण	१४१४२९७८.००	
	ख.बैंक		१३२३१५५९०.७४		नेपाल सरकार सशर्त	२४६०६०८३१.२०	
२	राजस्व (आन्तरिक आय)				लुम्बिनी प्रदेश समानिकरण	२६३५०९२.००	
	क. आन्तरिक राजस्व		२७५८१४१८.१६		लुम्बिनी प्रदेश विशेष अनुदान	४५०२१७४.००	
	ख. राजस्व बाडँफाडँ संघिय सरकार		१२४३४८३५९.०५		प्रदेश राजश्व बाँडफाँड	६२६३५५.००	
	ग.राजस्व बाँडफाँड प्रदेस सरकार		६८२३२९७.७४		संघीय राजश्व बाँडफाँड	५८५३४४११.६१	
	घ. राजस्व बाँडफाँड स्थानीय		४६५२०२.२०		आन्तरिक स्रोत	३५११४०३९.१८	३६१६१५८८०.९९
३	वित्तिय हस्तान्तरण संघ			२	पूँजीगत खर्च		
	क. वितिय समानिकरण अनुदान		९७९५७५००.००		नेपाल सरकार समानिकरण	६४२१३०१३.००	
	ख. सशर्त अनुदान		२९२८७७०००.००		नेपाल सरकार सशर्त	२६०५३६५२.००	
	ग. समपुरक अनुदान		०.००		नेपाल सरकार विशेष	१०१५४९१९.००	
	घ. विशेष अनुदान		१०२०६७३५.००		लुम्बिनी प्रदेश समानिकरण	१००००००.००	
४	प्रदेश सरकार वाट प्राप्त अनुदान				प्रदेश राजश्व बाँडफाँड	१९४८३४६.००	
	क. वितिय समानिकरण अनुदान		५६९६०००.००		संघीय राजश्व बाँडफाँड	४३७५०५६३.००	
	ख. सशर्त अनुदान		८००००००.००		आन्तरिक स्रोत	६११११३६४.९९	

	ग. समपुरक अनुदान		७५०००००.००		लुम्बिनि प्रदेश बिषेश	४१८७१८८.००	
	घ. विशेष अनुदान		१०२०००००.००		लुम्बिनी प्रदेश सशर्त	६२८४०४७.००	२१८७०३०९२.९९
५	धरौटि खाता			३	धरौटी फिर्ता		१६५५६३१.००
	गत वर्षको जिम्मेवारी	३५८६३५३.०५		४	सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण		७९५७०५१५.००
	यस वर्ष को आय	४८२०२६८.००	८४०६६२१.०५	५	एकिकृत स्वास्थ्य पूर्वाधार विकास कार्यक्रम		७९०९४६०५.००
६	सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण		७९५७०५१५.००	६	प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम		८९६४००.००
७	एकिकृत स्वास्थ्य पूर्वाधार विकास कार्यक्रम		७९०९४६०५.००	७	अनुदान फिर्ता संघ		
८	प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम		८९६४००.००		सशर्त अनुदान		२०७६२५१६.८०
९	विविध खर्च खाता आय				विशेष अनुदान		५१८१६.००
	गत वर्षको जिम्मेवारी	३८८०००.००		८	अनुदान फिर्ता प्रदेश		
	यस बर्ष को आय	३८०९४२.५०	७६८९४२.५०		सशर्त अनुदान		१७१५९५३.००
१०	प्रकोप व्यवस्थापन खाता				विशेष अनुदान		१५१०६३८.००
	गत वर्षको जिम्मेवारी	६३९७६९.००			समपुरक		७५०००००.००
	यस बर्ष को आय	०.००	६३९७६९.००	९	बिबिध खर्च खाता मौज्दात		७६८९४२.५०
११	मर्मत संभार कोष			१०	कर्मचारी कल्याण कोष मौज्दात		७०००००.००
	गत वर्षको जिम्मेवारी	४६०७८८.२७		११	धरौटी खाता मौज्दात		६७५०९९०.०५

	यस बर्ष को आय	०.००	४६०७८८.२७	१२	प्रकोप व्यवस्थापन खाता मौज्दात		६३९७६९.००
१२	कर्मचारी कल्याण कोष			१३	मर्मत संभार कोष मौज्दात		४६०७८८.२७
	गत वर्षको जिम्मेवारी	७०००००.००		१४	लैंगिक हिंसा निवारण कोष मौज्दात		१०००००.००
	यस बर्ष को आय	०.००	७०००००.००	१५	मौज्दात		
१३	लैंगिक हिंसा निवारण कोष		१०००००.००		क. बैंक मौज्दात		११२११२००५.११
१४	दायित्व बाँकी		८००.००		ख. नगद मौज्दात		०.००
जम्मा			८९४६०९५४३.७१	**जम्मा**			८९४६०९५४३.७१

पालिकाले अन्तिम लेखापरीक्षणको क्रममा माथि उल्लेख भए बमोजिमको एकिकृत आर्थिक विवरण पेश गरेकोमा अन्तरसरकारी अख्तियारीबाट संचालित कार्यक्रमबाट कट्टी गरी राखेको धरौटी रकम सो आर्थिक विवरणमा समावेश गरेको पाईएन । यस आर्थिक वर्षमा प्राप्त धरौटी रु.३६२१६३४.०० को स्रेस्ता लेखापरीक्षणमा पेश गरे तापनि एकीकृत आर्थिक विवरणमा समावेश नहुँदा लेखापरीक्षणमा पेश भएको एकीकृत आर्थिक विवरणले True And Fair View दिएको मान्न सकिएन । पालिकाबाट संचालित सम्पूर्ण कारोवार समावेश गरि तयार पारिएको एकीकृत आर्थिक विवरण लेखापरीक्षणमा पेश गर्ने तर्फ कार्यालयको ध्यान जानु पर्दछ ।

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

३ **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीः** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ बमोजिम स्थानीय तहले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरि लागु गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यान्वयन सम्बन्धमा देखिएका थप व्यहोरा निम्न छनः

- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ अनुसार आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभुत तथ्यांक संकलन, अभिलेखांकन र व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धमा भएका अध्ययन र प्रतिवेदनको अभिलेख व्यवस्थित नरहेको तथा प्राप्त तथ्यांकमा एकरुपता देखिएको छैन ।
- पालिकाले आर्थिक वर्षको समग्र आर्थिक कारोवारको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरेको छैन ।
- पालिकाले कार्यक्रमगत तथा योजनागत खाता नराखेको, संचालित कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्वयन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगति तयार गरेको छैन ।
- स्थानीय कोषको सञ्चालन, व्यवस्थापन र प्रतिवेदन प्रणालीमा एकरुपता र शुद्धता कायम गर्न महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले उपलब्ध गराएको स्थानीय संचित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) मा सम्पूर्ण क्षेत्र/विषय प्रविष्टी नगरेकोले शुत्रबाट प्राप्त भएको आर्थिक विवरणले यथार्थ अवस्थाको चित्रण गर्न सकेको छैन ।

- अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ बमोजिमको मध्यकालीन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्नेमा पालिकाले सो बमोजिम मध्यकालीन खर्चको संरचना तयार गरेको छैन ।
- विषयगत क्षेत्रमा सञ्चालन हुने कार्यक्रममा बैठक भत्ता, भ्रमण भत्ता, तालिम, गोष्ठीतर्फ बढी केन्द्रीत भई उपभोग र वितरणमुखी रहेको देखिएको छ ।
- पालिकाले वडा कार्यालय र विषयगत कार्यालय समेतको जिन्सी सामानको एकीकृत विवरण तथा सहायक जिन्सी खाता अध्यावधिक नगरी वडा कार्यालय तथा विभिन्न संघ संस्थालाई वितरण गरेको छ ।
- जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भए अनुसार विभिन्न मालसामान मर्मत तथा लिलाम गर्नु पर्नेमा गरेको छैन ।
- कुनै रकमको भुक्तानी दिँदा रित पुगेको वा नपुगेको जाँच गरी रसिद विल भर्पाइहरूमा सिलसिलेवार नम्वर राखि कार्यालय प्रमुखले तोकेको कर्मचारीले भुक्तानी भएको जनाउने छाप समेत लगाई दस्तखत गरी प्रमाणित गर्नुपर्नेमा सो अनुसार गरेको छैन । कतिपय गोश्वारा भौचर तोकिएको अधिकारीबाट प्रमाणित समेत भएको छैन ।
- खरिद व्यवस्थापन भएका ठेक्का फाईलको विस्तृत विवरण देखिने गरि ठेक्का अभिलेख र कन्टिन्जेन्सी खाता राखेको छैन ।
- सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ९७ अनुसार यस वर्ष कार्यसम्पन्न भएका आयोजना तथा कार्यक्रम उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्नेमा हस्तान्तरण सम्बन्धी कुनै कार्यवाही भएको छैन ।
- संस्था दर्ता ऐन, २०३४ दफा ३ अनुसार पालिकाबाट सञ्चालन भएका विभिन्न योजना निर्माण कार्य गर्न सम्झौता गठन गरेका उपभोक्ता समिति ऐनको उक्त व्यवस्था अनुसार मान्यता प्राप्त हुने गरी दर्ता कार्य नभएको वा अद्यावधिक भएको छैन ।
- सञ्चालित योजनाको सूचना पाटीमा आय—व्यय, अपेक्षित र वास्तविक लाभका साथै उपभोक्ताको योगदान र कार्यसम्पादन लगायतका विषयमा स्पष्ट गरी सरोकारवाला सहितको सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक परीक्षणलाई अनिवार्य गर्नु गराउनु पर्नेमा सो को पालना गर्नलाई स्थायी प्रकृतिको कागजात तयार गरी कार्यान्वयन गरेको छ ।
- पालिकाको विकास निर्माण व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक प्राविधिक तथा प्रशासनिक कर्मचारी दरवन्दीबमोजिम पदपूर्ती नहुँदा सेवा प्रवाहमा असर परेको छ ।
- सुशासन व्यवस्थापन तथा सञ्चालन नियमावली, २०६५ अनुसार नागरिक वडापत्रमा उल्लेखित सेवाहरूको कार्यान्वयन स्थिती अनुगमन गर्न अनुगमन संयन्त्र तय गरेको छैन ।
- वातावरणको संरक्षणको एकीकृत दिर्घकालीन योजना तयार नगरेको र शहरीकरण भैरहेका स्थानलाई मध्यनजर राख्दै फोहोरमैला ब्यबस्थापन स्थल पहिचान एवं कार्ययोजना तयार गरेको छैन ।
- कार्यालयको स्वीकृत दरबन्दीअनुसार जनशक्ति व्यवस्थापनका लागि सम्बन्धीत निकायमा समन्वय गर्नु पर्नेमा सो गरेको छैन ।
- कार्यालयको कार्य प्रकृति अनुसार सार्वजनिक निकायको प्रमुखले मातहत कर्मचारीलाई कार्यविवरण/कायदिश दिई समयमै कार्यसम्पादनमा जोड दिनुपर्नेमा सो भएको छैन ।
- सवारी साधन मर्मत सम्भार तथा संरक्षणका लागि म.ले.प. फारम नं. ४१४ को प्रयोग कार्यान्वयन ल्याएको छैन् ।
- सार्वजनिक निर्माण कार्यलाई पारदर्शी तथा मितव्यायी बनाउनको लागि सार्वजनिक निर्माण सम्बन्धी लेखा राख्न म.ले.प. फाराम नं. ५०० अन्तर्गतका फारमहरुको प्रयोग गर्नुपर्नेमा सो गरेको छैन ।

- अर्थ मन्त्रालयले जारी गरेको सार्वजनिक खर्चलाई मितव्ययी तथा प्रभावकारी बनाउने सम्बन्धि मापदण्ड २०७८ को दफा १५(१) बमोजिम रकम विनियोजन भएको अवस्थामा धारा तथा विजुलीको महशुल समयमा नै भुक्तानी गरी जरिवाना तिर्नु पर्ने अवस्था आउन दिन नहुने तर्फ कार्यालयले ध्यान दिनु पर्नेमा सो को पालना भएको देखिएन ।
- कार्यालयले सवारी साधनको सुविधा प्रयोग गर्दा अर्थ मन्त्रालयले जारी गरेको सार्वजनिक खर्चलाई मितव्ययी तथा प्रभावकारी बनाउने सम्बन्धि मापदण्ड २०७८ को दफा १०(१) बमोजिम अनिवार्य रुपमा महालेखापरीक्षकको कार्यालयबाट स्वीकृत लगबुकको फाराममा भएको विवरणहरु स्पष्ट रुपमा भरी स्वीकृत गरेर मात्र खपत भएको इन्धन वापतको रकम भुक्तानी दिनु पर्नेमा सो गरेको देखिएन ।
- संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको २०७३/१२/२५ को परिपत्र अनुसार यस पालिकामा समाहित भएका साविकका गाउँ विकास समितिको नाममा रहेका पेश्की तथा बेरुजुको लगत तयार गरेको छैन । यसबाट गत विगतका बेरुजु तथा पेश्की हराउने वा छुट्नेतर्फ गाउँपालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

उपरोक्त बुँदा समेत पालिकाले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी र विश्वशनीय बनाइ सेवा प्रवाह सुदृढ गर्नुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

४ **वित्तीय विवरणः** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को नियम ७२ मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा नियम ७६(२) मा महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले २०७६।२।१९ मा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भएको सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (NPSAS) अनुसार लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ । पालिकाले उपलव्ध गराएको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७२) सम्बन्धमा निम्नअनुसार देखिएको छः

४.१ **वित्तीय विवरणको यथार्थताः** पालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कनको गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ । आर्थिक कारोबार गर्दा सुत्रको प्रयोग गरी सम्पूर्ण आर्थिक कारोवारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ भने सोही प्रणालीबाट स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७२) तयार गर्नुपर्छ । पालिकाले सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रु.७९५७०५१५.००, एकिकृत स्वास्थ्य पूर्वाधार विकास कार्यक्रमको रु.७९०९४६०५.०० र प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रमको रु.८९६४००.०० समेत गरी रु.१५९५६१५२०.०० सुत्रमा लेखाङ्कन गरेको छैन । जसले गर्दा सुत्रबाट तयार भएको वित्तीय विवरणसमेत पूर्ण नहुँदा पालिकाको यथार्थ आर्थिक अवस्थाको चित्रण गरेको छैन । तसर्थ सबै आर्थिक कारोबार सुत्र मार्फत हुने र सबै कारोबार वित्तीय विवरणमा समावेश गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

४.२ **फरक हिसाबः** यस पालिकाले सुत्रबाट तयार गरेको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७२) ले सबै कारोबार नसमेटेको कारण लेखापरीक्षणका क्रममा पालिकाबाट भएका सबै

कारोबार समेटिने गरी एकीकृत आर्थिक विवरण तयार गर्न लगाइएकोमा उक्त दुई विवरणमा देहायअनुसार गत वर्षको जिम्मेवारी रु.७०९९९.९९, यस वर्षको प्राप्ति रु.१९६४१४४५४.२९, यस वर्षको भुक्तानी रु.१९११०३२४३.८० र बैङ्क मौज्दात रु.३९००० फरक परेको छ । सुत्रमा पालिकाको सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारहरु समाविष्ट गरी म.ले.प.फा.नं.२७२ ले पालिकाको समष्टिगत आर्थिक कारोबारको यथार्थ अवस्था चित्रण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

विवरण	गतवर्षको जिम्मेवारी	यसवर्षको प्राप्ति	यसवर्षको भुक्तानी	बैङ्क मौज्दात
सुत्र अनुसारको वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७२)	१३८१५१५०१.०६	५६०११४५८८.३५	५८१९७३८०४.९८	१२१४९३४९४.९३
एकीकृत आर्थिक विवरणअनुसार	१३८०८०५०१.०७	७५६५२९०४२.६४	७७३०७७०४८.७८	१२१५३२४९४.९३
फरक	**७०९९९.९९**	**१९६४१४४५४.२९**	**१९११०३२४३.८**	**३९०००.**

सैद्धान्तिक बेरुजु	

४.३ **कट्टी रकम दाखिला बाँकीः** पालिकाले तयार गरेको वित्तीय प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७२) अनुसार वर्षान्तमा विभिन्न भुक्तानीहरुमा कट्टी गरेको कर दायित्व रु.८०० देखाएको छ । यकिन भई सकेको कर दायित्व लेखापरीक्षण अवधिसम्म पनि दाखिला गरेको पाइएन । अतः उक्त रकम सम्बन्धित खातामा दाखिला गर्नुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	८००

५ **दुई लेखाप्रणालीः** - एउटा कार्यालयमा एक लेखा प्रणाली हुनुपर्दछ । सार्वजनिक निकायमा एक भन्दा बढी लेखा प्रणाली भएमा आय व्ययलाई एकीकृत गर्न, विश्लेषण गर्न र प्रतिवेदन गर्न ती लेखा प्रणालीका बीच अन्तरसम्बन्ध कायम गरिनुपर्दछ । स्थानीय तहमा दुई लेखा प्रणाली SUTRA(Sub-National Treasury Regulatory Application) र CGAS(Computerized Government Accounting System) बाट लेखा राख्ने गरिएको छ । तर ती दुवै प्रणालीका बीच एकैकार्यक्रमका खर्चलाई एकीकृत गर्ने र प्रतिवेदन दिने व्यवस्था रहेको छैन । पालिकामा संघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहको बजेट प्रयोग गर्दा अन्तर सरकारी वित्तिय हस्तान्तरणको रकम CGAS प्रणालीमा र स्थानीय श्रोतलाई SUTRA प्रणालीमा प्रबिष्टि गर्दा एकै कार्यक्रम/योजनाको हकमा दुवै प्रणालीमा बजेट खर्चलाई अभिलेख गर्दा अन्तरसम्बन्ध नहुँदा के कति खर्च भयो यकिन गर्न नसकिने स्थिति छ । अन्तर सरकारी वित्तिय हस्तान्तरणको रकम CGAS मा मात्र अभिलेख गरिने हुँदा ले SUTRA प्रणालीबाट प्रतिवेदन गरिने वार्षिक आर्थिक विवरण म.ले.प. फाराम २७२ मा समावेश हुन सक्ने देखियो । सोका कारण वर्षभरि भएको कारोवारको वास्तविक प्रतिवेदन समेत प्राप्त नहुने र एकै कार्यक्रममा दुई प्रणालीबाट खर्च लेख्दा सो खर्च दोहोरो हुन नदिन लेखाप्रणालीले नियन्त्रण गर्न सक्ने अवस्था देखिएन । एक निकायमा एक लेखाप्रणाली लागू गर्नुपर्ने र दुई लेखाप्रणाली लागू गर्न आवश्यक भए ती प्रणालीका बीच अभिलेख एकीकृत हुने व्यवस्था लागू गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु	

६ **त्रैमासिक पूँजीगत खर्चः** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३५ बमोजिम बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने कार्यालयले त्रैमासिक प्रगति विवरण वनाई कार्यसम्पादन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार त्रैमासिक पूँजीगत खर्चको स्थिति देहाय बमोजिम छ ।

बजेट उपशिर्षक	कुल खर्च	त्रैमासिक खर्च				आषाढ महिनाको खर्च
		प्रथम	दोस्रो	तेश्रो	चौथो	
गाउँपालिका पुँजीगत	१७२०२३२८७	९३३२३०१	८७०२३८४	४७९२७५७७	१०६०६१०३५	६३५०५५२४
संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम	३६२०८५७१	०	४०००००	३६८१७६९	३२१२६८०२	२२६७६७७३
प्रदेश सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम	१०४७१२३५	०	४०००००	१३९५०००	८६७६२२५	४०५८८८२
जम्मा खर्च	२१८७०३०९३	९३३२३०१	९५०२३८४	५३००४३४६	१४६८६४०६२	९०२४११७९
खर्च प्रतिशत	१००.००	४.२७	४.३४	२४.२४	६७.१५	४१.२६

पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरणअनुसार वार्षिक रु.२१८७०३०९२.९९ निकासा भएकोमा प्रथम त्रैमासिकमा रु.९३३२३०१(४.२७ प्रतिशत), दोस्रो त्रैमासिकमा रु.९५०२३८४(४.३४ प्रतिशत), तेस्रो त्रैमासिकमा रु.५३००४३४६(२४.२४ प्रतिशत) र चौथो त्रैमासिकमा रु.१४६८६४०६२(६७.१५ प्रतिशत) खर्च गरेको देखिएको छ । यसरी नै आषाढ महिनामा मात्र रु.९०२४११७८.९९(४१.२६ प्रतिशत) खर्च देखिनुले आषाढमा आएर खर्चको चाप बढेको देखिएकाले सन्तुलित खर्च व्यवस्थापन भएको देखिएन । स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार चौमासिक रुपमा सन्तुलित खर्च हुने गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनुपर्दछ । वर्षान्तमा हतारमा काम गराउँदा कामको गुणस्तरमा असर पर्ने देखिएकोले नियममा भएको व्यवस्था अनुरुप आषाढमा खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

७ **क्षेत्रगत बजेट खर्चः** - स्थानीय तहको एकीकृत, समानुपातिक र दिगो विकासका लागि क्षेत्रगत रुपमा समानुपातिक बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ । यस पालिकाको २०७९।८० को क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति देहायअनुसार रहेको देखिएको छ ।

मुख्य क्षेत्र	वार्षिक बजेट	खर्च रकम	कुल खर्च प्रतिशत	क्षेत्रगत खर्च प्रतिशत
आर्थिक विकास	५७२४५०००	४५२१०९२३	७८.९८	७.७९
सामाजिक विकास	३९८२०७९००	३४४६३६३१३	८६.५५	५९.३९
पूर्वाधार विकास	१९१०७००००	१०४५८७०७७	५४.७४	१८.०२

सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धीत क्षेत्र	९२५००००	७३३७२४४	७९.३१	१.२६
कार्य सञ्चालन तथा प्रशासनिक	११२०५०६७०	७८५४७४१५	७०.०९	१३.५४
जम्मा	**७६७८२३५७०**	**५८०३१८९७२**	**७५.५८**	**१००**

पालिकाले क्षेत्रगत वार्षिक बजेट अनुसार पूर्वाधार विकासमा सबैभन्दा कम ५४.७४ प्रतिशत र सामाजिक विकास अन्तर्गत सबैभन्दा बढी ८६.५५ प्रतिशत खर्च गरेको छ । उल्लिखित ५ क्षेत्रको क्षेत्रगत खर्च प्रतिशतमध्ये सामाजिक विकास क्षेत्रमा सबैभन्दा बढी ५९.३९ प्रतिशत र सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धीत क्षेत्रमा सबैभन्दा कम १.२६ प्रतिशत खर्च भएको छ । कार्यसञ्चालन तथा प्रशासनिक खर्चमा नियन्त्रण गरी आर्थिक विकास, पूर्वाधार विकास, सुशासन लगायतका क्षेत्रका गतिविधिमा समेत जोड दिनु पर्ने देखिन्छ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

८ **खर्च बिश्लेषणः** - पालिकाले यसवर्ष कुल आन्तिरक आयबाट रु.२७५८१४१८.१६ राजस्व बाँडफाँड र अनुदानबाट रु.५६४०७४०९३.९९ समेत रू.५९१६५५५१२.१५ आम्दानी भएकोमा चालु तर्फ रु. ३६१६१५८८०.९९ र पूँजिगत तर्फ रु. २१८७०३०९२.९९ समेत रु. ५८०३१८९७३.९८ खर्च भएको छ । खर्च मध्ये आन्तरिक आयको हिस्सा ४.७५ प्रतिशत रहेको छ । यसवर्ष पदाधिकारी सुबिधामा रु.९०८५३७५.०० खर्च भएको छ जुन आन्तरिक आयको ३२.९४ प्रतिशत रहेको छ । पालिकालाई प्राप्त भएको सबै अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकमबाट ६१.१२ प्रतिशत चालु र ३६.९६ प्रतिशतमात्र पूँजिगत निर्माणमा खर्च भएको देखिन्छ । यसबाट पालिकाले विकास निर्माण कार्यक्रम सञ्चालनमा न्युन खर्च गरी प्रशासनिक कार्यमा बढी खर्च गरेको देखिन्छ । प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण गर्दै प्राप्त अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकम अधिकरुपमा विकास निर्माणमा परिचालन गरिनुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

९ **बजेट तथा कार्यक्रमः**

९.१ **बजेट सीमा निर्धारण समितिः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६(१) बमोजिम पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय, राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकम, अनुदान, ऋण र अन्य आयको प्रक्षेपण तथा सोको सन्तुलित वितरणको खाका र बजेट सीमा निर्धारण गर्न ७ सदस्यीय स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति गठनको व्यवस्था छ । उक्त समितिले आयको प्रक्षेपण, साधनको सन्तुलित वितरणको खाका, बजेटको कूल सीमा, बजेटको क्षेत्रगत सीमा निर्धारण, बजेट तथा कार्यक्रमको प्रथमिकिकरण, विषयक्षेत्रगत बजेट तर्जुमा मार्गदर्शन तय गर्नुपर्ने जस्ता कार्यहरु फाल्गुन महिनाभित्र सम्पन्न गरिसक्नुपर्ने र बजेट प्रक्षेपण गर्दा बजेट वर्षपछिको थप दुई वर्षको समेत प्रक्षेपण तयार गर्नुका साथै तयार भएको आगामी आर्थिक वर्षको बजेट सीमा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतले चैत्र १५ गतेभित्र पालिकाका विषयगत शाखा तथा वडा समितिलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने कानुनी व्यवस्था रहेकोमा पालिकाले

समितिको गठन गरेको छैन । ऐनमा व्यवस्था भएअनुसार बजेट सीमालगायत क्षेत्रगत विषय समेटी बजेट प्रक्षेपण सम्बन्धी नियम तथा कार्यविधि तर्जुमा एवं सोको पालनामा सम्बन्धित पदाधिकारीको ध्यान जानुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

९.२ **बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमाः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६७(१) मा ४ सदस्यीय बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम, योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था अनुसार समिति गठन गरेको भएता पनि आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, कार्यक्रमबीच परिपूरकता कायम गरेको समेत नदेखिएकाले बजेट तर्जुमा गर्दा ऐनमा भएको व्यवस्थाको परिपालनामा ध्यान दिनुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

९.३ **बजेट पेश, पारित र अख्तियारीः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाको उपाध्यक्षले मिति २०७९।३।१० मा रु.७६ करोड ७८ लाख २३ हजारको बजेट सभा समक्ष पेश गरेकोमा सभाबाट मिति २०७९।३।३० मा पारित भएको छ । यसैगरी स्थानीय तहका प्रमुखले मिति २०७९।४।१ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

९.४ **लक्ष्य प्रगतिः** कार्यालोलयले त्रैमासिक तथा वार्षिक प्रगति विवरण बनाई पेश गर्नुपर्नेमा कार्यालयले सञ्चालन गरेका स्थानीय स्तर, जिल्ला तथा केन्द्रीय स्तरका योजनाको नियम बमोजिमको ढाँचामा त्रैमासिक प्रगति विवरण तयार गरेको देखिएन । बजेट खर्च गर्ने तथा खर्चको तोकिएको ढाँचामा वार्षिक प्रगति तयार नगर्ने प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई जिम्मेवार बनाउनु पर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

९.५ **योजना प्राथमिकीकरणः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले आवधिक योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने उल्लेख गरेको छ । स्थानीय तहले योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा ५.२.४ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३ मा आयोजना प्राथमिकीकरणका आधारहरू गरिवी निवारण, उत्पादनमूलक, रोजगारी, लागत सहभागिता, स्थानीय स्रोत र साधन, समावेशी विकास, दिगो र वातावरण संरक्षण र भाषिक र

सांस्कृतिक विकास उल्लेख गरेको छ र सोही अनुसार गणना गरी प्राथमिकता आधारमा योजना छनौट गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। तर पालिकाले आर्थिक वर्ष २०७९।८० मा निम्नअनुसार ७ वडाको लागि वडास्तरिय ३३६ र पालिकास्तरका ४४ गरी कुल ३८० योजनामा वजेट विनियोजन गरेको छ ।

क. सं.	**कार्यक्रमको नाम**	**योजना सङ्ख्या**	**रु.२० लाखमाथिका योजना सङ्ख्या**	**रु.५ लाखदेखि २० लाख सम्मका योजना सङ्ख्या**	**रु.५लाखभन्दा कमका योजना सङ्ख्या**
१	पालिकास्तरीय	४४	१२	२३	९
२	वडास्तरीय	३३६	१६	८१	२३९

उपर्युक्त विवरणअनुसार पालिकाले साना र वितरणमुखी योजनाहरु सञ्चालन गरेको देखिन्छ । जसले गर्दा सञ्चालित योजनावाट दीर्घकालिन प्रतिफल प्राप्त नहुनका साथै चालु प्रकृतिका खर्चमा बृद्धि भै लागत प्रभावी नहुने तथा निर्माण कार्यको गुणस्तरमा समेत प्रश्न उठ्ने गरेको छ ।त्यसैगरी यो वर्ष सभाले पारित गरेका उल्लेखित योजना मध्ये २५४ योजनामात्र कार्यान्वयन भई ८२ योजना कार्यान्वयन हुन सकेको देखिएन । तसर्थ पालिकाले योजना वस्तुनिष्ठ तवरले प्राथिमिकीकरण र छनौट गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

१० **संगठन तथा कर्मचारी व्यवस्थापनः**

१०.१ **कर्मचारी व्यवस्थापनः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यबोझ, राजस्व क्षमता, खर्चको आकार र स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा स्थानीय तहमा संगठन संरचना कायम हुने व्यवस्था छ । पालिकाको गाउँ कार्यपालिकामा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ३२ दरबन्दी स्वीकृत रहेकोमा लेखापरीक्षण अवधिसम्म गाउँ कार्यपालिकामा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित १४ स्थायी पदपूर्ती भएको छ । दरबन्दी बमोजिम जनशक्तिको पूर्णता नहुँदा विषयगत कार्यक्रम सञ्चालन, सेवा प्रवाह तथा पालिकाको समग्र कार्य सम्पादनमा असर पर्दछ । रिक्त पद यथाशिघ्र पदपूर्ति गरी सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

१०.२ **अवकाश कोषः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९१ बमोजिम स्थानीय तहले स्थानीय सेवाका आफ्नो दरबन्दीमा कार्यरत प्रत्येक कर्मचारीले खाईपाई आएको मासिक तलबबाट १० प्रतिशत रकम कट्टा गरी सो रकम बराबरले हुन आउने रकम थप गरी जम्मा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले हालसम्म ऐनको व्यवस्था

बमोजिम अवकाश कोषको स्थापना गरेको छैन । पालिकाले अवकाश कोषको स्थापना गरी भावी दायित्व भुक्तानी सहजतालाई सुनिश्चित गर्नुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

१०.३ **कर्मचारी करारः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ मा स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र र कार्यबोझको विश्लेषण गरी संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षणको आधारमा स्थायी प्रकृतिको कामको लागि तथा सेवा करारबाट लिईने कर्मचारीको दरबन्दी प्रस्ताव गर्नुपर्ने र अस्थायी दरबन्दी सृजना गर्न नसकिने व्यवस्था भएकोमा पालिकाले विभिन्न पदमा ६६ जना कर्मचारी करारमा राखी रु.१ करोड ४ लाख ८१ हजार खर्च लेखेको छ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

१०.४ **तलवी प्रतिवेदनः** निजामती सेवा ऐन २०४९, स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, शिक्षा ऐन, २०२८ मा तलवी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलब खर्च लेख्नु पर्ने उल्लेख छ ।पालिकाले यो वर्ष तलवी प्रतिवेदन पारित नगराई सङ्घीय सरकारबाट हस्तान्तरित चालु अन्तर्गत स्वास्थ्य तर्फ रु. १ करोड १५ लाख ६७ हजार र पालिकातर्फ रु.६१ लाख १३ हजार समेत रु.१ करोड ७६ लाख ८० हजार खर्च लेखेको छ । तलबी प्रतिवेदन पारित नगरी खर्च लेख्न पाउने भन्दा बढी तलब भत्ता ग्रेड भुक्तानी हुन सक्ने तथा लेखापरीक्षणको क्रममा भुक्तानीको तुलना गर्न नसकिने भएकोले तलबी प्रतिवेदन पारित गराएर तलब भत्ता भुक्तानी गर्नुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

११ राजस्व व्यवस्थापनः

११.१ **आय अनुमानः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयसमेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । पालिकाले पेश गरेको आय-व्ययको अनुमानमा आन्तरिक आयतर्फ मालपोत, कर, सेवा शुल्क, दस्तुर वापत अनुमानित रु.३८३०००० प्राप्त हुने प्रक्षेपण गरेकोमा आर्थिक वर्ष २०७९।८० मा रु.३७९८९५६ अर्थात अनुमानको ९९.१९ प्रतिशत आय प्राप्त गरेको छ । आम्दानीका अन्य स्रोतको पहिचान गरी आयको अनुमान यर्थाथपरक बनाई आय आर्जन बृद्धि गर्नेतर्फ विशेष ध्यान दिन आवश्यक देखिएको छ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

११.२ **आन्तरिक आयः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय समेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०७९।८० मा केन्द्रीय अनुदानबाट गरेको खर्चका तुलनामा आन्तरिक आयको स्थिति देहाय बमोजिम छ ।

केन्द्रीय अनुदानबाट खर्च	**आन्तरिक आय**	**आन्तरिक आय प्रतिशत**
३६०६२५३९३.२०	२७५८१४१८.१६	७.६४

उपर्युक्त विवरण अनुसार स्थानीय तहमा प्राप्त केन्द्रीय अनुदानबाट भएको खर्चको तुलनामा आन्तरिक आयको हिस्सा ७.६४ प्रतिशत मात्र रहेको छ । त्यसैले पालिकाको आन्तरिक आय सङ्कलनको दायरालाई फराकिलो पार्दै आन्तरिक आय बृद्धि गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

११.३ **कर तथा शुल्क असुली:** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर र वहाल विरौटी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ । साथै, पालिकाले राजस्वका श्रोत विश्लेषण गरी तथ्यपरक र अनुमानयोग्य हुने किसिमका आम्दानीका श्रोत पहिचान गरी लक्ष्य निर्धारण गर्ने तथा लक्ष्य बमोजिम राजस्व संकलनमा क्रियाशिल रहनुपर्नेमा पालिकाको वार्षिक अनुमान र श्रोत संकलनको अवस्था निम्नानुसार रहेको छ साथै यस पालिकामा राजस्वका श्रोतका रुपमा पहिचान भएका राजस्वका सबै श्रोतहरु उचीत तरीकाले सम्बन्धित शिर्षकमा लेखाङ्कन हुन सकेको छैन । पालिकाले वडागत रुपमा संकलन भएको राजस्व दाखिला समयमा गर्ने, सम्बन्धित शिर्षकमा गर्ने, कर तथा शुल्कको प्रक्षेपणलाई मूल्यांकन एवं विश्लेषण गर्ने गर्नुपर्दछ । साथै, राजस्व अनुमानलाई वस्तुगत बनाई आय संकलनका लागि थप श्रोत व्यवस्था गर्न स्थानीय तह थप क्रियाशिल हुनुपर्ने देखिएको छ । पालिकाको आय शीर्षकमा आय अनुमान र असुली स्थिति निम्नानुसार रहेको देखिन्छ ।

सि.नं.	**आम्दानी शीर्षक**	**अनुमान**	**असुली**	**असुली प्रतिशत**
१	एकीकृत सम्पती कर	२५,०००	९,९३५	३९.७४
२	भुमिकर/मालपोत	७३५,०००	७०४,२५२	९५.८२
३	वहाल कर	१५०,०००	११०,७६०	७३.८४
४	अखेटोपहारमा लाग्ने कर	२०,०००	०	०
५	पर्यटन शुल्क	१५०,०००	१४,३८५	९.५९
६	अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	८००,०००	१,०९१,९७०	१३६.५
७	परीक्षा शुल्क	९०,०००	९३,४००	१०३.७८
८	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	१००,०००	१५१,०००	१५१.
९	सिफारिश दस्तुर	९००,०००	१,२६६,४४०	१४०.७२

१०	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	२००,०००	२२४,५४०	११२.२७
११	अन्य क्षेत्रको आय	१०,०००	०	०
१२	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र जफत	१००,०००	१९,९८७	१९.९९
१३	अन्य राजस्व	४५०,०००	१६,३३७	३.६३
१४	व्यवसाय कर	१००,०००	९५,९५०	९५.९५
जम्मा		**३,८३०,०००**	**३,७९८,९५६**	**९९.१९**

माथी उल्लेखित विवरण अनुसार पालिकाले आर्थिक वर्ष २०७९।८० मा रु.३८३०००० असुली हुने अनुमान गरेकोमा रु.३७९८९५६ मात्र असुली गरेको छ जुन असुली अनुमानको ९९.१९ प्रतिशत मात्र हो । कतिपय आम्दानी शिर्षकमा असुली शुन्य देखिन्छ । अनुमान अनुसारको असुली गर्ने तर्फ पालिकाको ध्यान जानु पर्ने देखिन्छ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

११.४ **राजश्व बाँडफाँडः -** ✂........... ***(प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर संचितकोष दाखिला प्रमाण पेश भएको आधारमा मिति २०८१।१।७ को निर्णयबाट रु. ४२३७२१ ।- सम्परीक्षण गरिएको ।)***

प्रमाण पेश नगरेको	०

११.५ **ठेली पेश नभएकोः** पालिकामा प्राप्त हुने आयलाई व्यवस्थित रुपमा अभिलेख राखी आम्दानीको चुस्त दुरुस्त अभिलेख राखी ठेली अनुसार प्राप्त राजश्व दाखिला भए नभएको एकिन गर्नु पर्दछ । पालिकाले १ देखि ७ वडा कार्यालयलाई विभिन्न मितिमा बुझाएका निम्नानुसारका मालपोत रसिद १७ वटा ठेली र नगदी रसिद २० ठेली वडा कार्यालय र गाउँपालिकामा दिएकोमा लेखपरीक्षण अवधीसम्म ठेली पेश नभएकोले पालिकामा कती आम्दानी भयो भनी यकिन गर्न सकिएन । मालपोत तथा अन्य नगदी रसिदको ठेली सहित वडा कार्यालयबाट समयमै पालिकामा वुझाउनु पर्नेमा वडा कार्यालयबाट रकम जम्मा गरेको भौचर मात्र पेश गर्ने गरेकोले पालिकाले वडा कार्यालयमा प्रयोग भएका मालपोत तथा नगदी रसिदबाट कति रकम प्राप्त भयो भनी यकिन गर्न छानविन समिति गठन गरी आम्दानी यकिन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

रसिद बुझ्ने कर्मचारी	**रसिदको प्रकार**	**ठेली संख्या**	**रसिद नं.**
आन्तरिक लेखापरीक्षक प्रमोद भट्टराई	नगदी	१	३९०१-३९५०

एक राज अर्याल	नगदी	२	४१५१-४२५०
मनविर नेपाली	नगदी	८	२८०१-२९५०, ३००१-३०५०, ६९५१-७०५० र ५९०१-६०००
	मालपोत	६	३३०१-३५०० र १५८०१-१५९००
हरिमाया राम्जाली	नगदी	२	४२५१-४३०० र ४३५१-४४००
	मालपोत	५	५०५१-५३००
मनिषा ढुंगाना	नगदी	२	७२५१-७३५०
	मालपोत	३	१५९०१-१६०५०
छविलाल मश्राङ्गी	नगदी	१	४९५१-५०००
कुमार राना	नगदी	३	६२०१-६३५०
चिनिमाया दिशा	नगदी	१	६८०१-६८५०
मिलन बराल	मालपोत	२	३९५१-४०५०
त्रिमला पाटा	मालपोत	१	१६२०१-१६२५०
जम्मा		**३७**	

सैद्धान्तिक बेरुजु

११.६ **राजश्व अभिलेखः** कार्यालयले राजस्वको अभिलेख अध्यावधिक गरी सोको लेखापरीक्षण गराउने जिम्मेवारी कार्यालय प्रमुखको हुने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाबाट रसिद ठेलिहरु छपाई गरेर वडा कार्यालयमा पठाउने गरेकोमा सोको पुरा अभिलेख पालिकामा आएको देखिएन । अधिल्लो आ.व.को बाँकी के कति छन एकिन गर्न सकिएन । कार्यालयबाट सबै वडाहरुमा पनि स्वचालित प्रणालि जडान गरी राजस्व सङ्कलन गर्ने तर्फ कार्यालयको ध्यान जानुपर्दछ । यसले गर्दा व्यक्तिहरुले छुट्टै रसिद छपाउने जोखिम विद्यमान रहन्छ । यसको सम्बन्धमा तहाँ कार्यालयबाटै छानविन गर्नुपर्दछ । अतः कार्यलयले आगामी दिनमा रसिद नियन्त्रण तथा राजश्व असूलीलाई स्वचालित प्रणाली मार्फत व्यवस्थापन सम्बन्धमा विशेष ध्यान पुऱ्याउनुपर्ने देखियो ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

१२ **व्यवसाय करः** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५८ मा पालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न व्यवसाय गर्ने व्यक्तिबाट व्यवसाय कर उठाउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस वर्ष पालिकाले व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरण शुल्क वापत रु.९५९५० कर सङ्कलन गरेकोमा पालिकाको क्षेत्रभित्र रहेका व्यवसायीहरुको अभिलेख अध्यावधिक गरेको छैन् । जसबाट पालिकाले सङ्कलन गरेको व्यवसाय कर यथार्थ मन्न सक्ने अवस्था छ्रन । तसर्थ पालिकाले क्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहेका सम्पूर्ण व्यवसायीको अद्यावधिक अभिलेख राखी करको दायराभित्र ल्याउनु पर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

१३ **सामुदायिक वनबाट आयः** - स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ६२ ख मा सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिले वन पैदावार बिक्रि तथा उपयोग सम्बन्धी आफ्नो कार्ययोजना बनाई पालिकाबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने तथा वन पैदावर बिक्रि वापत प्राप्त हुने रकमको १० प्रतिशत रकम सम्बन्धित पालिकाको संचितकोष जम्मा गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र रहेका सामुदायिक वनको अभिलेख राखी कार्य योजना स्वीकृत गरेको तथा वन पैदावर बिक्रि वापत प्राप्त हुने रकम सम्वन्धमा खोजी गरी आम्दानी बाँधेको देखिएन ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

१४ **न्यायिक समितिः** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र तथा न्याय सम्पादन प्रक्रियाको व्यवस्था गरेको छ । समितिमा परेको उजुरीमध्ये मेलमिलाप प्रकृतिका आधारमा विवाद दर्ता भएको ३ महिनाभित्र टुङ्गो लगाउने व्यवस्था छ । तर लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार गतवर्ष फस्यौंट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउन बाँकी २ वटा र यो वर्ष थप भएको २ वटा गरी कुल ४ विवाद दर्ता भएकोमा १ वटा मात्र फस्यौंट भई ३ वटा बाँकी देखिन्छ । न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई ऐनले तोकेको म्यादभित्र फस्यौंट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउनुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

१५ **स्थानीय तथ्याङ्क, अभिलेख तथा स्रोत नक्साङ्कनः** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ बमोजिम स्थानीयतहले आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभुत तथ्याङ्क सङ्कलन, अभिलेख र सोको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने तथा आफ्नो क्षेत्रभित्रको शैक्षिक, भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक स्रोत अन्तर्गत खानी, जंगल तथा अन्य स्रोत, पूर्वाधार अन्तर्गत सडक, पुल, खानेपानी लगायतको अभिलेख तथा श्रोत नक्साङ्कनसहितको पालिकाको प्रोफाइल तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून र सोको मापदण्ड बनाएको तथा स्रोत नक्साङ्कन गरेको देखिएन । स्थानीय तहका प्राथमिकीकरणका क्रियाकलाप सञ्चालनमा तथ्याङ्कले महत्वपूर्ण भुमिका खेल्ने हुँदा सोको सङ्कलन र अभिलेख राख्ने कार्य गर्नपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

१६ **जिन्सी व्यवस्थापन**

१६.१ **लिलाम तथा मर्मतः** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ९४(४) मा जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि लिलाम विक्री गर्नुपर्ने अवस्थाका मालसामानहरु नियम १०६ बमोजिम एक महिना

भित्र लिलाम बिक्री सुरु गर्नु पर्ने तथा मर्मत गर्नु पर्ने भनी तोकिएका मालसामानहरु तीन महिना भित्र मर्मत गरीसक्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयबाट पेश भएको जिन्सी मौज्दातको वार्षिक विवरण अनुसार निकम्मा भई लिलाम गर्नुपर्ने साथै सामानहरु मर्मत गर्न सकिने अवस्थामा रहेकोले मर्मत गर्नुपर्ने व्यहोरा उल्लेख भएकोमा कार्यान्वयन भएको छैन । समयभित्र लिलाम बिक्री तथा मिनाहा समेत गरी फरफारक भएको नदेखिएकोले नियमानुसार उक्त जिन्सी सामानहरु मर्मत तथा लिलाम गर्नुपर्ने देखियो ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

१६.२ **जिन्सी अभिलेखः** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ९५ मा खरिद गरी वा नगरी, हस्तान्तरण भई वा बस्तुगत सहायतामा प्राप्त मालसामान ७ दिन भित्र मूल्य र स्पेसिफिकेशन खुलाई जिन्सी दाखिला गरी लगत अधावधिक गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाको साविक गा.वि.स. र विषयगत शाखाको सम्पूर्ण चल, अचल सम्पति र जिन्सी अभिलेख प्राप्त गरी गाउँपालिकाको जिन्सी तथा सम्पत्ति रजिष्टरमा अभिलेख नराखेको, यस वर्ष खरिद गरेका कतिपय खप्ने तथा नखप्ने मालसामान जिन्सी दाखिला नगरेको, गाउँपालिका अन्तर्गतका वडा कार्यालयले खरिद गरेको मालसामानको जिन्सी दाखिला नगरेको तथा वडा कार्यालयमा नै दाखिला गर्ने गरेको कारण गाउँपालिका अन्तर्गत के कति सम्पत्ति र दायित्व रहेको छ यकिन गर्न सकिएन । गाउँपालिकाको स्वामित्वमा रहेको भवन, जग्गा, सवारी साधन, कम्प्यूटर, ल्यापटप, प्रिन्टर, मोवाईल सेट, फर्निचर लगायत खप्ने तथा नखप्ने मालसामान सम्बन्धमा हिनामिना, दुरुपयोग तथा अपचलन हुनबाट संरक्षण गर्न जिन्सी अभिलेख अद्यावधिक गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

१६.३ **पाम्सको प्रयोगः** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ९९ मा सोही नियमावलीको नियम ९४, ९५ र ९६ बमोजिम जिन्सी मालसामानको लगत खडा गरी राख्नुपर्ने, सोको निरीक्षण गरी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने, प्रतिवेदनमा उल्लेखित सामान मध्ये मर्मत गर्नुपर्ने सामान ३ महिना भित्र र लिलाम गर्नुपर्ने सामान ६ महिना भित्र लिलाम गरी सक्नु पर्ने व्यवस्था छ । महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले २०७७।८।७ मा २०७७।९।७ भित्र सवै तहका कार्यालयहरुलाइ २०७६।७७ सम्मको मौज्दात प्रबिष्टि र जिन्सी निरीक्षण फारम अनिवार्य रुपमा (PAMS)मा प्रविष्ट गर्ने र अनिवार्य रुपमा (PAMS) मा सरकारी सम्पत्तीको लेखाङ्कन गर्न परिपत्र गरेको छ । सार्वजनिक सम्पत्ती व्यवस्थापन प्रणाली (Public Asset Management System-PAMS) को प्रयोग यस पालिका आंशिक रुपमा गरेको छ । वडा कार्यालय तथा पालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य इकाईहरुको कार्यालय सञ्चालनको लागि आवश्यक पर्ने मसलन्द सामाग्री तथा आवश्यक फर्निचर तथा प्रिन्टर समेत सम्बन्धित कार्यालयले नै खरिद गरेको र सो खरिदलाई PAMS मा पोष्टिङ्ग गरेको छैन् । यसले गर्दा पालिका अन्तर्गतका अन्य कार्यालयले वर्ष भर खप्ने जिन्सी सामाग्री कति र नखप्ने जिन्सी सामाग्री कति खरिद गरेको र कति प्रयोग भयो र कति बाँकी छ भन्ने एकिन गर्न सकिएन । पालिका अन्तर्गतका कार्यालयलाई आवश्यक पर्ने कार्यालय सञ्चालन सम्बन्धी सम्पूर्ण जिन्सी सामाग्री गाउँपालिकाले एकिकृत रुपमा खरिद गरी PAMS मा दाखिला गराएर मात्र खर्च लेख्नु पर्दछ । पालिका अन्तर्गतका साविक गाउँ विकास समितिबाट भएका सम्पत्ति हस्तान्तरण सम्बन्धमा अभिलेख अद्यावधिक गरेको छैन । नियमावलीको व्यवस्था अनुसार जिन्सी निरीक्षण गराई सोको आधारमा मर्मत सम्भार, लिलामी

लगायतका कार्य गरी जिन्सी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भएका सामानहरुको मर्मत तथा लिलाम गरी जिन्सी अधावधिक गर्नुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

१७ **आर्थिक सहायताः** - गाउँपालिकाले आर्थिक सहायता वितरण गर्दा आर्थिक सहायता वितरण सम्बन्धी कार्यविधि बनाई कार्याविधिले निर्धारण गरेको मापदण्ड बमोजिम र आफ्नो आन्तरिक आयलाई समेत ध्यानमा राखी आर्थिक सहायता भुक्तानी गर्नु पर्दछ । पालिकाले गाउँपालिका चालुतर्फबाट अति विपन्न दिर्घरोगी अशक्त आर्थिक सहायताबाट रु.३७०००, आर्थिक सहयोगबाट रु.४६३००० र विपत व्यावस्थापनबाट रु.१५२००० गरी रु.६५२००० बराबरको खर्च सम्बन्धितहरुको निवेदनमा अध्यक्षको तोकादेशका आधारमा पटके निर्णय गरी आर्थिक सहायता वितरण गरेको छ । यस्ता खर्चमा नियन्त्रण गर्ने तर्फ कार्यलय सचेत हुनु पर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

१८ **विविध खर्चः** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको बजेट अनुमान आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा विविध खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । तर पालिकाले यस वर्ष विविधतर्फ खाना/खाजामा मात्र रु. ७७७७६६ खर्च गरेको छ । यस्तो खर्चमा मितव्यायीता कायम हुनु पर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

१९ **वार्षिक खरिद योजना/गुरुयोजना** :- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ ले सार्वजनिक निकायले तोकेको सीमाभन्दा बढी रकमको खरिद गर्दा तोकिए बमोजिमको खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस्तै सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ७ ले वार्षिक १० करोडभन्दा बढीको खरिद गर्दा गुरुयोजना तयार गर्नुपर्ने नियम ८ ले वार्षिक १० लाखभन्दा बढीको खरिद गर्दा वार्षिक खारिद योजना बनाउनुपर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाले विभिन्न शीर्षक अन्तर्गत वार्षिक रु.२१८७०३०९२.९९ पूँजीगत खर्च/खरिद निर्माण कार्य गरेको छ । तर पालिकाले आफ्नो खरिद नियमावली नबनाएको अवस्थामा उक्त ऐन, नियम बमोजिम वार्षिक खरिद योजना र गुरुयोजना नबनाई खरिद कार्य गरेको देखियो । अतः पालिकाले उक्त नियमावली बमोजिम खरिद योजना/गुरुयोजना बनाई व्यवस्थित र प्रभावकारी हुने गरी खरिद कार्य गर्नुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

२० **कन्टिन्जेन्सी खर्चः** - निर्माण कार्यका लागि निर्माण कार्यसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित लागत अनुमानको २ प्रतिशत वर्क चार्ज स्टाफमा र २ प्रतिशत सानातिना कार्यका लागि खर्च गर्न मिल्ने व्यवस्था छ । कन्टिन्जेन्सी रकम खर्च गर्दा कुन निर्माण कार्यसँग सम्बन्धित खर्च हो सो प्रष्ट हुने गरी योजनागत छुट्टै अभिलेख राख्नुपर्नेमा कार्यालयले राख्ने गरेको पाइएन। यसले गर्दा कन्टिन्जेन्सी रकमको सीमा नाघे ननाघेको र सम्बन्धित खर्च रहे नरहेको यकिन गर्न सकिएन । निर्माण कार्यका योजनागत कन्टन्जेन्सी रकमको अभिलेख राखी योजनासँग सम्बन्धित कार्यमा मात्र कन्टिन्जेन्सीको सीमा भित्र रही आवश्यकतानुसार खर्च लेख्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

२१ **सरकारी लेखा फारामः-** सार्वजनिक निर्माण कार्यको लेखाको सरकारी लेखा सम्बन्धी म.ले. प. फा.नं. हरू प्रयोग गरी अद्यावधिक अभिलेख राख्नुपर्दछ । कार्यालयले म.ले.प.फा.नं. ५०५, ५०६, ५०७, र ५०९ फारामहरू प्रयोग गरेको पाइएन ।यसले गर्दा ठेक्का सम्बन्धी आइटमवाइज कार्य, धरौटी, पेश्की, कार्य सम्पादन जमानत, म्याद थप, भुक्तानी स्थिती, भेरिएशनलगायतका अद्यावधिक अवस्थाको विश्लेषण गर्न सकिएन । निर्माण सम्बन्धी स्वीकृत सरकारी लेखा फारामहरू प्रयोगमा ल्याई निर्माण सम्बन्धी ठेक्का लगायतका विवरणको अद्यावधिक अभिलेख राख्नुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

२२ **सहकारी नियमनः-** सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ७३ अनुसार मासिक, चौमासिक, वार्षिक प्रतिवेदन बुझाउनु पर्ने र सहकारी नियमावली, २०७५ को नियम २८(४), सहकारी संस्थाहरुको सुपरीवेक्षण, निरीक्षण तथा अनुगमन निर्देशिका, २०७८ को दफा ३ मा मासिक प्रतिवेदन प्रत्येक महिना ७ गते भित्र एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) दाखिला गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरणअनुसार पालिका भित्र ११ वटा सहकारी संस्था रहेका छन् । पालिका भित्रका सहकारी संस्थाहरुले एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) बाट विवरण दाखिला गरेको पाइएन । त्यसैगरी पालिकाबाट अनुगमन निरीक्षण गरी तयार गरिएको प्रतिवेदन समेत लेखापरीक्षणका क्रममा पेश भएन । जसले गर्दा सहकारीको सञ्चालन अवस्था बारे अध्ययन गर्न सकिएन । तसर्थ ऐन, नियमावली र निर्देशिका अनुसार प्रणालीमा विवरण दाखिला गर्न लगाई सोको प्रभावकारी अनुगमन गर्नु पर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

२३ **प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमः-** स्थानीय तहमा सुचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्युनतम रोजगारीको प्रत्याभुत गराउन एवम् सामुदायिक पुर्वाधारहरुको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उदेश्यले स्थानीय तह भित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सन्चालनमा रहेको छ । यस कार्यक्रम अन्तर्गत यस गाउँपालिका अन्तर्गत ७ वडामा कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारीत सामुदायिक आयोजना अन्तर्गत ३ योजना र युवा रोजगारीका लागि रुपान्तरण पहल आयोजना अन्तर्गत ४ योजना गरी जम्मा ७ योजना सन्चालन गरेको छ। यस बर्ष कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित कार्यविधि २०७७ अनुसार सूचिकृत बेरोजगार मध्येबाट कामका लागि पारिश्रमीकमा आधारित सामुदायिक आयोजना अन्तर्गत ३३ जना र युवा रोजगारीका लागि रुपान्तरण पहल आयोजना अन्तर्गत ४० जना गरी जम्मा ७३ जना वेरोजगार व्यक्तिलाई नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम दैनिक ज्याला रु. ५७७ र स्थानीय तहमा कायम भएको अदक्ष कामदारको ज्याला दररेटको असी प्रतिशतले कायम हुन आउने रकम मध्ये जुन बढी हुन्छ सोही दर कायम हुनेछ भन्ने व्यवस्था भए बमोजिम सोही अनुसार श्रमिकको दैनिक ज्याला रु. ५७७ का दरले योजनामा रोजगार संलग्न गराई रु ४१,६५,३६३। श्रमिक ज्याला भुक्तानी गरेको छ। गाउँपालिकाले योजना छनौट गर्दा योजना दोहोरो नपर्ने गरी छनौट गर्नुपर्दछ। तर गाउँपालिकाको नियमित योजना र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत योजना छनौट गर्दा योजना छनौटको आधार नखुलाएकोले दोहोरो परे नपरेको सम्बन्धमा स्पष्ट हुन सकेन । योजनामा दोहोरो नहुने गरी योजना छनौट गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ। उक्त खर्चबाट लक्षित वर्गमा अल्पकालीन रोजगारी सृजना भएता पनि कामको दीगोपना तथा दीर्घकालीन रोजगारी सिर्जना भएको देखिदैन ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

२४ **आन्तरिक लेखापरीक्षणः** - स्थानीय तह सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७७ (२) मा स्थानीय तहले आर्थिक कारोबारको नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिताको आधारमा प्रत्येक त्रैमासिक समाप्त भएको एक महिना भित्र आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने उल्लेख छ । तर गाउँपालिकाले यस वर्षको आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराएको छैन । आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखामा गत आर्थिक वर्षमा पदपूर्ती भएको अवस्थामा काज सरुवाका लागि सहमती दिई आफ्नो आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखा रिक्त राखेको छ । तसर्थ कानुनमा तोकिए बमोजिम आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराई आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

२५ **पेश्की बाँकीः** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली,२०७७ को नियम ४७ मा पेश्की दिन र फस्यौंट गर्ने सम्बन्धि व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले उपलब्ध गराएको निम्नानुसारको पेश्की हालसम्म पनि फछ्र्यौट भएको छैन् । बाँकी रहेको पेश्की नियमावलीको व्यवस्था बमोजिम फस्यौंट गर्नु पर्दछ ।

क्र. सं.	**पेश्कीको विवरण**	**पेश्की दिएको मिति**	**पेश्की लिने ब्यक्ती फर्म वा कम्पनीको नाम**	**जम्मा बाँकी पेश्की**
१	वडा नं २ वडा भवन निर्माण	०४/०१/२०७९	त्रिवेणि कन्ट्रक्शन एण्ड अर्डर सप्लायर्स	४९५०००
२	वडा नं १ वडा भवन निर्माण	०४/०१/२०७९	त्रिवेणि कन्ट्रक्शन एण्ड अर्डर सप्लायर्स	४९५०००
३	वडा नं १ वडा भवन निर्माण	०४/०१/२०७९	त्रिवेणि कन्ट्रक्शन एण्ड अर्डर सप्लायर्स	४९५०००
४	मुख्य प्रशासनिक भवन निर्माण क्रमागत	०४/०१/२०७९	रविना-श्रेया-आदर्श जे.भी.	८७०००००
५	रिङ्गदी पाक्दी केवरापानी बेलडाँडा लिफ्टिङ खानेपानी	१०/२९/२०७९	नेपाल विद्युत प्राधिकरण पाल्पा	१७६५००
६	रिङ्दी पाक्दी केवरापानी बेलडाँडा लिफ्टिङ खानेपानी	१०/२९/२०७९	नेपाल विद्युत प्राधिकरण पाल्पा	३०००००
७	अर्चले लिफ्टिङ खानेपानी	१०/२९/२०७९	नेपाल विद्युत प्राधिकरण पाल्पा	२९९८००
८	धारादी खा.पा लिफ्टिङ एक घर एक धारा	०४/०१/२०७९	धारादी खा.पा.लिफ्टिङ्ग एक घर एक धारा उपभोक्ता समिति	१३६०००

९	वडा नं ७ सभाहल निर्माण तथा व्यबस्थापन	०१/२४/२०८०	वडा नं. ७ सभाहल निर्माण तथा व्यबस्थापन	६०००००
जम्मा				**१८९८४०००**

	सैद्धान्तिक बेरुजु

२६ **नियम विपरित करारः** - स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ मा स्थानिय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र र कार्यबोझको बिश्लेषण गरी संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा स्थायी प्रकृतिको कामो र सेवा करारबाट लिईने कर्मचारीको दरबन्दीको सृजना गर्न नसकिने व्यवस्था गरेको छ । सोही ऐनको २०७४ को दफा ८३ (८) बमोजिम पालिकाले नगर प्रहरी, सवारी चालक, सयस, कार्यालय सहयोगी, पलम्बर, ईलेक्टीसियन, चौकिदार, मालि, बगैंचे लगायतका पदमा मात्र करारबाट सेवा लिन सकिने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले उल्लेखित पद बाहेकको सामाजिक परीचालिका पदमा ७ जनालाई करार सम्झौता गरी बर्षभरीमा रु.१६१७००० पारिश्रमिक खर्च लेखेको छ । यसरी नियम विपरित करार सम्झौता गरी पारिश्रमिक भुक्तानी दिएको अनियमित रु.

	अनियमित भएको	१६,१७,०००

२७ **दोहोरो भुक्तानीः** - पालिकाले प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत राजु नेपालको साउन देखी असोजसम्मको तलव खर्च लेख्दा गोश्वरा भौचर नं.५१ बाट खर्च लेखेको रु.२१०९०९ भुक्तानी सफल हुन नसकेको भनी गोश्वरा भौचर नं.५२ मा समायोजन गरेकोमा कर्मचारी संचय कोष कट्टी वापतको रु.१३११०, विमा वापतको रु.१२०० र सामाजिक सुरक्षा कर वापतको रु.१९६६ को समायोजन भएको छैन् । भौचर नं.५२ मा समायोजन पश्चात पुनः भुक्तानी भौचर नं.५३ बाट भएको र सो भौचरमा कर्मचारी संचय कोष, विमा र सामाजिक सुरक्षा कर वापतको रकम समेत कट्टी दाखिला भएको हुँदा गोश्वरा भौचर नं.५१ बाट कट्टी भई संचय कोष र विमामा जम्मा भएको रकम सम्बन्धित बाट असुल गर्नु पर्ने रु.

	असुल गर्नुपर्ने	१४,३१०

२८ **योजना अनुगमन भत्ताः** - लुम्बिनी प्रदेशका स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुले पाउने सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७६ मा नगरस्तरिय अनुगमन समितिका पदाधिकारिले योजना अनुगमन गरेवापत अनुगमन भत्ता पाउने सम्बन्धी कुनै व्यवस्था रहेको छैन् । पालिकाले आ.व.२०७९/८० भर विभिन्न योजना अनुगमन गरेको भनी निम्नानुसारका पदाधिकारी तथा कर्मचारीलाई अनुगमन भत्ता भनी वर्षको अन्त्यमा एकमुष्ट कर कट्टी गरी रु.२२५२५० भुक्तानी दिएको छ । योजनाको अनुगमन गर्दा साईट तोकिएको प्रविधिका अतिरिक्त अनुगमन समिति सदस्य नरहेका पदाधिकारी तथा सदस्यलाई समेत संलग्न गरी योजना अनुगमन गरेको देखिन्छ । यसरी आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र सञ्चालन भएका योजनाको अनुगमनमा संलग्न भएको भनी खर्च लेखेको अनियमित रु.

सि.नं.	**भुक्तानी पाउनेको नाम**	**भुक्तानी रकम**
१	अर्जुन खनाल	२७२००

२	कुश्माखर पाण्डे	९३५०
३	कोमान सिंह सुनारी	१७०००
४	जिनीमाया सुनारी	८५००
५	तिरन कुमारी श्रेष्ठ	२७२००
६	धन बहादुर जर्घा	५१००
७	ध्रुव दयाल	२७२००
८	मुक्त बहादुर सारु	२१२५०
९	मेघ बहादुर लामिछाने थापा	१०२००
१०	लाल बहादुर खन्गाहा	४२५०
११	लाल बहादुर जर्घा	५१००
१२	शोभा कुमारी फाल	३४००
१३	संजय खनाल	२७२००
१४	सरोज काफ्ले	२७२००
१५	हिमाल सुनार	५१००
जम्मा		**२२५२५०**

अनियमित भएको	२,२५,२५०

२९ **जेष्ठ नागरिक सम्मानः** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९(५) वमोजिम सरकारी रकम खर्च गर्दा त्यस्तो खर्च गर्ने विल भर्पाइ प्रमाण र कागजात संलग्न गरी अधिकार प्राप्त अधिकारीवाट स्वीकृत गराई खर्च गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले जेष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रमका लागि खरिद गरेको ४९५ थान Hand Light मध्ये ४७५ थान मात्र वितरण गरेको र २० थान पालिकाको जिन्सी शाखामा रहेको छ । प्रति थान रु.५३० का दरले पालिकाले खरिद गरेका सो लाईटहरु आवश्यकताको आधारमा जेष्ठ नागरिकलाई वितरण गरी भरपाई पेश गर्नु पर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	१०,६००

३० **खेलकुद सामाग्री खरिदः** - ~~x~~.......... ***(प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर प्रमाण पेश भएको आधारमा मिति २०८१।१।७ को निर्णयबाट रु. ९९९८२।- सम्परीक्षण गरिएको ।)***

प्रमाण पेश नगरेको	०

३१ **पर्यटन काजः** - पालिकाले पालिकामा कार्यरत स्थानीय सेवाका कर्मचारीलाई वर्षको एक पटक पर्यटन काज प्रदान गर्ने र काज खर्च वापत प्रति कर्मचारी रु.२५००० भुक्तानी दिएको छ । बजेट विनियोजनका क्रममा कर्मचारी पर्यटन काज खर्च शिर्षकमा रु.७००००० बजेट विनियोजन गरी वर्षभर ८ कर्मचारीलाई रु.२००००० भुक्तानी दिएको छ । स्थानीय सेवाका कर्मचारीको सेवा शर्त र सुविधा संघीय निजामती सेवा ऐन अनुसार हुनु पर्ने व्यवस्था समेत भएको तथा संघीय निजामती सेवा ऐन समेत नआएको अवस्थामा कर्मचारी पर्यटन काज वापत खर्च लेख्न मिल्ने देखिदैन् । यसरी पर्यटन काज सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था नभएकोमा बजेट विनियोजन गरी खर्च लेखेको अनियमित देखिएको रु.

अनियमित भएको	२,००,०००

३२ **औषधी खरिदः** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५ को उपनियम १(क) मा पच्चिस लाख रुपैयाँसम्मको औषधीजन्य मालसामान उत्पादकले राष्ट्रिय स्तरको समाचार पत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको बिक्री मूल्यमा सोझै खरिद गर्न सकिने व्यवस्था छ । आपूर्ति हुने औषधी डव्लु.एच.ओ. सर्टीफइड हुनुपर्ने औषधीको उत्पादन मिति, ब्याच नं र म्याद समाप्त मिति उल्लेख गरी सम्बन्धित विषय विज्ञबाट मुचुल्का उठाई राख्ने नगरेको तथा उक्त औषधी बिक्रीको लागि होइन खुलाएको प्रमाण समावेश भएको देखिएन। कार्यालयले खरिद गरिने औषधिको जानकारी खुल्ने सम्पुर्ण विवरण उल्लेख गरि खरिद कार्य गर्नु पर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

३३ **न्यानो झोला कार्यक्रमः** - स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट जारी गरेको आर्थिक वर्ष २०७९।८० मा सशर्त अनुदान तर्फ स्थानीय तहबाट सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरुको मार्गदर्शनमा प्रसुतिका आधारमा अनुमान गरी न्यानो झोलाको लागि अस्पतालहरुले सार्वजनिक खरिद ऐन र नियमावली अनुसार तोकिएको स्पेशिफिकेशन अनुसार खरिद गरी सो अनुसार गुणस्तर भए नभएको आधिकारिक तहबाट गुणस्तर परीक्षण गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । यस पालिका अन्तर्गतका ९ बर्थिङ सेन्टरका लागि यस वर्ष ४०० थान को रु.३१६०००(मूल्य अभिवृद्धी कर) बाहेक खरिद गरेकोमा ३६० जना प्रसुति भएको अभिलेखबाट देखिन्छ । पालिकाको भण्डारमा खरिद गरिएका ४० थान न्यानो झोला मौज्दातमा रहेका छन् । खरिद भएका त्यस्ता झोलाहरु तोकिएको स्पेशिफिकेशन अनुसार गुणस्तर भए नभएको आधिकारिक तहबाट परीक्षण गरेको देखिएन । तसर्थ माग र आवश्यकताको वस्तुनिष्ठ आङ्कलन गरी गुणस्तरीय झोला खरिद गर्नुपर्दछ । लामो समय भण्डारण गर्दा सोको गुणस्तरमा ह्रास आउने हुनाले त्यसतर्फ समेत पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

३४ **स्वास्थ्य संस्था संचालन अनुदानः** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९(५) वमोजिम सरकारी रकम खर्च गर्दा त्यस्तो खर्च गर्ने विल भर्पाइ प्रमाण र कागजात संलग्न गरी अधिकार प्राप्त अधिकारीवाट स्वीकृत गराई खर्च गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले पालिका अन्तर्गत संचालित १२ स्वास्थ्य

संस्थाहरुलाई संचालन तथा व्यवस्थापन अनुदान वापत रु.४५०००० बजेट खर्च लेखी भुक्तानी दिएको छ । बजेट खर्च लेख्दा खर्चलाई पुष्टि गर्ने कागजात संलग्न नगरी खर्च लेखेको नियमसंगत देखिदैन् । यसरी भुक्तानी दिँदा बजेट खर्च नगरी पेश्की जनाई खर्च लेख्नु पर्नेमा सो नगरी भुक्तानी दिएको देखिएकोले सो अनुदानलाई खर्च भएको पुष्टि गर्ने कागजात पेश हुनु पर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	४,५०,०००

३५ **शिक्षातर्फः**

३५.१ **विद्यालयको लेखापरीक्षणः** पालिका अन्तरगतका विद्यालयहरुको समयमै लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । पालिका अन्तरगत रहेका ५२ सामुदायिक विद्यालयहरुलाई आ.व. २०७९/८० मा पालिकाले दिएको अनुदान निकासा विद्यालयलहरुले आफ्नो वित्तिय विवरणमा सामावेश गरी लेखापरीक्षण गराई प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेमा गरेको देखिएन। लेखापरीक्षण गरी प्रतिवेदन विश्लेषण सहित विद्यालयको निकासा रकम यकिन हुनुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

३५.२ **छात्रवृत्तिः** विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०७९।८० को क्रियाकलाप नं ७.२.१.१ मा सार्वजनिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुका लागि आवासीय तथा गैरआवसीय छात्रवृत्ति एवम् सामुदायिक विद्यालयका आधारभूत तथा माध्यमिक तहमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुका लागि विपन्न लक्षित हुने गैर आवसिय छात्रवृत्ति वापत कक्षा १ देखि ८ सम्म अध्ययन गर्ने दलित तथा गैरदलित छात्राछात्रलाई प्रतिविद्यार्थी रु.४०० का दरले रकम उपलव्ध गराउने व्यवस्था रहेको छ । गाउँपालिकाले यस वर्ष ५२ विद्यालयको विद्यार्थीहरुको छात्रवृत्ति वापत लागि रकम निकासा गरिएकोमा निम्न विद्यालयहरुमा निकासा भन्दा कम छात्रवृत्ति वुझेको भर्पाइ पेश भएको रकम असूल गरी दाखिला गर्नु पर्ने रु.

क्र. सं.	**विद्यालयको नाम**	**भर्पाइ नपुग रकम**
१	राइकोट आ. वि.	१२००
२	सृष्टि प्राथमिक विद्यालय	१०००
३	प्रगति आ. वि.	१०००
जम्मा		**३२००**

✂........... (प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर असूल भई** दाखिला प्रमाण **पेश भएको आधारमा मिति २०८१।१।७ को निर्णयबाट रु. १५४००।- सम्परीक्षण गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	३,२००

३५.३ **दोहोरो चाडपर्व भत्ता भुक्तानीः.- ✂..........** ***(प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर असूल भई दाखिला प्रमाण पेश भएको आधारमा मिति २०८१।१।७ को निर्णयबाट रु. ६७३६२।- सम्परीक्षण गरिएको ।)***

असुल गर्नुपर्ने	०

३५.४ **दिवा खाजाः** कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०७९/८० को क्रियाकलाप नं. २.७.११.१ मा तोकिएका विद्यार्थीको दिवा खाजाका लागि विद्यालयलाई अनुदान रकम व्यवस्थापन गर्ने नीति अन्तर्गत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली IEMIS मा समावेश भएको प्रारम्भिक बाल विकासदेखि कक्षा ६ सम्मको विद्यार्थी संख्यालाई आधार मानेर वार्षिक रुपमा १८० दिनका लागि वजेट निकासा गर्ने र दिवा खाजा मापदण्ड तथा कार्यक्रम सहजीकरण पुस्तिका, २०७६ मा उल्लेखित मापदण्ड वमोजिक खाजा व्यवस्थापन गर्ने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाले अनुसूची-३ मा संलग्न विद्यालयहरुलाई दिवा खाजा वापतको रकम भुक्तानी गर्दा विद्यालय खुलेको दिनको आधारमा १८० दिन भन्दा बढी दिनको भुक्तानी गरेको रु.४७४०९० नियम सम्मत नदेखिएको रु.

अनियमित भएको	४,७४,०९०

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा ३५.४ सँग सम्बन्धित अनुसूची - २ मा संलग्न छ ।)

३५.५ **बढी भुक्तनीः.- ✂..........** ***(प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर असूल भई दाखिला प्रमाण पेश भएको आधारमा मिति २०८१।१।७ को निर्णयबाट रु. ९४९०।- सम्परीक्षण गरिएको ।)***

असुल गर्नुपर्ने	०

३५.६ **विनियोजन भन्दा बढी भुक्तानीः.- ✂..........** ***(प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर असूल भई दाखिला प्रमाण पेश भएको आधारमा मिति २०८१।१।७ को निर्णयबाट रु. ९०१४५।- सम्परीक्षण गरिएको ।)***

प्रमाण पेश नगरेको	०

३५.७ **विद्यालयलाई अनुदानः** कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०७९/८० अनुसार तोकिएको सुचकाङ्कका आधारमा कार्य सम्पादन सम्पन्न गर्ने विद्यालयलाई कार्य सम्पादनमा आधारित अनुदान विद्यालयले शिक्षण सिकाई समयमापन सम्बन्धि कार्यविधि लागु गरेको सुनिश्चित गरी रु.५० हजार र उत्कृष्ट सिकाई उपलब्धि भएका विद्यालयलाई सिकाई सुद्धिढिकरणकालागि रु. २ लाख भुक्तानी दिने र सो रकमको निर्देशिका अनुसार मापदण्ड पालना गरे नगरेको तथा प्रस्तावका आधारमा विभिन्न सूचक निर्धारण गरी ति सूचक मूल्याङ्कन गरी उत्कृष्ट विद्यालयलाई अनुदान

दिने उल्लेख छ । पालिकाको शिक्षा शाखाबाट विद्यालयको स्वःमूल्याङ्कनको आधारमा देहायका विद्यालयलाई निकासा भएको मापदण्ड र सूचक वेगर भुक्तानी भएको हुँदा स्पष्ट देखिने सूचकको आधारमा मूल्यांकन गरी अनुदान भुक्तानी गर्नेतर्फ ध्यान दिनु पर्दछ ।

क्र.सं.	**विद्यालयको नाम**	**रकम**
१	लक्ष्मी मा. वि . निस्दी ३ , पाल्पा	२०००००
२	जनक आ. वि . निस्दी ३ , पाल्पा	५००००
३	लक्ष्मी प्रा. वि . निस्दी ३ , पाल्पा	५००००
४	जीवन ज्योति आ. वि . निस्दी ४ , पाल्पा	५००००
५	सरस्वती मा. वि . निस्दी ५ , पाल्पा	५००००
६	राइकोट आ. वि . निस्दी ५ , पाल्पा	५००००
जम्मा		**४५००००**

सैद्धान्तिक बेरुजु

३५.८ **विद्यालय अनुगमनः** कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७९।८० अनुसार विद्यालयलाई दिने अनुदान एकीन विद्यार्थी संख्याका आधारमा अनुदान दिई पालिकाको शिक्षा शाखाबाट नियमित अनुगमन मापदण्ड तयार गरी अनुगमन गर्ने र अनुगमन प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकामा ५२ विद्यालय रहेकोमा विद्यालय अनुगमन मापदण्ड तयार नगरेको तथा विद्यालयमा गएका सवै प्रकारका अनुदानको अनुगमन नगरेकोले निकासा भएका अनुदानहरु सहि सदुपयोग भए नभएको एकिन हुने अवस्था छैन। नियममा भएको व्यवस्थाको पालनामा पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

३६ **पटक पटक खरिदः** - सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ८ बमोजिम प्रतिस्पर्धा सिमित नहुने गरी खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । त्यस्तै सार्वजनिक खरिद नियमावलीमा रु.१० लाखसम्मको खरिद कार्य सोझै गर्न सकिने, रु. १० लाखभन्दा माथि रु.२५ लाखसम्म सिलबन्दी दरभाउपत्रबाट र सोभन्दा माथि बोलपत्रको माध्यमबाट खरिद गर्ने व्यवस्था छ । सोझै खरिद कार्य गर्दा एक आर्थिक वर्षमा एकै प्रकृतिका खरिद र एकै व्यवसायीबाट तोकिएको सीमाभन्दा बढीको खरिद गर्न नहुने व्यवस्थाको पालना नगरी पालिकाले निम्नानुसार खरिद गरेको श्रेस्ता परीक्षणबाट देखिएको छ । लेखापरीक्षणको क्रममा पालिकाले आफ्नो भण्डारशाखा वर्षभरीको लागि आवश्यक पर्ने मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री राखको लागि उपयुक्त नभएको कारण कोटेशनको माध्यमद्धारा आवश्यकता अनुसार खरिद

गरेको जनाएको छ । खरिद ऐन, नियमले गरेको व्यवस्थाको पालना गरी सार्वजनिक खर्च गर्नेतर्फ पालिकाले ध्यान दिनु पर्दछ ।

क.सं.	**मिति**	**भौ. नं.**	**विवरण**	**भुक्तानी भएका फर्म**	**भुक्तानी रकम**
१	०९/०१/२०७९	१०२	मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री	विराट प्रिन्ट एण्ड सप्लायर्स	९१३०४
२	०९/१२/२०७९	११७		हिमाली सप्लायर्स	९९७६६१
३	१०/२६/२०७९	१५८		सिल्वरलाइन मल्टीपर्पस प्रा लि	७९४८४
४	११/२१/२०७९	२०८		परफेक्ट कम्प्यूटर	३६२९००
६	१२/१३/२०७९	२४९		विराट प्रिन्ट एण्ड सप्लायर्स	१८३४२८
७	१२/२३/२०७९	२६८		सेवा डिजिटल प्रिन्ट एण्ड सर्भिस	२३०४७४
८	१२/२३/२०७९	२७६		सिल्वरलाइन मल्टीपर्पस प्रा लि	३९३५४
९	०३/२०/२०८०	४६३		आई. टि. जक्सन मल्टी सर्भिस प्रा.ली.	२८५००
१०	०३/२३/२०८०	५२०		परफेक्ट कम्प्यूटर	९६४४३
जम्मा					**२१०९५४८**

सैद्धान्तिक बेरुजु

३७ **सहकारी संस्थाः-** गा. पा. पूँजीगत तर्फ जलदेवी सामाजिक उद्यमी महिला सहकारी संस्था भवन व्यवस्थापन तथा रेलिङ्ग कार्यक्रमका लागि रु. ५ लाखको बजेट विनियोजन गरेकोमा भौ. नं. २४५/२००-२-१२ बाट रु. ४,७६७२०.०० खर्च गरेको पाइयो । सार्वजनिक कोषबाट सीमित शेयरहोल्डरमात्र लाभान्वित हुने गरी खर्च गर्न मिल्दैन । सहकारी संस्था एक नाफामूलक संस्था रहने गरेको र सो संस्थामा सृजित हुने सम्पत्तिको हकदार सोका

शेयरधनी हुने हुँदा त्यस्तो संस्थालाई अनुदान दिदा सोको लाभ सबैलाई नहुने गरी दिन नमिल्ने तथा भवन र रेलिङ्ग कार्यक्रममा विनियोजित बजेटबाट फर्निचर, डेल डेस्कटप कम्प्युटर, ईप्सन र ब्रदरका प्रिन्टर आदि किनेको भनि खर्च लेखेको नियमित नभएको रु.

अनियमित भएको	४,७६,७२०

३८ **रितपूर्वकको कर विजकः** - मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम १७ (१) अनुसार मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएको व्यक्तिले कुनै वस्तु वा सेवा आपूर्ति गर्दा कर अधिकृतले अन्यथा स्वीकृत गरेदेखि वाहेक प्रापकलाई अनुसूची ५ र ५ (क) बमोजिमको ढाँचामा कर बीजक दिनुपर्ने व्यवस्था छ । निम्न भौचर र मितिबाट सारु लाङ्घा ट्रेलिङ प्रा.लि.ले जारी गरेको बिजकमा विजक नम्बर हातले लेखेको रहेको हुँदा रितपूर्वक नरहेको देखियो । मूल्य अभिवृद्धि कर दर्ता भएको व्यक्तिले रितपूर्वकको बिजक पेश नगर्नु तथा कार्यालयले विल विजकको चेक जाँच गरी नियमावलीको पालना गर्ने तर्फ उचित ध्यान नदिनु नै यसको मुख्य कारण रहेको पाइन्छ । तसर्थ मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएको फर्मले रितपूर्वकको कर बीजक जारी गर्ने र कार्यालयले भुक्तानी दिँदा सो को चेकजाँच गरी भुक्तानी दिनुपर्ने देखिन्छ । कार्यालयबाट भुक्तानी लिएको मूल्य अभिवृद्धि कर रकम रु.२५०९१६.६८ सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयबाट समायोजन गरेको प्रमाण पेश गर्नु पर्ने मस्यौदा प्रतिवेदनमा उल्लेख गरेकोमा प्रारम्भिक प्रतिवेदन पूर्व पेश भएको छ । आगामी दिनमा रितपूर्वकको कर विजक प्राप्त गरेर मात्र भुक्तानी दिनेतर्फ कार्यालयले ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ ।

गो.भौ.नं.-मिति	**जारी गरेको विजक नं. र मिति**	**मूल्य अभिवृद्धी कर रकम**
४-२०७९/५/३०	०११-२०७९/५/१९	३८९३९.९१
४८-२०७९/७/३	०१७-२०७९/६/१	११९६१.४९
८५-२०७९/८/१९	०२६-२०७९/७/२	२७५९८.०२
१४०-२०७९/१०/११	०३८-२०७९/८/१२	२६८३१.९८
	०४३-२०७९/९/१	१२९४४.०७
१५२-२०७९/१०/२५	०४४-२०७९/९/२	३२१९०.२५
२००-२०७९/११/११	०६६-मिति नखुलेको	१६२५७
२३५-२०७९/१२/८	०७०-२०७९/११/२	२७२८२.५
३२५-२०८०/१/२७	०८३-२०७९/१२/३	३३१९६.९६
४२५-२०८०/३/११	१२२-२०८०/२/१	४१५६.४२
५२७-२०८०/३/१४	१४३-२०८०/३/१	१९५५८.०८

जम्मा	२५०९१६.६८

	सैद्धान्तिक बेरुजु

३९ **ननफाइलरः** - मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ७ बमोजिम असुल गरेको मूल्य अभिवृद्धि कर विवरण अर्को महिनाको २५ गतेभित्र सम्बन्धित आन्तरिक राजश्व कार्यालयमा पेश गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । मासिक खरिदमा तिरेको कर विक्रीमा उठाएको करसँग मिलान गरी बाँकी दाखिला गर्नुपर्नेमा निम्नानुसारका करदाताको विद्युतिय पान विवरण हेर्दा निजहरू नन फाइलरको रूपमा रहेको देखियो । कानून बमोजिम बुझाउनु पर्ने कर नबुझाएकोले निम्नानुसारका निर्माण व्यवसायी/फर्मलाई भुक्तानी दिएको रू.८६३५२८ को मु.अ.कर समायोजन गरेको प्रमाण पेश हुनुपर्ने रू.

निर्माण व्यवसायी/फर्म	**प्यान नं.**	**ननफाइलर मिति**	**वीजक नं.-मिति**	**१३ प्रतिशत मु.अ. कर**	**भुक्तानी (७०% मु.अ. कर)**
रबीना-श्रेया-आदर्श जे.भी.	६१६९९८९१७	२०७८ असोज	००१-२०७९/६/१२	१०३१२७२	७२१८९०
			००३-२०८०/१/१४	१६१७५४	११३२२८
इन्साइड फेशन वेयर प्रा.लि.	६०५९४४०६२	२०७९ साउन	४४-२०७९/९/२२	४०५८६	२८४१०
जम्मा				**१२३३६१२**	**८६३५२८**

प्रमाण पेश नगरेको	८,६३,५२८

४० **पुच्छार खानेपानी लिफ्टिङ्ग, निस्दी-५ः** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ बमोजिम श्रमप्रधान निर्माण कार्यको लागि उपभोक्ता समितिसँग निर्माण कार्य गराउनुपर्दछ । निर्माण कार्यमा अधिकांश खर्च निर्माण सामाग्री खरिद गर्नुपर्ने रहने भए सोको प्राप्तीका लागि सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को पालना हुने गरी प्रतिष्पर्धात्मक तवरले मितव्ययी हुने गरी खरिद कार्य सुनिश्चित गर्नुपर्दछ । पुच्छर खानेपानी लिफ्टिङ्ग योजनाका लागि रु. १४ लाखको बजेट विनियोजन गरेकोमा उपभोक्ता समितिले भौ. नं. २२/२०८०-३-२० बाट बजेट खर्च रु. १३,१३,६३१.०० गरेकोमा सोलार प्यानेल खरिद र जडानका आईटम आर्कलाईट ट्रेडिङ्ग एण्ड सर्भिस प्रा.लि.बाट २०८०/२/१ मा बिजक नं. २ र ३ बाट रु. १३,०४,०७८.११ को निर्माण सामाग्री सोझै खरिद गरेको पाइयो । दश लाख भन्दा बढीको निर्माण कार्य वा मालसामान खरिद गर्दा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८४(१) बमोजिम सिलबन्दी दरभाउपत्रमार्फत खरिद नगरी सोझै खरिद गरेको नियमित नभएको रु.

अनियमित भएको	१३,०४,०७८

४१ **दाखिला पेश नभएको:** - २५/२०८०-३-२३, जिन्सी सामानको दाखिलासहितको अभिलेख राक्नपर्दछ । राइकोट महिलाका लागि भवनलगायतका कार्यका लागि रु. ८,३५,६१०.०० को बजेट खर्च लेखेकोमा रंभादेवी ईलेक्ट्रोनिक्सबाट रु. ११०००.५५ को साउण्ड सिस्टम तथा एक्स्ट्रा ट्रेड लिङ्कबाट रु. ७५४३८.८० को फर्निचर खरिद गरेको देखाए तापनि ती सामानको जिन्सी दाखिलालगायतका अभिलेख नभएको हुँदा सो खर्च समर्थन गर्न नमिल्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	८६,४३९

४२ **राईकोट लिफ्टिङग खानेपानी योजना:** - सो कार्यक्रम अन्तर्गत सशर्त र विशेष अनुदानको रकम रहेकोमा राईकोट लिफ्टिङग खानेपानी योजनाको कार्य नभएको र विशेष अनुदान तर् पछौटेपन उन्मुलन समाजको (वेस नेपाल) सामुदायोक भवन निस्दि- १ मा निर्माणका लागि रु. १९,९३८१३.०० खर्च गरेकोमा देखिएको बेहोरा निम्न छन्:

४२.१ निर्माण कार्य गर्दा लागत अनुमान र दर विश्लेषण रहनु पर्ने भए तापनि सो बेगर नै उपभोक्ता समितिसँग २०७९-८-२५ मा सम्झौता गराई कार्य गराएको पाइयो ।लेखापरीक्षणका क्रममा ती पुष्टयाई पेश नभएको हुँदा सो निर्माण कार्यको लागत जिल्ला दर र नर्मसबमोजिम रहेको भनि यकिन गर्न सकिएन ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

४२.२ निर्माण कार्यको आईटम मध्ये सोलिङ्ग वर्क र बिमको कार्यमा अनुमान गरे भन्दा बढी कार्य गराएको देखिए तापनि सोको प्राविधिक पुष्टयाई पेश गरेको पाइएन । सो को पुष्टयाई पेश हुनुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

४२.३ निर्माण सामाग्री खपत हुने परिमाण भन्दा बढी हुने गरी उपभोक्ता समितिबाट बिल भर्पाई पेश गरे तापनि सो बढी परिमाणको खर्च लेख्न मिल्दैन । भवन निर्माणका लागि टिएमटी छड ३५८४ के. जी. लाग्ने तय गरेकोमा उपभोक्ता समितिले ४११४ के.जी. को मु. अ. करसमेत रु. ४,५५,७४५.९५ को बिल पेश गरेको हुँदा बढी परिमाण ५३० के.जी. को मु. अ. करसमेत रेनफोर्समेन्टको रकम रु. ५८७१२.८७ भुक्तानी गर्न नमिल्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	५८,७१२

४३ **सभाहल निर्माण:** - वडा नं. ७ मा लागत अनुमान रु. २२,२२,८५०.०० रहेको सभा हल २०८०/३/१० भित्र निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने गरी उपभोक्ता समितिसँग २०७९/१२/२८ मा सम्झौता गरेको पाइयो । सो सभा हल लेखापरीक्षण अवधिसम्म पनि सम्पन्न नभएको र सोको अवधि तोकि म्याद थप पनि गरेको पाइएन । सम्झौताको अवधी नाघि सकेको र निर्माण कार्य सम्पन्न नभएको हुँदा भौचर नं. १९९/२०८०-१-२४ बाट सभाहल निर्माणका लागि दिएको पेश्की रकम रु. ६,००,०००.०० असुल गर्नुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	६,००,०००

४४ **सस्पेन्सन ब्रिज निर्माणः**

४४.१ निर्माण कार्यको अनुगमन, निरीक्षण तथा निर्माण कार्यको व्यवस्थापन गर्न गाउँपालिका कार्यालयको जनशक्तिको योग्यता र क्षमता पर्याप्त रहेमा बाह्य पक्षबाट सो कार्य गराउनु हुँदैन । कार्यालयमा विद्यमान ईन्जिनियर -२ सहितका प्राविधिकहरू रहेको अवस्थामा पनि झोलुङगे पुल क्षेत्रगत कार्यक्रम अन्तर्गत प्राविधिक तथा व्यवस्थापकीय कार्य गर्नका लागि ईन्द्रेणी समाज केन्द्र नामक गैर सरकारी संस्थासँग मिति २०७५/९/२५ मा सम्झौता गरेको पाइयो ।कार्यालयको भन्दा सो संस्थासँग रहेका जनशक्तिको योग्यता र क्षमता अधिक र अपरिहार्य रहेको भनि संलग्न तथ्यबाट खुल्दैन । सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७(८) बमोजिमसार्वजनिक निकायले उपभोक्ता समितिलाई प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउन नसक्ने भएमा आवश्यक प्राविधिक जनशक्ति नियुक्त गर्दा भुक्तानी गरिने पारिश्रमिक लागत अनुमानको तीन प्रतिशतभन्दा बढी हुने छैन भन्ने प्रावधान विपरीत झोलुङ्गे पुलको प्रत्यक्ष लागतको ३ प्रतिशत प्राविधिक शुल्क तथा ३ प्रतिशत सामाजिक परिचालन र व्यवस्थापकीय कार्य गरे वापत कुल ६ प्रतिशत भुक्तानी दिने प्रावधानबमोजिम वडा नं. ३ स्थित मुर्ली खोर्ली खललामा ८६ मी. स्प्यानको चापाघाट झोलुङ्गे पुलको रेखदेख र व्यवस्थापन गरेको भनि भौ.नं. ३६३/२०८०-३-२२ बाट व्यवस्थापकीयलगायत सेवा शुल्करु. २,९५,८९७.०० भुक्तानी दिएको पाइयो । कार्यालयमा रहेका जनशक्ति आफैले गर्न सक्ने कार्यमा बाह्य पक्षबाट कार्य गराउने परिपाटी बन्द गर्नुका साथै खरिद नियमावलीको ९७(८) को सीमा तीन प्रतिशतभन्दा बढी हुने गरी शुल्क तोक्नेलाई जिम्मेवार बनाउनुपर्दछ । सम्झौताको दफा २.२ बमोजिम सामाजिक कार्य अन्तर्गत गाउँपालिकामा मासिक प्रगति प्रतिवेदन उपलब्ध गराउने, पुल संरक्षकलाई नियमित मर्मत सम्बन्धी तालिम दिने साथै व्यवस्थापकीय कार्य अन्तर्गत एक प्राविधिक र एक सामाजिक परिचालक नियुक्त गरी ती कर्मचारीसँग सम्झौता गरेको र पारिश्रमिक उपलब्ध गराएको तथा ती कर्मचारीहरूबाट भएका कार्यको विवरण पेश गर्नुपर्ने लगायतका कार्यको पुष्टयाई बेगर नै सामाजिक परिचालन र व्यवस्थापकीय कार्यका लागि भुक्तानी गरेको कुल रकमको ५० प्रतिशत रकम भुक्तानी रु. १,४७,८४८.५० नियमित नभएको रु.

अनियमित भएको	१,४७,८४८

४४.२ सस्पेन्सन बृज निर्माणमा सो कार्य प्राविधिक तवरले सुरक्षित हुने गरी निर्माण कार्यको सुनिश्चितता गर्नुपर्दछ । मुर्ली खोलाको चापाघाटमा ८६ मीटर स्प्यानको निर्माण कार्यमा स्टिल पार्टस रु. १२५९०२२.४४ उपभोक्ता समितिलाई उपलब्ध गराई सस्पेनशन बृज निर्माण गरेको पाइयो । डिजाईनमा हाई फ्लड लेभल ९४.८१ मी. र वाटर लेभल ९३.४५ मी. रहेको देखिन्छ। बृज निर्माण गर्दा कम्तीमा ५मी. फ्रि बोर्ड रहनुपर्नेमा बृज निर्माण गरेको स्थानमा हरेक वर्ष बाढीले गेग्रानलगायतले खोलाको बेड लेभल बढी रहेको अवस्थालाई ध्यान दिई डिजाइन गरेको देखिदैन । साथै, दायाँ किनारको अबुटमेन्टका लागि ३ मी. उचाईको स्टोन मेशनरी राखी निर्माण कार्य गरेकोमा सो किनारामा नरम वा कडा चट्टान नरहेको स्थितिमा सो किनाराको अप स्ट्रिममा रिभर ट्रेनिङ्गको कार्य समावेश नगरी नै निर्माण कार्य सम्पन्न गराएको पाइयो । यस अवस्थाले सो खोलामा ठुलो बाढी आएमा सो बृज जोखिम अवस्थामा रहने देखिदा सोमा सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

४५ **प्रशासकिय भवन निर्माणः -** गाउँपालिकाले प्रशासनिक भवन निर्माणको लागी रु ७,२२,९२,३३३.३३ को लागत अनुमान बनाई वोलपत्र आह्वान गरेकोमा पेस भएका न्यूनतम मुल्याङ्कित सारभुत रुपमा प्रभावग्राही वोलपत्रको रुपमा निर्माण व्यवसायी श्री सविना/श्रेया/आदर्स जे.भी. सँग मिति २०८०/१०/२९ सम्ममा निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी मिति २०७८।०७।११ मा मूल्य अभिवृद्धि कर समेत रु. ५,२७,२५,८९०.४३ मा सम्झौता गरेको छ । सो ठेक्कामा दोस्रो रनिङ्ग विल सम्म रु.१,०५,९०,१५८.०० खर्च लेखेको छ । यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्नानुसार छन्ः

४५.१ **कार्य सम्पादन जमानतः** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २७(४) बमोजिम सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११०(१) अनुसार कार्य सम्पादन जमानत पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ ।ठेक्काको कागजात अनुसार बिड डाटा सिटमा न्यून ठेक्का रकम कबोल गरेको र फ्रन्ट लोडिङ्ग तथा कुनै आईटममा एकदमै घटी कवोल गरेको हकमा बिड प्राइजको ८ प्रतिशतले कार्य सम्पादन जमानत कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । यस गाउपालिकाको प्रशासनिक भवनको लगी आवश्यक पर्ने डण्डीको लागी प्रति किलोग्राम रु. ०.१४ अथवा १४ पैसा मात्र कवोल गरेको हुदा ठुलो मात्रामा डण्डीको प्रयोग हुने र सोही आईटममा एकदमै घटी कवोल गर्दा निर्माण कार्यमा ढीलाई गर्ने तथा निर्मित संरचना समेत तोकिएको गुणस्तरमा हुने सम्भावना कम हुने अवस्था हुन्छ । भवन निर्माणको लागी मेरुदण्डको रुपमा रहेको फलामे डण्डीको दर एकदमै घटी कवोल गरेको हुदा सो कार्यको सुनिस्चितता गर्न बिड डाटा सिटमा व्यवस्था भए अनुसार कवोल रकम रु ५२७२५८९०.४३ को ८ प्रतिशतले हुने रु. ४२१८०७१.०० बराबरको कार्य सम्पादन जमानत थप गर्नुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	४२,१८,०७१

४५.२ **घटी रकमको वीमाः** सार्वजनिक खरिद नियमावलीको नियम ११२ मा बीसलाख रुपिया भन्दा बढीको निर्माण कार्यको हकमा सो निर्माण कार्यमा प्रयोग गरिने मेसिन, उपकरण, प्लान्ट आदीको विमा गराउनु पर्ने उल्लेख छ । निर्माण कार्यको लागी गरिएको ठेक्का सम्झौतामा सो निर्माण कार्यको लागी साईट उपलब्ध गराएको दिन देखीको विमा गराउनु पर्ने र सोही सम्झौताको SCC को GCC 19.1 मा सम्झौता रकमको ११५ प्रतिशत रकमको वीमा गराउनु पर्ने उल्लेख गरेको छ । यस प्रमखु प्रशासनिक भवन निर्माण कार्यको लागी भएको सम्झौता रकम रु. ५,२७,२५,८९०.४३ को १५ प्रतिशत थप सहित हुने रकम रु. ६,०६,३४,७७३.५० बराबरको रकमको वीमा गराउनु पर्नेमा निर्माण व्यवसायीले रु ५,२७,२५,८९०.४३ (सम्झौता रकमको मात्र) को मात्र वीमा गराएको पाईयो । विमा वापत कार्यालयले सम्बन्धीत निर्माण व्यावसायीलाई रु. २,०९,१४९.३० भुक्तानी गरेको छ । यसम्झौतामा उल्लेख भएको शर्त अनुसार सम्झौता रकमको ११५ प्रतिशत सम्म हुने गरी नरहेको हुदा सम्झौतामा भए बमोजिम सम्झौता रकमको ११५ प्रतिशतले हुने रकम बराबरको वीमा गरेको प्रमाण पेश गर्नु पर्ने साथै सम्झौताका सर्त अनुसार नरहेको वीमा वापत भएको भुक्तानी रकम नियम सम्मत नभएको रु.

अनियमित भएको	२,०९,१४९

४५.३ **पेश्की रकम जोखिममाः** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११३(३) अनुसार पेश्की रकम खाम्ने गरी र निजले सम्झौता बमोजिम काम नगरेमा सो निकायले अनुरोध गरेमा तत्काल त्यस्तो निकायलाई भुक्तानी गर्ने गरी वाणिज्य बैंकबाट जारी गरिएको बैंक जमानत लिनु पर्ने व्यवस्था छ । बैंक जमानत प्राप्त गर्दा कार्यालयले सो

जमानत विड डकुमेन्टमा उल्लेख भएको फर्मेट अनुसारको रहे नरहेको र सो जमानतमा कुनै शर्त रहे नरहेको निक्यौंल गरेर मात्र लिनु पर्ने हुन्छ । कार्यालयले प्रमुख प्रशासनिक भवन निर्माण कार्यमा निर्माण व्यवसायी सविना/श्रेया/आदर्स जे.भी. कुल रु ९३०००००.०० पेश्की भुक्तानी गरेकोमा गो.भौ.नं १७/२०७८।०८।१५ मा पेश्की वापत रु ४३०००००.०० गर्दा रु ६०००००.०० पेश्की नजनाई सिधै बजेट खर्च गरी भुक्तानी गरेको देखियो । कार्यालयको अभिलेखमा पेश्की वापत ८७०००००.०० मात्र देखाउने हुदा सोही अनुसार पेश्की जमानतको म्याद थप गर्न निर्माण व्यवसायीलाई पत्राचार गरेकोमा निर्माण व्यावसायीले १२ फेबुरुअरी सम्म म्याद भएका रु ४६५००००.०० र रु ४०५००००.०० गरी रु ८७०००००.०० को मात्र पेश्की जमानत पेश भएको देखिन्छ । पेश्की भुक्तानी गर्दा बजेट खर्च भएर भुक्तानी भएको रु ६०००००.०० को जमानत समेत नरहेको हुदा सो रकम जोखिममा रहेको देखिन्छ । जमानत वीना भुक्तानी भएको रकम बराबरको पेश्की जमानत पेश हुनु पर्ने अन्यथा असुल गरी दाखिला हुनु पर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	६,००,०००

४५.४ **दोहोरो भुक्तानीः** कार्यालयले निर्माण कार्यको भुक्तानी गर्दा नापीकिताव अनुसारको वास्तविक परिमाणको मात्र गर्नु पर्दछ । निर्माण कार्यको प्रथम रनिङ्ग विलको भुक्तानी गर्दा RCC ढलान कार्य १ः१.५ः३ कार्य वापत Water tank share wall, water tank slab, soak pit slab, septic tank slab को भुक्तानी समेत भएको मा समेत पुनः दोस्रो रनिङ्ग बिलमा सोही कार्य वापत दोहोरो भुक्तानी भएको पाईयो। प्रथम बिलमा भुक्तानी भएको ७.२३ घनमिटर परिमाण पुनः दोस्रो रनिङ्ग बिलमा समेत भुक्तानी भएको हुदा दोस्रो रनिङ्ग बिलमा भुक्तानी भएको ७.२३ घनमिटर PCC १ः१.५ः३ कार्य प्रति घनमिटर रु १५०००.०० ले हुने रु १०८४५०.०० र सोको मुल्य अभिबृद्धि कर समेत हुने रु १२२५४८.५० सम्बन्धितबाट असुल गरी दाखिला हुनु पर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	१,२२,५४८

४५.५ **छुट नलिएको:** निर्माण व्यवसायीले प्रमुख प्रशासनिक भवन निर्माण कार्यको लागी विओक्यू मा कवोल गरेको दरमा १२ प्रतिशतले हुने रकम छुट दिने उल्लेख गरेको छ । कार्यालयले निर्माण व्यवसायी सँग सम्झौता गर्दा समेत १२ प्रतिशत छुट समावेश गरि सो पश्चात कायम रहेको रु ५,२७,२५,८९०.४३ रकमलाई आधारमानि निर्माण व्यवसायी रविना/श्रेया/आदर्श जे.भी. लाई न्यून मुल्याङ्कित सारभुत रुपमा प्रभावकारी भएकोले ठेक्का हस्तान्तरण गरेको पाईयो । निर्माण व्यवसायीले सम्झौता अनुसारको काम गरि रनिङ विलह पेश गर्दा कवोल गरेको छुट रकम समावेश गरेको पाईएन साथै सो विलहरु भुक्तानीका लागि सिफारिस गर्ने प्राविधिकले समेत कवोल गरेको छुटलाई वास्ता नगरि छुट रकम कट्टि नगरि रनिङ्ग बिलहरुको भुक्तानी गरेको पाईयो । निर्माण व्यवसायीले कवोल गरेको छुट रकम कट्टि नगरेको कारण दोस्रो रनिङ्ग बिल सम्म १२ प्रतिशतले हुने रकम रु १२४४१९.०३८ बढी भुक्तानी भएको छ । दोस्रो रनिङ्ग बिल सम्मको देहाय अनुसारको रकम छुट कट्टि नगरी भुक्तानी गर्ने कार्यमा संलग्न कर्मचारीलाई जिम्मेवार बनाई बढी भुक्तानी रकम असुल गरि दाखिला हुनु पर्ने रु.

सि.नं	रनिङ्ग विल	विल रकम	१२% छुट रकम
१	प्रथम	७९३२८६६.६४	९५१९४३.९९

२	दोस्रो	१२४४२६४.९१	१४९३११.७८
जम्मा			**११०१२५५.७८**
मुल्य अभिबृद्धि कर			**१४३१६३.२५**
कुल जम्मा			**१२४४४१९.०४**

असुल गर्नुपर्ने	१२,४४,४१९

४५.६ **स्थलगत अनुगमनः** लेखापरीक्षणको क्रममा निर्माणाधिन प्रशासकिय भवनको स्थलगत अवलोकन गर्दा निर्माण व्यवसायीले भुईंतल्लाको ढलान गरि सो माथी ईट्टाको वाल लगाउने सम्मको कार्य भएको देखियो । निर्माणाधिन भवनको प्रथम तल्लामा पिल्लर ढलान गरिएको पिल्लर तथा लिफ्कोट राख्ने स्थानमा डण्डी बाहिर राखिएको र सो डण्डिमा खिया लागेर तोकिएको गुणस्तरको नहुने सम्भावना रहेको छ । साथै, ईट्टाको वाल लगाईएकोमा लामो समय सम्म पनि सो माथी ढलान हुन नसकेको कारण बिग्रिने अवस्थामा रहेको पाईयो । निर्माण व्यवसायीले प्रथम तल्लामा पिल्लर ढलान तथा ईट्टाको वाल लगाउने कार्य लेखापरीक्षण अवधी (मिति २०८०।०६।०५) भन्दा करिव एक वर्ष अगाडि गरेको र सो पश्चात निर्माण कार्य यथास्थितीमा राखि सम्पर्क विहिन भएको हुदा निर्माण कार्य समेत अलपत्र पर्ने अवस्था देखिन्छ । गाउँपालिकाले निर्माणाधिन अवस्थामा अलपत्र अवस्थामा रहेको यस प्रशासकिय भवनको गुणस्तरमा कमि नआउने तरिकाले निर्माण सम्पन्न गर्ने गरि निर्माण व्यवसायीलाई काममा लगाउने तर्फ विषेश ध्यान दिनु पर्दछ ।

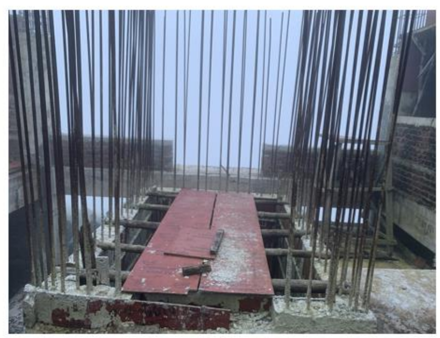

सैद्धान्तिक बेरुजु

४६ **शर्त सहितको बैंक जमानतः-** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २७(४) बमोजिम सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११०(१) अनुसार कार्य सम्पादन जमानत पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । बैंक जमानत प्राप्त गर्दा कार्यालयले सो जमानत विड डकुमेन्टमा उल्लेख भएको फर्मेट अनुसारको रहे नरहेको र सो जमानतमा कुनै शर्त रहे नरहेको निक्यौंल गरेर मात्र लिनु पर्ने हुन्छ । शर्त सहितको कार्य सम्पादन जमानत तथा पेश्की जमानतका आधारमा सो जमानतको दावी माग गर्दा त्यस्तो जमानत जारी गर्ने बैंक तथा वित्तीय संस्थाले सो

जमानतमा राखेको त्यहि शर्तका आधारमा दावी दिन नमिल्ने व्यहोरा सहित जानकी दिने गरेको देखिन्छ । कार्यालयले देहायका ठेक्काहरुमा सम्झौताका बखत पेस गरेका कार्यसम्पादन जमानत सर्त सहितको जमानत लिएको हुदा देहाय बमोजिमका निर्माण व्यवसायीहरुबाट शर्त रहितको बैंक जमानत लिनु पर्दछ । आगामी दिनमा कार्यालयले सर्त रहित जमानत लिई कार्य गर्नेतर्फ ध्यान दिनु पर्दछ ।

सि.नं.	ठेक्का नं	निर्माण व्यवसायी	रकम	सर्त
१	२०७९/८०-०४	अमृत कन्सट्रक्सन	४३९६००	notwithstanding anything stated above …
२	२०७९/८०/०५	अमृत कन्सट्रक्सन	९६५९००	
३	२०७९/८०/०२	पोखरेल कन्सट्रक्सन	२८३८६३	
४	२०७९/८०/०३	परिलेक कन्सट्रक्सन	९०८०००	
जम्मा			**२५९७३६३**	

सैद्धान्तिक बेरुजु

४७ **शर्त सहितको वीमाः -** सार्वजनिक खरिद नियमावलीको नियम ११२ मा बीसलाख रुपिया भन्दा बढीको निर्माण कार्यको हकमा सो निर्माण कार्यमा प्रयोग गरिने मेसिन, उपकरण, प्लान्ट आदीको विमा गराउनु पर्ने उल्लेख छ । निर्माण कार्यको लागी गरिएको ठेक्का सम्झौतामा सो निर्माण कार्यको लागी साईट उपलब्ध गराएको दिन देखीको विमा गराउनु पर्ने र सो वीमाको अवधी त्रुटी सच्याउने अवधी सम्मको हुनु पर्ने उल्लेख छ । गाउँपालिकाले देहाय अनुसार वीमा गराएका निर्माण कार्यको विमा पोलिसीमा वीमा अवधी त्रुटि सच्याउने अवधी सम्म भए तापनी सो पोलिसीमा शर्त राखी प्रयोगमा आए पछी त्रुटि भएमा सो को सुरक्षा गर्न नसकिने उल्लेख गरेको छ । यस्ता शर्त राखी वीमा गराएमा कुनै भवितव्य भएको समयमा क्षतीपुर्ती प्राप्त गर्न नसकिने अवस्था हुने देखिन्छ । त्यसैले कार्यालयले देहायका निर्माण व्यवसायीबाट शर्त बिनाको विमा पोलिसी पेश गर्न लगाई आगामी दिनमा शर्त रहितको वीमा पेश गरे पश्चात मात्र निर्माण कार्य गराउने तर्फ ध्यान दिनु पर्दछ ।

सि.नं.	ठेक्का नं	निर्माण व्यवसायी	शर्त	प्रिमियम रकम	कैफियत
१	NCB।२०७९।८०/०४	श्री अमृत कन्सट्रक्सन	The insurer will not indemnify a loss arising after the project put into the public service under this policy.	२०४०२.४८	८ दिनको मात्र वीमा गरिएको
२	NCB।२०७९।८०/०५	श्री अमृत कन्सट्रक्सन		२२१०८.८६	८ दिनको मात्र वीमा गरिएको

सैद्धान्तिक बेरुजु

४८ **मितिमा फरकपनाः** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२१(क) मा आपुर्तिकर्ता, परामर्शदाता, सेवा प्रदायक वा निर्माण व्यवसायीको ढीलाईको कारण खरिद सम्झौता बमोजिमको काम सम्झौतामा तोकिएको म्यादमा सम्पन्न हुन नसकेमा निजले सार्वजनिक निकायलाई सम्झौता रकमको दश प्रतिशतमा नबढ्ने गरी साधाहरणतया प्रति दिन सम्झौता रकमको शुन्य दशमलव शुन्य पाँच प्रतिशत पूर्व निर्धारित क्षतिपुर्ति तिर्नु पर्ने उल्लेख छ । कार्यालयले सम्झौता र कार्यदिशमा दोहोरोपना नपर्ने गरी सम्झौता गर्ने र कार्यदिश दिनु पर्दछ ।

सि.नं	ठेक्का नं	सम्झौता रकम (मु.अ. कर बाहेक)	निर्माण व्यवसायी	सम्झौतामा सम्पन्न गर्नु पर्ने मिति	कार्यदिशमा सम्पन्न गर्नु पर्ने मिति
१	२०७९/८०/०५	४९६९१९७	अमृत कन्सट्रक्सन	२०८०।०१।२१	२०८०।०२।१६
२	२०७९/८०/०४	३१३४९०५	अमृत कन्सट्रक्सन	२०८०।०१।२१	२०८०।०२।१६
३	२०७९/८०/०५	३८५३१९३	पोखरेल कन्सट्रक्सन	२०८०।०१।२१	२०८०।०२।१६

सैद्धान्तिक बेरुजु

४९ **विद्युत प्राधिकरणलाई पेश्कीः** - खरिद सम्झौता अनुसार निर्माण कार्य वापत भएको पेश्की रकम सोही सम्झौताले तोकेको प्रकृया अनुसार फस्यौंट गर्नु पर्दछ । गाउँपालिकाले विभिन्न खानेपानी आयोजनाको लागी विद्युतको व्यवस्था गर्न नेपाल विद्युत प्राधिकरण सँग लागत अनुमान माग गरी सोही अनुसार पेश्की भुक्तानी गरेको छ । खरिद सम्झौता र पेश्की जमानत लिएर पेश्की भुक्तानी गरेको अवस्था नरहेको हुदा विद्युत प्राधिकरणले पेश गरेको लागत अनुमान अनुसारको निर्माण कार्य सम्पन्न गरी देहाय अनुसारको पेश्की भुक्तानीको निर्माण सम्पन्न प्रमाण पेश हुनु पर्ने रु.

सि.नं.	पेश्कीको प्रयोजन	भुक्तानी भौ. र मिति	भुक्तानी रकम
१	अर्चले लिफ्टिङ्ग खा.पा.आयोजना	५५/२०७९/१०/१९	२८९८०००
२	रिङ्दि पाक्दी केवारा वेलडाडा लिफ्टिङ्ग खा.पा. आयोजना	५३/२०७९/१०/२१	४७६५०००
जम्मा			**७६६३०००**

प्रमाण पेश नगरेको	७६,६३,०००

५० **१५ शैया अस्पतालको संरक्षणको लागी ग्याबियन लगाउने कार्यः** - पालिकाले १५ शैया अस्पतालको संरक्षणको लागी ग्याबियन लगाउने कार्यको लागी श्रीद्धी कन्सट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स सँग २०८०/०१/१३ मा मूल्य अभिवृद्धि कर समेत रु. ४१८५७७३.९८ मा सम्झौता गरेको छ । सो ठेक्कामा आर्थिक वर्षको अन्त सम्ममा कुनै पनि रकम भुक्तानी गरेको देखिएन । कार्यालयको तर्फबाट मिति २०८०।०२।१७ मा सम्झौता अनुसारको निर्माण कार्य सुरु नगरेको सम्बन्धमा के कती कारणले निर्माण कार्य सुरु नभएको हो सो को लिखित जवाफ माग गरिएको समेत देखियो । निर्माण व्यवसायीले वर्षादको समयको कारण देखाई म्याद थपको निवेदन दिएकोमा मिति २०८०।०३।०६ को कार्यपालिका बैठकले निर्माण कार्यको अवधी मिति २०८०।०७।३० सम्म थप गरेको पाईयो । सम्झौताको गर्दा २ महिना १० दिन भित्र निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने गरी सम्झौता गरेको सम्झौताको म्याद थप गर्दा ४ महिना ८ दिन ले थप गर्नु सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावलीको प्रावधान विपरित देखिन्छ । यस सम्बन्धी देखिएका बेहोरा निम्नानुसार छन्ः

५०.१ **वीमा नगराएकोः** सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ११२ मा १० लाख भन्दा बढी मूल्यको निर्माण कार्य गर्ने निर्माण व्यवसायीले निर्माण सामाग्री प्रयोग गरिने मेसिन औजार वा प्लान्ट लगायत निर्माण कार्यको पूर्ण प्रतिस्थापन खर्च लगायत उपनियम २ मा लेखिएदेखि वाहेक सम्पूण जोखिम वहन गर्ने गरी वीमा गराउनु पर्ने तथा वीमा गराएर मात्र निर्माण कार्य गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले १५ शैया अस्पतालको संरक्षणका लागी ग्याबियन गर्ने कार्यको वीमा नै नगराइ निर्माण कार्य गराएको तथा पेश्की रकम उपलब्ध गराएको एवं तोकिएको समयमा नै निर्माण कार्य सम्पन्न गर्न नसेकेको कारण उक्त कार्य जोखिममा परेको देखिन्छ ।वीमा गर्ने प्रयोजनको लागी सम्झौताको वि.ओ.क्यू.मा रु २१३६७.९८ विनियोजन गरेकोमा समेत वीमा गरेको पाईएन । यसरी वीमा नगराइ नियमावलीले गरेको व्यवस्था विपरीत खरिद सम्झौता गर्ने पदाधिकारीलाइ जिम्मेवार वनाइ वीमा गरेर मात्र निर्माण कार्य गर्ने तर्फ आयोजनाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

५०.२ **कार्य सम्पादन जमानतको म्यादः** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २७(४) बमोजिम सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११०(१) अनुसार कार्य सम्पादन जमानत पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्य सम्पादनको म्याद सम्झौतामा रहेको त्रुटी सच्याउने अवधी भन्दा एक महिना बढीको हुनु पर्ने व्यवस्था समेत ऐनको सही दफाले गरेको छ । निर्माण व्यवसायीले कार्यालयमा पेस गरेको कार्य सम्पादन जमानत रु २०९२८८.७० को म्याद मिति २०८१।०३।३० सम्म रहेकोमा निर्माण कार्यको म्याद मिति २०८०।०७।३० सम्म थप गरिए तापनि सो अनुसार हुनु पर्ने कार्य सम्पादन जमानतको अवधी थप गरेको समेत देखिएन । म्याद थप गर्दा वीमा र जमानतको म्याद थप गरेर मात्र निर्माण कार्यको समेत म्याद थप गर्नु पर्ने व्यवस्था हुदा हुदै कार्यालयले सो नगरी म्याद थप गरेको छ । निर्माण कार्यको म्याद मिति २०८०।०७।३० सम्म थप भएको हुदा सोही अनुसार हुने गरी कार्य सम्पादन जमानतको म्याद समेत मिति २०८१।०८।३० सम्म हुने गरी थप गरेको प्रमाण पेश हुनु पर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	२,०९,२८८

५१ **वडा कार्यालय भवन निर्माणः** - वडा नं १ र वडा नं २ मा वडा कार्यालय निर्माण गर्न प्रकासन भएको सुचना वमोजिम प्रत्येक वडा कार्यालयको लागी रु ७२९५८३१.०९ को लागत अनुमान गरी दुई वटै कार्यालयको लागी रु १४५९१६६२.१८ को लागत अनुमान गरिएको छ । कार्यालयले प्रकाशन गरेको सुचना बमोजिम परेका वोलपत्र मध्ये न्यूनतम मुल्याङ्कित सारभुत रुपमा प्रभावग्राही देखिएको श्री त्रिवेणी कन्सट्रक्सन एण्ड अर्डर सप्लायर्सको वोलपत्र स्वीकृत भएको छ । निर्माण व्यवसायीले वडा नं १ को लागी रु ५५१४५५९.४८ र वडा नं २ को भवन निर्माणको लागी रु ५५११५४७.२४ कवोल गरेको पाईयो । मिति २०७९।१२।३० भित्र निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने गरी मिति २०७९।०२।१९ मा सम्झौता भएकोमा हाल सम्म पनि निर्माण कार्य प्रारम्भ भएको देखिएन । यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोराहरु देहाय अनुसार रहेका छनः

५१.१ **निर्माण स्थलको तयारीः** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ६(३) मा सार्वजनिक निकायले निर्माण स्थलको व्यवस्था नभई, निर्माण स्थलबाट हटाउनु पर्ने रुख विरुवा लगायतका संरचना हटाउने सुनिश्चितता नभई, मुआब्जा वा क्षतिपुर्ती वितरण गर्नु पर्नेमा सोको लागि बजेटको सुनिश्चितता नगरी तथा प्रचलित कानून बमोजिम गर्नु पर्ने वातावरणिय अध्ययनको प्रतिवेदन स्वीकृत नगराई वोलपत्र आह्वान गर्न नहुने व्यवस्था गरेको छ । गाउँपालिकाले निर्माण स्थलको सुनिस्चितता नगाराई वडा नं १ र २ को वडा कार्यालय निर्माण गर्न वोलपत्र आह्वान गरी खरिद सम्झौता समेत गरेको गरेको पाईयो । वोलपत्र आह्वान भए पश्चात रितपूर्वक परेका वोलपत्र मध्ये दुईवटै वडा कार्यालय भवन निर्माण गर्न श्री त्रीवेणी कन्सट्रक्सन प्रा.ली. सँग सम्झौता गरिएको छ । सम्झौता अनुसार सन २०२३-०४-१३ (मिति २०७९।१२।३०) भित्र निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने गरी खरिद सम्झौता गरेको पाईयो । निर्माण हुने संरचनाको लागी निर्माण स्थलको सुनिश्चितता नगरी देहाय अनुसारका खरिद सम्झौता गरी निर्माण पेश्की समेत भुक्तानी गरेको अवस्थामा निर्माण व्यवसायीले हाल सम्मपनि निर्माण कार्य प्रारम्भ गर्न सकेको अवस्था देखिएन । यसरी निर्माण कार्यको लागी आवश्यक पर्ने आधारभुत संरचनाको व्यवस्था नभई खरिद सम्झौता गर्ने कार्यमा कडाईका साथ नियन्त्रण हुनु पर्दछ ।

सि.नं	ठेक्का नं	लागत अनुमान	सम्झौता रकम	सम्झौता मिति	सम्पन्न मिति	पेश्की रकम
१	२०७८/७९/०९	७२९५८३१.०९	५५१४५५९.४८	२०७९।०२।१९	२०७९।१२।३०	४९५०००
२	२०७८/७९/१०	७२९५८३१.०९	५५११५४७.२४	२०७९।०२।१९	२०७९।१२।३०	४९५०००

सैद्धान्तिक बेरुजु

५१.२ **पेश्की जमानतको अवधी थप नभएकोः** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११३(३) अनुसार पेश्की रकम खाम्ने गरी र निजले सम्झौता बमोजिम काम नगरेमा सो निकायले अनुरोध गरेमा तत्काल त्यस्तो निकायलाई भुक्तानी गर्ने गरी वाणिज्य बैंकबाट जारी गरिएको बैंक जमानत लिनु पर्ने व्यवस्था छ । बैंक जमानत प्राप्त गर्दा कार्यालयले सो जमानतको न्यूनतम अवधी सो सम्झौतामा रहेको पेश्की फर्स्यौट गर्ने अवधी सम्म म्याद भएको हुनु पर्दछ । यस कार्यालयको वडा नं १ र २ को कार्यालय भवन निर्माण सम्बन्धीको सम्झौता अनुसारको काम निर्माण स्थलको उपलब्धता हुन नसक्दा लेखापरीक्षण अवधी (मिति २०८०।०६।०५) पनि सुरु भएको देखिएन ।

कार्यालयले सम्झौताको म्याद थप गरी मिति २०८१।०३।१५ सम्म पुऱ्याए तापनी पेश्की जमानतको म्याद मिति २०७९।१२।२२ मा समाप्त भएको पाईयो । कार्यालयले भुक्तानी गरेको पेश्कीको सुरक्षा वापत लिएको पेश्कीको अवधी समाप्त हुदा समेत सो को म्याद थप भएको नदेखिदा सो पेश्की रकम जोखिममा रहेको देखिन्छ । देहाय अनुसार भएको पेश्की भुक्तानीको सुरक्षा वापत लिएको पेश्की जमानतको अवधी थप गरेको प्रमाण पेश हुनु पर्ने रु.

सि.नं	ठेक्का नं	निर्माण व्यवसायी	पेश्की जमानतको म्याद	पेश्की रकम	कैफियत
१	२०७८/७९/०९	त्रिवेणी कन्सट्रक्सन	२०७९।१२।२२	४९५०००	निर्माण कार्य प्रारम्भ नभएको ।
२	२०७८/७९/१०	त्रिवेणी कन्सट्रक्सन	२०७९।१२।२२	४९५०००	
जम्मा				९९००००	

प्रमाण पेश नगरेको	९,९०,०००

५२ **सिमेन्टको बढी भुक्तानीः -** ✂.......... ***(प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर असूल भई दाखिला प्रमाण पेश भएको आधारमा मिति २०८१।१।७ को निर्णयबाट रु. ३७७७०।- सम्परीक्षण गरिएको ।)***

असुल गर्नुपर्ने	०

५३ **नभएको कामको भुक्तानीः -** कार्यालयले निर्माण कार्यको भुक्तानी गर्दा नापीकिताव अनुसारको वास्तविक परिमाणको मात्र गर्नु पर्दछ।गाउँपालिकाले श्री जनाता मा.वी. को चारकोठे भवन निर्माण कार्य वापतको भुक्तानी गर्दा भवनको माथील्ले तल्लामा झ्यालको पल्ला राख्न बाकी तथा ढोकाको फ्रेम र पल्ला दुवै राख्न बाकी रहेको अवस्थामा समेत सो वापत भुक्तानी दिएको पाईयो । आर्थिक वर्षको अन्तमा नै सो कार्य भएको भनी नापी कितावमा समेत कार्य सम्पन्न गरेको जनाई नापी गरी भुक्तानी गरेकोमा लेखापरीक्षण अवधी (मिति २०८०।०६।०२) सम्म सो कार्य सम्पन्न भएको पाईएन । लेखापरीक्षणको क्रममा स्थलगत अवलोकन गर्दा समेत कार्य भएको नदेखिएकोमा सो पश्चात मात्र कार्य गरेको फोटो सहितको प्रमाण पेश गरेको छ । निर्माण कार्य बाँकी हुदै निर्माण सम्पन्न भएको जनाई नापी गरी भुक्तानी गर्ने प्राविधिकलाई जिम्मेवार बनाई काम सम्पन्न भए पश्चात मात्र भुक्तानी दिनेतर्फ ध्यान दिनु पर्दछ ।

सि.नं	कामको विवरण	परिमाण (र.मि.)	दर	रकम
१	प्रथम तल्लको झ्यालको पल्लाको काम	१९.४७	६०००.८८	११६८३७.१३

२	प्रथम तल्लको ढोकामा फ्रेमको काम	४३.७	११४५	५००३६.५
३	प्रथम तल्लको ढोकामा पल्लाको काम	१८.६९	६०००.८८	११२१५६.४५
जम्मा				२७९०३०.०८

	सैद्धान्तिक बेरुजु

५४ **१५ सैयाको अस्पताल निर्माणः** - मित्याल वडा नं. ४ मा १५ सैयाको अस्पताल निर्माणका लागि एक मात्र बोलपत्रदाता रहेका निर्माण व्यवसायी प्राकृतिक रविना जे. भी. सँग मिति २०८०/११/२९ भित्र कार्य सम्पन्न गर्ने गरी प्रोभिजनल समसहित ठेक रकम रु. १६,९३,२४,६२८.८० मा गाउँपालिकाको कार्यालयले मिति २०७८/२/६ मा सम्झौता गरी कार्य भईरहेको छ ।यो वर्ष निर्माण कार्यको भुक्तानी तेस्रो रनिङ्ग बिलसम्म बजेट खर्च रु. ८,१५,७७,४४५.००, पेश्की फर्छ्यौट रु. २४,८२,८४०.०० तथा निर्माण कार्य र ठेक्का कागजातमा लेखापरीक्षणबाट देखिएका बेहोरा निम्न छन् ।

५४.१ **कार्य सम्पादन जमानतः-** ✂.......... ***(प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर जमानतको प्रमाण पेश भएको आधारमा मिति २०८१।१।७ को निर्णयबाट रु. ८४६६२३१।- सम्परीक्षण गरिएको ।)***

	प्रमाण पेश नगरेको	०

५४.२ ५/२०८०-२-९ ठेक्काको शर्त र बि.ओ.क्यूबमोजिम निर्माण व्यवसायीलाई बीमाको रकम भुक्तानी गर्दा निर्माण व्यवसायीले बीमा गरेको कागजात र बीमा प्रिमियमको कर विजक पेश गरेपछि सोको भुक्तानी गर्नुपर्दछ । भौचर नं. ५ बाट निर्माण व्यवसायीलाई बीमा रकम रु. २०,८८,०३८.०० भुक्तानी गरेकोमा बीमा पोलिसीको सक्कली कागजात र कर विजक संलग्न रहेको पाइएन ।ठेक्कामा बीमाका लागि रहेका शर्तबमोजिम बीमा पोलिसीका लागि प्रिमियम तिरेको कागजात नभई बीमा प्रभावकारी नहुने हुँदा सो खर्च लेख्न नमिल्ने रु.

	अनियमित भएको	२०,८८,०३८

५४.३ सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५४(१) बमोजिम खरिद सम्झौता गर्दाका बखत पूर्वानुमान गर्न नसकिएको परिस्थिति सम्झौता कार्यान्वयनको क्रममा सृजना भएमा सोको स्पष्ट कारण खुलाई सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११८ बमोजिमको कार्यविधि अपनाई भेरिएशन आदेश जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ । ठेक्काको बि.ओ.क्यू नं. १५ मा स्टोन मेशनरी १:४ को कार्य ५६२.५० घनमीटर गर्नुपर्ने भनि डिजाइन ड्इङ्ग गरी सोको परिमाण अनुमान स्वीकृत गरेकोमा तेस्रो बिलसम्म १६४३.१३ घनमीटर कार्य गराई प्रति घनमीटर रु. १०,०००.०० का दरले भेरिएशन आदेश बेगर मु.अ. कर बाहेक रु. १,६४,३१३००.०० भुक्तानी गरेको पाइयो

। स्वीकृत परिमाणको १९२ प्रतिशतले थप १०८०.६३ घनमीटर स्टोन मेशनरीको कार्य गराउँदा भेरिएशन आदेश स्वीकृत नगरेको र ठेक्काको शर्तबमोजिम कुल ठेक्का रकमको २ प्रतिशत भन्दा बढी लागत वृद्धि हुँदा थप परिमाणका लागि वार्ता द्वारा नयाँ दर निर्धारण गर्नुपर्नेमा सो गरेको पाइएन । थप परिमाणका लागि नयाँ दर तय गर्नुपर्ने र प्राविधिक पुष्टयाईसहित भेरिएशन आदेश स्वीकृत गरेर मात्र खर्च लेख्नुपर्नेमा सो नगरेको हुँदा मु. अ. कर समेत सो खर्च समर्थन गर्न नमिल्ने रु.

अनियमित भएको	१,२२,११,११९

५४.४ रिटेनिङ्ग वालको स्टोन मेशनरी १:४ मा कार्य गर्दा सोका लागि गरिएको पिसिसीको Bottom २.२० मीटर रहेको र वालको टप १.५ मीटर रहेको आधारमा यसको औसत चौडाई १.८५ मीटर हुन आउँछ । तेस्रो रनिङ्गबिलबमोजिम रिटनिङ्ग वालको लम्बाई ८८ मी., औसत चौडाई २.२५ मी. र उचाई ६ मी. गरी ११८८ घनमीटरवापत प्रति घनमीटर रु. १०,०००.०० का दरले भुक्तानी गरेको छ । रिटेनिङ्ग वालका लागि पिसिसी गरेको बेसको चौडाई भन्दा बढी चौडाईमा नाप गर्नाले औसत चौडाई १.८५ मीटरको आधारमा ९७६.८० घनमीटर मात्र कार्य गरेको स्थानमा बढी औसत चौडाइ देखाउनाले रिटेनिङ्ग वालको स्टोन मेशनरीमा २११.२० घनमीटरको बढी भुक्तानी भएको हुँदा मु.अ. करसमेत बढी भूक्तानी रकम रु. २३,८६,५६०.०० असुल गर्नुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	२३,८६,५६०

५४.५ **मूल्य वृद्धिः** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११९ अनुसार सार्वजनिक निकायले मूल्य समायोजन गर्न सकिने कुरा खरिद सम्झौतामा उल्लेख गर्नुपर्ने व्यवस्था अनुसार योजना कार्यालयले सम्झौताको साधारण र विशेष शर्तमा मूल्य समायोजन दिन सकिने समायोजन निर्धारण गर्ने सूत्रसमेतको प्रावधान राखेको छ ।सम्झौताको जेनरल कन्डिशन अफ कन्ट्रयाक्टको मूल्य समायोजन शीर्षकमा रहेको “Prices shall be adjusted for fluctuations in the cost of inputs only if provided for in the SCC” प्रावधानले निर्माण कार्यमा प्रयोग भएको ईन्पुट्स् (श्रम, निर्माण सामाग्री वा मेशीन) अनुसार मात्र निर्धारित मूल्यसूचीका आधारमा कायम हुने मुल्य समायोजनको फ्याक्टर अनुसार मूल्य समायोजन गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । मूल्य समायोजनको सूत्र Pn=A+b*Ln/Lo+c* Mn/Mo+d* En/Eo रहेको छ । सूत्रअनुसार बि.ओ.क्यू. आइटममा मूल्य वृद्धि सूचकांक आकर्षित हुने ईन्पुट्समा मात्र वृद्धि सूचकांक राखी सम्बन्धित कोफिसियन्ट्सले गुणन गर्नुपर्दछ । निर्माण कार्यको कुनै आईटममा श्रमको वा सामाग्रीको वा मेशिनको प्रयोग नगरेको भए ती ईन्पुट्समा मुल्य वृद्धि सूचकांक प्रयोग गरी समायोजन गर्न मिल्दैन, केवल निर्धारित कोफिसियन्ट्स मात्र राखी फ्याक्टर गणना गर्नुपर्दछ। मुल्य वृद्धि वापत तेस्रो रनिङ्गबिलसम्म मु.अ. कर बाहेक रु. ९१,२८,१२७.५४ समायोजन गरेकोमा बि. ओ.क्यूको निम्न आईटममा निर्माण सामाग्री वा यान्त्रिक उपकरणको प्रयोग नभएकोमा सोको मुल्य वृद्धि सूचकांक पनि गणना गरी मु. अ. कर बाहेक रु. १७,९६,५२४.४३ बढी मुल्य समायोजन गरेको हुँदा मु.अ. कर समेत बढी समायोजन रकम असुल गर्नुपर्ने रु.

रनिङ्ग बिल	बि.ओ.क्यू विवरण	भुक्तानी रकम मू.अ.करबाहेक	सूचकाङ्क प्रयोग नहुने	दिएको फ्याक्टर	हुनुपर्ने फ्याक्टर	बढी भुक्तानी रु.

1st	4-Earthwork Excavation	2865276.67	Material	1.1469	1.0767	201142.42
1st	9- TMT Steel	8688735.32	Equipment	1.1469	1.1031	380566.6
1st	15-Stone Masonry	15084100	Equipment	1.1469	1.1031	660683.58
2nd	9- TMT Steel	6531788.06	Equipment	1.165	1.1148	327895.76
3rd	4-Earthwork Excavation	6362.69	Material	1.176	1.09907	540.82
3rd	9- TMT Steel	3080824.94	Equipment	1.176	1.125	157029.64
3rd	15-Stone Masonry	1347177	Equipment	1.176	1.125	68665.61
Excess Price Adjustment						17,96,524.43

असुल गर्नुपर्ने	२०,३०,०७३

५४.६ सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५४(१) बमोजिम खरिद सम्झौता गर्दाका बखत पूर्वानुमान गर्न नसकिएको परिस्थिति सम्झौता कार्यान्वयनको क्रममा सृजना भएमा सोको स्पष्ट कारण खुलाई सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११८ बमोजिमको कार्यविधि अपनाई भेरिएशन आदेश नगरिएको निर्माण कार्यका लागि खर्च लेख्न मिल्दैन । ठेक्काको बि.ओ.क्यू नं. १५ मा स्टोन मेशनरी १:४ को कार्य ५६२.५० घनमीटर गर्नुपर्ने भनि डिजाइन इइङ्ग गरी सोको परिमाण अनुमान स्वीकृत गरेकोमा पहिलो रनिङ्ग बिलमा १५०८.४१ घनमीटर कार्य गरेको भनि स्वीकृत परिमाण भन्दा ९४५.९१ घनमीटरको प्रति घनमीटर रु. १०,०००.०० का दरले भेरिएशन आदेश बेगर मु. अ. कर बाहेक रु. ९४९५९१००.०० मा मु. अ. कर समेत रु. १७,६३,६४९.१९ तथा तेस्रो रनिङग बिलमा थप १३४.७२ घनमीटरको कार्य रु. १३,४७,१७७.०० मा मु. अ. करसमेत रु. २६७९२६.५६ मुल्य वृद्धि समायोजन गरेको पाइयो । भेरिएशन आदेश स्वीकृत नभइ थप १०८०.६३ घनमीटर स्टोन मेशनरीवापतको मुल्य वृद्धि समायोजन गर्न मिल्ने आधार नरहेको रु.

अनियमित भएको	२०,३१,५७५

५४.७ ठेक्का सम्झौताको बिड डाटा सिटबमोजिम निर्माण व्यवसायीले ठेक्का सम्झौताका बखत लाईन अफ क्रेडिट वापत रु. २१,१७,०००.०० पेश गर्नुपर्ने रहेकोमा सो बेगर नै ठेक्का सम्झौता गरेको पाइयो । ठेक्काको कागजातबमोजिम निर्माण व्यवसायीले लाइन अफ क्रेडिट पेश गर्नुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	२१,१७,०००

५४.८ ठेक्का सम्झौताअनुसार बि.ओ.क्यूमा उल्लिखित आइटमहरूको कार्यको वास्तविक नापबमोजिमको परिमाणमा कबोल गरेको दर अनुसार ठेक्का रकमको भुक्तानी गर्नुपर्दछ । १५ सैयाको अस्पताल भवनको निर्माण गर्दा Foundation,

Column, Beam, Slab आदिमा बि.ओ.क्यूका आइटम ७ र ८ मा PCC for RCC works को कार्य M20 र M25 मा गराउँदा तेस्रो रनिङ्ग बिलसम्म १५९.१४ मेट्रिक टन टिएमटी स्टील बारको प्रयोग भएको छ । पिसिसी गर्दा प्रयोग भएको स्टील बारको Density अनुसारको आयतनमा पिसिसी गर्दा सिमेन्ट, बालुवा र गिट्टीको प्रयोग हुँदैन । पिसिसी गर्दा स्टिलबारले (छड) ओगट्ने क्षेत्रलाई कुल पिसिसीको परिमाणबाट घटाई खुद पिसिसीको परिमाणमा मात्र निर्माण व्यवसायीको कबोल दरले पिसिसी वापतको रकम भुक्तानी दिनुपर्नेमा छडसहितको पिसिसीको कुल परिमाणमा भुक्तानी दिएको पाइयो । बि.ओ.क्यूको आइटम नं. ९ बमोजिम टिएमटी स्टील बारको छुट्टै भुक्तानी हुने हुँदा छड प्रयोग गरेको स्थानमा पिसिसी नहुने हुँदा सो छडले ओगटेको लम्बाई र मोटाईको क्षेत्रसमेतको पिसिसी वापत भुक्तानी गर्न Tolerance Level र अन्य कारण देखाई गर्न नमिल्ने हुँदा प्राविधिक कारण बेगर टिएमटी स्टील बार १५९१४० के.जी. ले ओगटेको २०.२७ घनमीटर नघटाई पिसिसीको भुक्तानी गरेको हुँदा प्रति घनमीटर रु. १९०००.०० का दरले पिसिसी वापत बढी भुक्तानी भएको रकम मु. अ. करसमेत रु. ४,३५,२५२.९६ असुल गर्नुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	४,३५,२५३

५४.९ सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५२क (३) अनुसार पेश्की रकम सम्झौता भएको कार्यको लागि छुट्टै खोलिएको बैंक खाता मार्फत मात्र भुक्तानी हुने र दफा ५२क (५) अनुसार पेश्की रकम कुन प्रयोजनमा खर्च भएको हो सोको विवरण अद्यावधिक गरी निर्माण व्यवसायीले कार्यालयलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्थाको पालना भएको छैन । कार्यालयले बाँकी पेश्की रु.५७१७१६०.०० को हकमा सो व्यवस्थाको पालना गरी पेश्की अन्यत्र प्रयोग गरेको भए सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११३ (६) अनुसार ब्याजसमेत लगाई पेश्की फर्छ्यौट गर्नुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

५४.१० ठेक्काका लागि गरिएको परिमाण र लागतको अनुमान देखि ठेक्काको सूचना, मुल्यांकन, आसयको सूचना, ठेक्का स्वीकृतिलगायतको विषयमा सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ बमोजिमका प्रकृया र विधि अवलम्बन गरी आधिकारिक निर्णयलगायतका कागजातसहितको ठेक्का फाइल तयार गरी राख्नुपर्नेमा सो गरेको पाइएन ।सो को अभावमा एकीकृत सूचना प्राप्त गर्न र विश्लेषण गर्न सकिएन । ठेक्का सम्बन्धित निर्णय र कागजातसहितको ठेक्का फाइल तयार राख्नुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

५५ **अस्पतालको डिजाइन र ड्रइङ्गः** - एकीकृत स्वास्थ्य पूर्वाधार विकास कार्यक्रम मातहत अस्पताल नरहेका स्थानीय तहहरूमा ५ देखि १५ सैयासम्मका अस्पतालको निर्माणका लागि अस्पताल भवनको संभाव्यता अध्ययन र ड्रइङ्ग डिजाइनसहितको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार भएको अवस्था छ । पाल्पा जिल्लाको निस्दी, पूर्वखोला, माथागढी र अन्य गाउँपालिकामा १५ सैयाको अस्पतालका लागि ड्रइङ्ग डिजाइनसहितको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरेको पाइयो । अस्पतालको डिजाइन र ड्रइङ्ग सबैमा उही प्रकारको रहेको स्थिति छ । परामर्शदाताले माटोको जाँच सम्म गरेको देखाएको तर ड्रइङ्ग डिजाईन सबैमा उस्तै देखिदा अस्पताल डिजाईनको एक मुल प्रारूप अनुरूप

नै सबैमा सोही उतार गरेको अवस्था देखिन्छ । तर हरेक अस्पतालका लागि छुट्टाछुट्टै विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन बनाई ईन्जिनियरिङ्ग सर्भे, ड्रईङ्ग, डिजाईन गरेको भनि ठूलो रकम खर्च लेखिएको हुँदा अस्पताल पिच्छे निर्माण स्थलको अवस्थाबमोजिम ड्रईङ्ग डिजाइन गरेनगरेको छानबिन गर्न गराउन आधिकारिक निकायमा लेखी ड्रईङ्ग डिजाइन उतार मात्र गरेको भए सो वापतको भुक्तानी असुल गर्न र कानूनबमोजिम थप कारवाही गर्नुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

५६ **विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन स्वीकृतीः -** अस्पताल भवन निर्माण पूर्व नै सो कार्यको लागि ड्रईङ्ग डिजाइनसहितको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन स्वीकृत हुनुपर्दछ । १५ शैयाको अस्पताल भवन निर्माणका लागि ठेक्का मार्फत भवनको निर्माण कार्य भुई तलासम्मको निर्माण कार्य गरिसकेको स्थितिमा सो भवनको डिजाइन नक्सा पुनरावलोकन गरिएबमोजिम कार्यान्वयनका लागि स्वास्थ्य मन्त्रालयको नीति योजना तथा अनुगमन महाशाखाबाट मिति २०७९/९/१३ बाट लेखि आएको पाइयो । निर्माण कार्य भई रहेको स्थितिमा के कति कारणले डिजाईन पुनरावलोकन गर्नु परेको हो खूलासा गरेको पाइएन । साथै, संशोधनबमोजिम निर्माण कार्य गर्नु पर्ने हो भने सो अनुसार निर्माण कार्य गर्न भेरिएशन आदेश स्वीकृत गरी निर्माण व्यवसायीलाई कार्यदिश समेत दिएको पाइएन । अस्पताल भवनका लागि उपयुक्त डिजाइन नभएको भए सोको डिजाईन तयार गर्ने परामर्शदाता र सो स्वीकृत गर्ने पदाधिकारीलाई सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५क बमोजिम अतिरिक्त वित्तीय भार पर्ने भए सो समेतमा जवाफदेही बनाउनुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

५७ **१५ सैया अस्पतालको विस्तृत ड्रईङग डिजाईनः -** निर्माण कार्यको आवश्यकता र प्राविधिक दृष्टिकोणले उचित र लागत प्रभावी हुने गरी ड्रईङ्ग डिजाईन गरी निर्माण कार्यको परिमाण र सोको लागत अनुमान गर्नुपर्दछ । लागत प्रभावीका सन्दर्भमा Value Engineering को सिद्धान्तबमोजिम निर्माण गर्दा प्रयोग गरिने निर्माण सामाग्री र मेशिनरीको उपयुक्त संयोजन गर्नुपर्दछ । साथै, १५ सैया अस्पताल निर्माणका लागि सम्भाव्यता अध्ययनसहित विस्तृत ड्रईङग डिजाईन गरेको भनि परामर्शदाता कलशपर्वत ईन्जिनियरिङ्ग कन्सल्टन्सी प्रा. लि.लाई गत आ.व.मा रु. १५,९५,६४४.०० भुक्तानी गरेको पाइयो । निज परामर्शदाताले अस्पताल निर्माण स्थल कहाँको लागि अध्ययन गरेकोहो नखुलेको र हालको निर्माणाधिन स्थल हो भने बि.ओ. क्यू.को आईटम नं. १५ मा स्टोन मेशनरी १:४ को कार्य ५६२.५० घनमीटर गर्नुपर्ने भनि डिजाइन ड्इङ्ग गरेकोमा तेस्रो बिलसम्म १६४३.१३ घनमीटर कार्य गराएको पाइयो । स्टोन मेशनरीको स्वीकृत परिमाणको १९२ प्रतिशतले थप १०८०.६३ घनमीटर स्टोन मेशनरीको कार्यमा प्रति घनमीटर रु. १०,०००.०० का दरले मु.अ.करसमेत रु. १,२२,११,११९.०० अनुमान भण्दा बढी खर्च लागेको अवस्था छ। पाल्पाका अन्य स्थानीय तहमा निर्माणाधीन रहेका १५ सैया अस्पताल भवनको ड्ईङ्ग डिजाइन समान देखिदा तथा अनुमानित परिमाण भन्दा बढी परिमाणको निर्माण कार्य गराउनु पर्दा निस्दीमा निर्माण गरिने अस्पतालको निर्माणस्थलको परामर्शदाताले पर्याप्त अध्ययन विश्लेषण नगरेको पुष्टी हुन्छ ।सोका अतिरिक्त २ तले भवनका लागि Column लगायतमा २५एमएम व्यासको ५०० ग्रेडको स्टील बार (छड) सहित कुल २५९ मेट्रिक टन लाग्ने अनुमान गरेको छ । भवन निर्माणस्थलको माटोको भारवहन क्षमता र निर्माण गरिने २ तले भवनको स्ट्रक्चरसहितको भारका लागि लिफ्टका लागि बाहेक अन्यमा Isolated Footing रहेको र भवनको स्ट्रक्चरका लागि २५ एमएम व्यासको छड आवश्यक नै रहेको प्राविधिकरुपमा पुष्टि गरेको पाइएन। भवनको फुटिङ्ग राखेको जमीन मुनि Boulder Mix Soil रहेको र २ तले भवनका लागि २५ एमएम व्यासको छड राखी निर्माण कार्य गराउँदा आवश्यकता भन्दा बढीको स्पेसिफिकेशनका कारण कम्तिमा ३० प्रतिशत लागत बढी पर्न

गएको स्थिति कार्यालयको ईन्जिनियरसँग छलफलबाट जानकारी भयो। परामर्शदाताले पर्याप्त मात्रामा अध्ययन नगरी स्टोन मेशनरीलगायतको परिमाण राखेको र निर्माणस्थल तथा भवनको प्राविधिक पुष्टयाई बेगर भारी स्ट्रक्चर राखेको हुँदा Value Engineering लाई पालना गरेको पाइएन । निर्माण कार्यको आवश्यकता र निर्माणस्थलको पर्याप्त मात्रामा अध्ययन नगरी ड्रईङ्ग डिजाइन गर्ने सो परामर्शदाता र सोलाई स्वीकृत गर्ने जिम्मेवार व्यक्तिलाई कानुनबमोजिम जवाफदेही बनाउनुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

५८ **संयुक्त उपक्रम (ज्वाइन्ट भेन्चर)ः** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम २८ (७क) बमोजिम निर्माण कार्यमा संयुक्त उपक्रम (ज्वाइन्ट भेन्चर) बाट कार्य सम्पन्न गर्ने गरी बोलपत्र प्रक्रियामा समावेश भई ठेक्का प्राप्त गरेको अवस्थामा संयुक्त उपक्रमका सबै सदस्यले दायित्व बहन गरी सम्झौता अनुसार निर्माण कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने र त्यस्तो कार्यको जिम्मेवारी संयुक्त उपक्रमका कुनै एक सदस्य वा सीमित सदस्य वा अन्य कसैलाई हस्तान्तरण गर्न नपाइने व्यवस्था छ । संयुक्त उपक्रमले कसैलाई कार्यको अख्तियारी दिएको देखाई कुनै एक पक्ष मात्र निर्माण कार्यमा सहभागी रहने गरेको स्थिति छ । कार्यालयबाट निर्माणाधीन रहेका निर्माण कार्यको ठेक्का संयुक्त उपक्रमका सबै सहभागी पक्षहरू निर्माण कार्यमा संलग्न नहुने, निर्माण स्थलमा उपस्थित नहुने, निर्माण कार्यको नापी किताबमा हस्ताक्षर नगर्ने अवस्था रहेको छ । १५ सैया अस्पताल भवन निर्माणका लागि निर्माण व्यवसायी प्राकृतिक रविना जे. भी.ले निर्माण कार्यको जिम्मेवारीको हकमा नियमावलीको नियम २८(७क) बमोजिम हस्तान्तरण गर्न मिल्दैन । तर सो जे.भी.ले अख्तियारी दिएबमोजिम एक निर्माण व्यवसायी मात्र निर्माण कार्यमा संलग्ने रहेको छ । कार्यालयले ठेक्कामा प्रतिष्पर्धी हुन तोकेको कार्य अनुभव, वित्तीय कारोबार, ठेक क्षमतामा योग्य ठहरिएका संयुक्त उपक्रमको वित्तीय प्रस्तावको मूल्यांकन गरिने हुँदा ठेक्का सम्झौता पश्चात संयुक्त उपक्रमका कुनै एक पक्ष मात्र निर्माण कार्यमा सहभागी हुने गरेको कारण निर्माण कार्यका लागि योग्य हुन तोकिएको क्षमता, अनुभव र तिनको संलग्नता पर्याप्त अवधि नरहनाले निर्माण कार्य समयमा संचालन र सम्पन्न नहुने अवस्था छ । संयुक्त उपक्रमका निर्माण कार्यको जिम्मेवारी हस्तान्तरण गर्न नमिल्ने हुँदा संयुक्त उपक्रमका सबै पक्षको निर्माण कार्यमा अनिवार्य सहभागिता र निर्माण कार्यको नापी परिमाणमा सबै पक्षको हस्ताक्षर बेगर ठेक्का रकम भुक्तानी नदिने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

५९ **अस्पताल संचालनः** - स्थानीय तहमा अस्पताल निर्माण पश्चात सोको सञ्चालन र व्यवस्थापनको जिम्मेवारी सम्बन्धित गाउँपालिकाको हुने व्यवस्था छ । एकीकृत स्वास्थ्य पूर्वाधार विकास कार्यक्रम मातहत अस्पताल निस्दीमा १५ सैया अस्पतालको निर्माण कार्य ठेक्का सम्झौताबमोजिम २०८०/८१ मा सम्पन्न हुँदैछ । अस्पताल भवन निर्माण पश्चात सोलाई संचालन गर्न आवश्यक मेशिन उपकरणका साथै डाक्टरलगायतका जनशक्ति आवश्यक पर्छ । अस्पताल सञ्चालनका लागि पर्याप्त तयारी नभएको हुँदा भवन निर्माण पश्चात अस्पताल सञ्चालन हुन सक्ने स्थिति दुर्बल देखिन्छ । गाउँपालिकाले अस्पतालको सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्न आवश्यक पर्ने श्रोत र सोको पुर्तिसहितको कार्य योजना तयार गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

६० **पेश्की जिम्मेवारी नसारेकोः -** ✂……….. ***(प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर जिम्मेवारी सारेको प्रमाण पेश भएको आधारमा मिति २०८१।१।७ को निर्णयबाट रु. ५७१७१६०।- सम्परीक्षण गरिएको।)***

पेश्की	०

६१ **उत्पादन प्रवर्धनः** - यस पालिकाको उत्पादनमा आधारित कृषक सहयोग अनुदान वितरण कार्यविधि २०७९ अनुसार पालिकाले सहकारी वा समूहमा आबद्ध भएर वार्षिक १०० के.जी.भन्दा बढी खसी बोकाको जिउदो प्रणालीमा मासु विक्री गरेमा प्रति के.जी.रु.२० का दरले कृषकले अनुदान पाउने व्यवस्था गरेको छ । यस आर्थिक वर्षमा पालिकाले चार सहकारीलाई खसी बोका विक्री गर्नका लागि उत्पादन प्रवर्दन वापत रु.१०९९३१० भुक्तानी दिएको छ । सहकारीले पालिकाबाट प्राप्त रकम सम्बन्धित कृषकको बैंक खातामा पठाएको प्रमाण श्रेष्तासाथ संलग्न गरेको छ । यसरी सहकारीले खसी बोका किन्दा कृषकलाई नगदै भुक्तानी दिएको र पालिकाबाट प्राप्त अनुदान रकम मात्र बैंक खातामा पठाएको देखिएकोले सहकारीले सो खसी बोका खरिद गरेको हो भन्न सक्ने आधार देखिएन । सहकारीले कृषकबाट खरिद गर्दा बैंक प्रमाणी मार्फत खरिद गर्ने र सो वापत पालिकाबाट पाउने अनुदान कृषकको खातामा पठाउने व्यवस्था गर्नु पर्दछ । यसरी बैंकिङ्ग प्रणाली बाहिरबाट खरिद गरी अनुदान वापतको रकम मात्र बैंकिङ्ग प्रणाली मार्फत भएको हुँदा सहकारीले सो खरिद गरे नगरेको र खरिद भएका खसी बोका विक्री गरेको प्रमाण कागजात समेत नरहेको हुँदा उत्पादन प्रवर्दन वापत दिएको भुक्तानी प्रभावकारी देखिदैन् । यसलाई व्यवस्थित गर्नेतर्फ पालिकाको ध्यान जानु पर्ने देखिन्छ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

६२ **निस्दी कृषि तथा पशु उद्यमशीलता विकास परियोजना - साझेदारी कार्यक्रम** - निस्दी गाउँपालिकाले हेफर प्रोजेक्ट नेपाल नामक गैरसरकारी संस्थासँग देहायका उद्धेश्य राखी २०८० आषाढ १६ सम्म कार्यान्वयन अवधि रहेको “निस्दी कृषि तथा पशु उद्यमशीलता विकास परियोजना” संचालन गर्न कुल बजेट रु.४९६०००००.०० को ७५ प्रतिशत रकम रु.३७२०००००.०० गाउँपालिकाले बेहोर्ने गरी मिति २०७७ चैत्र १ गते सम्झौता गरेको पाइयो ।

- आबद्ध लाभग्राहीलाई स्वावलम्बी समूहहरू तथा सहकारीमा आबद्ध गर्दै सामाजिक पूँजीको अभिवृद्धि गर्नु,
- व्यावसायिक कृषि तथा तरकारी उपजहरूको उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा अभिवृद्धि गर्नु तथा बजार व्यवस्थापनमा सुधार गर्नु,
- सुधारिएको बाख्रा तथा डेरी व्यवस्थापन र उन्नत प्रविधिहरूको अनुशरणबाट बाख्राको उत्पादन, उत्पादकत्व र उद्यमशीलता अभिवृद्धि र बजार व्यवस्थापनमा सुधार गर्नु,
- बाख्रा विषयगत क्षेत्रको विकासका लागि संस्थागत संयन्त्र निर्माणार्थ सकारात्मक वातावरण सृजना गर्नु रहेको ।

सो परियोजना व्यवस्थापनको नेतृत्व र कार्यान्वयनको जिम्मेवारी हेफर प्रोजेक्ट नेपालको रहने र हेफर प्रोजेक्ट नेपालले परियोजना साझेदार संस्था अर्थात गाउँपालिकाको क्षमता विकास गर्ने र अझ सम्पादित गुणस्तरको सुनिश्चित्ता गर्ने गरी सम्झौता गरी कार्य गरेकोमा गाउँपालिकाले सो परियोजनाका नाममा यस वर्षको बजेट खर्च रु.१४४३८७६८ समेत २०७९/८० को अन्तसम्म कुल खर्च रु.३४२८१३१०.०० लेखेको छ । परियोजनाको

सम्झौता, सोको कार्यान्वियनको व्यवस्था र कार्य संचालन गरेको विधि र प्रकृया स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४, सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को परिपालना नभएको र परियोजनामा उल्लिखित कार्यक्रमसँग बेमेल हुने गरी समेत खर्च गरेको ब्यहोरा देहायमा उल्लेख छ ।

६२.१ स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा २४(८) मा स्थानीय तहले सार्वजनिक निजी साझेदारीमा कुनै योजना सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था गरेको भए तापनि गैरसरकारी संस्थासँग स्थानीय तहले खर्च बेहोर्ने गरी कुनै योजना साझेदारी गर्न सक्ने प्रावधान रहेको छैन । स्थानीय तहले स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४को दफा २५ बमोजिम गैरसरकारी संस्थाले स्थानीय तहसँग समन्वय गरी आफ्ना योजना र कार्यक्रम स्थानीय तहको योजना, बजेट तथा कार्यक्रममा समावेश गराई मात्र सञ्चालन गर्न सक्ने व्यवस्था गरेको छ। गैरसरकारी संस्थाबाट कार्य गराउने सन्दर्भमा सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ४६ मा जनचेतना सम्बन्धी तालिम, अभिमुखीकरण, सबलीकरण, मुल प्रवाहीकरण जस्ता कार्य छिटो छरितो, प्रभावकारी र मितव्ययी हुने भएमा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९९ बमोजिमको प्रक्रिया अपनाई त्यस्तो कार्य गराउन वा सेवा प्राप्त गर्न सक्ने व्यवस्था छ । सो नियम ९९ मा गैरसरकारी संस्थाबाट दश लाख रूपैयाँसम्मको काम गराउनको लागि त्यस्तो कामको आवश्यकता, कामको गुणस्तर, जनशक्ति, कार्य सञ्चालन विधि सहितको कार्यक्षेत्रगत शर्त तयार गरी कम्तिमा पन्ध्र दिनको अवधिको सूचनामार्फत कम रकमको प्रस्ताव पेश गर्ने योग्य संस्थासँग सम्झौता गर्न सकिने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनमा स्थानीय तहले खर्च बेहोर्ने गरी कुनै योजनाको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गैरसरकारी संस्थाले गर्ने गरी साझेदारी गर्न सक्ने व्यवस्था नगरेको अवस्थामा पनि कृषि तथा पशु उद्यमशीलता परियोजना सञ्चालनका लागि गाउँपालिकाले अनुमानित लागतको ७५ प्रतिशत खर्च रु.३७२००००.०० बेहोर्ने गरी लागत साझेदारीको नाममा हेफर प्रोजेक्ट नेपालसँग सम्झौता गरेको तथा सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ४६ मा निर्दिष्ट क्षेत्रसँग अमिल्दो कृषि सामाग्री, पशु तथा बागवानी सम्बन्धी खरिद र ढुवानीकार्यका लागि तथा तोकिएको रकमको सीमा भन्दा बढी हुने गरी सो परियोजना कार्यान्वयन गर्न र सोका लागि खर्च परिचालन गर्न सो गैरसरकारी संस्थालाई अधिकार दिएको कानूनसम्मत देखिएन ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

६२.२ आयोजना वा कार्यक्रमका लागि बजेट प्रस्ताव गर्दा बढी प्रतिफल वा उपलब्धि प्राप्त हुने, तुलनात्मक लाभ बढी भएका र सामाजिक लाभ उच्च भएका आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रस्ताव गर्नुपर्दछ। प्रतिफल उच्च रहने मानिएका आयोजना तथा कार्यक्रमका मुख्य विषय र क्षेत्रमा कुल अनुमानित बजेटको बढी हिस्सा र सोको संचालनार्थ बजेटको कम हिस्सा खर्च हुने गरी बजेट तय गर्नुपर्दछ । सम्झौताबमोजिम निम्नानुसार पशु र कृषि उद्यमशीलताका ३ क्षेत्र पशु खरिद तथा ढुवानी, बागवानी तथा ढुवानी, तथा कृषि सामाग्री र यन्त्रका लागि अनुमानित लागत रु.४ करोड ९६ लाखको ५८.२६ प्रतिशतले रु.२ करोड ८८ लाख ९५ हजार तथा ती मुख्य कृयाकलाप परिचालनका लागि भने तालिम, भ्रमण, तलब, प्राविधिक सेवालगायतमा अनुमानित लागतको ४१.७४ प्रतिशतले रु.२ करोड ७ लाख ४ हजारको सम्झौता गरेको छ ।

	उद्यमशिलता कार्यक्रमको प्रत्यक्ष लागत	**बजेट**	**प्रतिशत**

१	पशु खरिद तथा ढुवानी	११४०५	२२.९९
२	बागवानी तथा ढुवानी	७१६०	१४.४४
३	कृषि सामाग्री तथा यन्त्र	१०३३०	२०.८३
	जम्मा (क)	**२८८९५**	**५८.२६**
	कार्यक्रम संचालन खर्च		
४	भ्रमण	१९९७	४.०३
५	तालिम	७४४६	१५.०१
६	प्राविधिक सेवा तथा मुल्यांकन	३९२०	७.९
७	तलब तथा सुविधा	६१५१	१२.४
८	कार्यक्रम खर्च	११९०	२.४
	जम्मा (ख)	**२०७०४**	**४१.७४**
९	**कुल अनुमानित लागत (क+ख)**	**४९६००**	**१००**

गाउँपालिका मातहत नै आफ्ना योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालनका लागि कृषि, पशु, प्राविधिक, लेखालगायतका विषयगत क्षेत्र हेर्ने सांगठानिक शाखाहरू र जनशक्ति रहेको अवस्थामा गाउँपालिका आफैले सो परियोजना संचालन गर्न सक्ने ज्ञान, सीप र क्षमताको विश्लेषण र मुल्यांकन नै नगरी सो कार्य गैरसरकारी संस्थाबाट गराउनु जवाफदेहिपूर्ण र औचित्यपूर्ण रहेको पुष्टि हुँदैन । कृषि र पशुका लागि कुल बजेटको ५८.२६ प्रतिशत र सो कार्यक्रम परिचालनका लागि ४१.७४ प्रतिशत बजेट राखाले अधिकांश बजेट मुल कार्यक्रमका लागि पुँजी निर्माण गर्ने भन्दा सालबसाली खर्चमा प्रयोग हुने देखिन्छ । हेफर प्रोजेक्टले सो परियोजनाका लागि २५ प्रतिशत खर्च बेहोर्ने उल्लेख गरे तापनि ती खर्च कार्यक्रम संचालनसँग सम्बन्धित रहेको र संचालन खर्चको सीमा उसैको नियन्त्रणमा रहनाले सो खर्चको मितव्ययिता र दक्षता विश्लेषण गर्न सकिएन । गाउँपालिका आफैले सो कार्यक्रम कार्यान्वयन गरेको भए सोका लागि गाउँपालिकाका जनशक्तिका लागि तलब, प्राविधिक सेवा तथा मुल्यांकनसमेतका लागि थप लागत नपर्ने अवस्थाले लागत साझेदारीको उपादेयता अपेक्षित रहेको छैन । यो वर्षसम्म गाउँपालिकाले उद्यमशीलता परियोजनाका लागि हेफर प्रोजेक्ट नेपाललाई रु.३४२८१३१० भुक्तानी गरेकोमा सम्झौतामा विस्तृत कृयाकलापगत बजेट उल्लेख नगर्नाले सो खर्चको विश्लेषण गर्न सकिने अवस्था रहेको पाइएन । लक्षित कार्यक्रम भन्दा संचालन लागत बढी हुने गरी यस्ता परियोजनामा लागत स्वीकृत गर्ने र सम्झौता गर्नेलाई जिम्मेवार बनाई संभाव्यता र विस्तृत अध्ययन बेगरका यस्ता परियोजना संचालन गर्ने परिपाटी बन्द गर्नुपर्दछ ।

६२.३ सार्वजनिक निकायले निर्माण कार्य गर्दा, वस्तु वा सेवा खरिद गर्दा तथा कार्यक्रम संचालन गर्दा आफैले सो कार्य गर्न क्षमताको अभाव भएमा कानूनबमोजिम बाह्य पक्षबाट सो कार्य गराउँदा सक्षम पक्षको छनौट गरी सम्झौता गरिएको भन्दा अन्यबाट सो कार्य गर्न गराउन स्वीकृति दिन मिल्दैन । गाउँपालिकाले कृषि तथा पशु उद्यमशीलता विकास परियोजनाको व्यवस्थापन र संचालनका लागि सम्झौताका आधारमा रकम उपलब्ध गराए तापनि हेफर प्रोजेक्टले सो परियोजनाको कार्यान्वयन सम्पूर्ण रूपमा स्थानीय गैरसरकारी संस्था जनता विकास परिचालन केन्द्र, नेपालमार्फत गराएको छ । पहिलो पक्षको गाउँपालिकाले दोस्रो पक्ष रहेको हेफर प्रोजेक्ट नेपालसँग सम्झौता गरे तापनि आवश्यकता र सक्षमताको परीक्षण बेगर नै परियोजनाको कार्यान्वयन अन्य गैरसरकारी संस्थाले गर्न सहमति दिने र स्वीकार गर्ने, कार्यान्वयन गर्ने गराउने कार्य जवाफदेहिपूर्ण, औचित्यपूर्ण र विधिसम्मत् देखिएन ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

६२.४ स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७४ अनुसार गाउँपालिका तथा गाउँपालिकाले सार्वजनिक खरिद गर्नुपर्दा संघीय सार्वजनिक खरिद ऐनबमोजिम गर्नुपर्ने उल्लेख छ। सो परियोजनाका लागि हेफर प्रोजेक्ट नेपाललाई उपलब्ध गराएको बजेट र सोबाट गरिएका खर्च सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र सोको नियमावली, २०६४ बमोजिम हुने गरी निर्धारण र कार्यान्वयन गराएको पाइएन । साथै, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७३(६) बमोजिम स्वीकृत बजेट खर्च गर्दा नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्य कायम गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउने उल्लेख गरे तापनि गाउँपालिकाको स्रोतको परिचालन र खर्च गर्न गैरसरकारी संस्था हेफर प्रोजेक्ट नेपाललाई दिँदा सो अनुसार गरेको पाइएन ।यसले गर्दा यो वर्ष खर्च लेखेको रु.१४४३८७६८ मध्ये निर्माण कार्य, वस्तु वा सेवामा लागेको खर्चको खरिद कार्य प्रतिष्पर्धी, स्वच्छ, मितव्ययी र विवेकपूर्ण ढंगबाट अधिकतम प्रतिफल हासिल हुने गरी गरेको भनि यकिन गर्न सकिएन । साथै, सोही ऐनको दफा ७३(३) बमोजिम प्रचलित कानूनबमोजिम खर्च गर्ने, लेखा राख्ने र राख्न लगाउने उत्तरदायित्व अख्तियार प्राप्त अधिकारीको हुने व्यवस्थाको पनि पालना गरेको नदेखिदा तथा संघीय खरिद ऐनबमोजिम खरिद गुरू योजना र वार्षिक खरिद योजना नबनाई परियोजनाका लागि ऐनबमोजिमको प्रकृया नअपनाई हेफर प्रोजेक्ट नेपालमार्फत् गरिएको खरिद कार्य नियमित, मितव्ययी र दक्षतापूर्ण रहेको भन्ने आधार पाइएन ।सो सम्बन्धमा जिन्सी दाखिलासहित खरिद कार्य मितव्ययी र नियमित रहेको पुष्टयाई पेश गर्नुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

६२.५ स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ अनुसार स्थानीय तहले आफ्नो कार्यालयबाट सम्पादन गरिने कार्य मितव्ययी, प्रभावकारी, नियमितता र कार्यदक्षतापूर्ण ढङ्गबाट सम्पादन गर्न आ-आफ्नो कामको प्रकृति अनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्यान्यिन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यस परियोजना वा कार्यक्रमका संभाव्यता अध्ययन, जोखिम, आन्तरिक नियन्त्रण, कृयाकलापगत विस्तृत गतिविधि (कृषि, पशु र बागवानीका खरिदका परिमाण, दर र रकम तथा ढुवानी) र प्रतिफलको लेखाजोखा नगरी परियोजना स्वीकृत गरेको छ । परियोजनामा लाग्ने कार्यक्रमगत खर्चको भार गाउँपालिकाले बेहोर्ने भए तापनि सोको व्यवस्थापन र कार्यान्वयनको जिम्मेवारी गैरसरकारी संस्थालाई दिने कार्य सार्वजनिक खरिद तथा आर्थिक कार्यविधि कानूनबमोजिम रहेको पाइएन। आर्थिक कार्यविधि तथा सार्वजनिक खरिद कानूनको पालना र जवाफदेहिताको सुनिश्चितता हुने गरी गैरसरकारी संस्थामार्फत् सार्वजनिक श्रोत खर्च गर्न गराउन आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको व्यवस्था नगरी र कार्यालयका सम्बन्धित अधिकारीको संलग्नता

बेगर गरेको खर्च नियमसम्मत् रहेको भनि यकिन गर्न सकिएन । सम्झौतामा नरहेको खोर निर्माण जस्ता प्राविधिक कार्य गर्न हेफर प्रोजेक्ट नेपाल र जनता विकास परिचालन केन्द्र, नेपालसँग सम्बन्धित जनशक्ति नरहेको अवस्थामा पनि सो कार्य गराएको पाइयो । सार्वजनिक खरिद र आर्थिक कार्यविधि कानूनसँग अमिल्दो हुने गरी सम्झौता गर्ने जिम्मेवार व्यक्तिलाई जवाफदेही बनाई आगामी दिनमा यस्ता सम्झौता गर्न नमिल्ने र गरेको भए त्यस्ता शर्त रद्द गरी योजना कार्यान्वयन तथा व्यवस्थापन पक्षलाई कानूनसम्मत्, मितव्ययी, तथा जवाफदेहिपूर्ण बनाउनुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

६३ **निस्दी कृषि तथा पशु उद्यमशीलता विकास परियोजना - साझेदारी कार्यक्रम क्रमशः**

६३.१ स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७३(७) अनुसार कार्यपालिकाले सभाबाट स्वीकृत सीमा र शीर्षक बाहिर गई बजेट खर्च गर्न नपाउने व्यवस्था छ । साथै, उद्यमशिलता परियोजनाका लागि कृषि सामाग्री, बागवानी तथा पशु खरिद शीर्षकमा बजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृत भएकोमा सोसँग असम्बन्धित कार्यमा खर्च गर्न वा सम्झौतामा स्वीकृत शीर्षक र कृयाकलाप भन्दा फरक शीर्षकमा रकमान्तर गरी वा अन्य कारण देखाई सो परियोजनामा लागत समावेश हुने गरी खर्च लेख्न मिल्दैन । गाउँपालिकाले उद्यमशीलता परियोजनाका लागि यो वर्ष रु.१४४३८७६८ खर्च लेखेको मध्ये स्वीकृत कार्यक्रम र शीर्षकसँग असम्बन्धित खोर निर्माण अनुदानमा 367 खोरको रु.१५००० का दरले यो वर्ष रु.५५०५०००.०० खर्च लेखेको पाइयो । हेफर प्रोजेक्ट नेपालले पेश गरेका खर्चका विवरण र सोको पुष्ट्याईलाई कार्यालयले विस्तृत परीक्षण गर्ने गरेको पाइएन । खोर निर्माण सम्बन्धी लागत अनुमान, खोर निर्माण र सोको लागि लाभग्राहीको छनौट, निर्माण कार्यको अभिलेखलगायतका आधार पेश भएको छैन । साथै, कृषकलाई ब्याज अनुदान दिनुपर्ने भए गाउँपालिका आफैले विधिसम्मत सो कार्य गर्न सक्नेमा पनि सम्झौताका शर्तमा नरहेको कार्य हेफर प्रोजेक्ट नेपालले गरेको भनि खर्च लिएको पाइयो । सम्झौताको उद्धेश्य र कार्यक्रमसँग अमिल्दो कार्यमा गरेको खर्च दाबी गर्ने हेफर प्रोजेक्ट नेपाल तथा सोलाई स्वीकार गर्ने अधिकारीलाई जिम्मेवार बनाई सम्झौता र स्वीकृत कार्यक्रम भन्दा अमिल्दो कार्य खोर निर्माणमा गरेको खर्च स्वीकृत गर्न र समर्थन गर्न नमिल्ने रु.

अनियमित भएको	५५,०५,०००

६३.२ स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७३(३) तथा आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ बमोजिम स्वीकृत कार्यक्रम र सोमा लाग्ने बजेट खर्चको कार्यान्वयन गाउँपालिका आफैले गर्नुपर्नेमा निस्दी कृषि तथा पशु उद्यमशिलता विकास परियोजना गैरसरकारी संस्था हेफर प्रोजेक्ट नेपालबाट गराएको पाइयो । गाउँपालिकाले कृषि र पशु उद्यमशीलता परियोजना गैर सरकारी संस्था हेफर प्रोजेक्ट नेपालबाट गर्ने गरी सम्झौता गर्दा सो कार्य गाउँपालिका आफैले गर्न सक्नेनसक्ने विश्लेषण गरेको पाइएन । सो परियोजना संचालन गर्न क्षमताको कमी भएको भए कानूनबमोजिम बाह्य पक्षबाट गराउँदा गाउँपालिकाका कर्मचारीको ज्ञान र सीप हस्तान्तरण हुने व्यवस्था गर्नुपर्नेमा सो गरेको पनि पाइएन। सार्वजनिक स्रोतबाट संचालित कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा गाउँपालिकाको आधिकारिक संलग्नता नरहनाले परियोजनाका लाभग्राहीलाई बाख्रालगायतका वस्तु वा सेवा वितरण गरेकोमा सोको प्रदायक गाउँपालिका नभई गैरसरकारी संस्था हेफर रहेको भन्ने बुझाई व्याप्त रहेको हुँदा गाउँपालिकाले सोको जस प्राप्त गरेको स्थिति छैन । स्थानीय कर्मचारीको संलग्नता र कार्यक्रमगत अभिलेखको अभावमा सो कार्यक्रम

आवश्यक भएमा गाउँपालिका आफैले अगाडि बढाउन कठिनाई हुने हुँदा यस्ता योजना र कार्यक्रम संचालनका विधि कानूनसम्मत र उपलब्धिमूलक हुने गरी तय गरेर मात्र कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

६३.३ आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व कानूनमा कुनै फर्म, संस्था वा कम्पनीलाई पेश्की दिँदा प्रचलित कानूनबमोजिम बैंक जमानत लिनुपर्ने व्यवस्था विपरीत कृषि तथा पशु उद्यमशीलता विकास परियोजनाको कार्यान्वयनार्थ हेफर प्रोजेक्ट नेपाललाई सम्झौताको दफा ७.२.२ बमोजिम पेश्की दिएको पाइयो । सम्झौताको उक्त दफामा पहिलो पक्ष गाउँपालिकाले दोस्रो पक्ष हेफर प्रोजेक्ट नेपाललाई पहिलो किस्तामा कुल रकमको २५ प्रतिशत, दोस्रो किस्ता ५० प्रतिशत र तेस्रो किस्ता २५ प्रतिशत र अझ पहिलो वर्षको हकमा सम्झौता रकमको पचास प्रतिशतका दरले दुई किस्तामा रकम निकासा गर्ने उल्लेख छ । यस वर्षान्तमा पेश्की बाँकी नरहे तापनि जमानत बेगर पेश्की दिँदा सोको अन्यत्र प्रयोग हुन नपाउने गरी पेश्कीका लागि छुट्टै बैंक खाता नखोली पेश्की उपलब्ध गराएको र मासिक रूपमा खर्चको फाँटवारी र बैंक स्टेटमेण्ट लिएको पाइएन । आर्थिक कार्यविधि कानूनको प्रावधान विपरीत जमानत बेगर पेश्की दिन मिल्ने बेहोरा सम्झौतामा राखी स्वीकृत गर्ने र कानूनी व्यवस्थासँग बेमेल हुने गरी पेश्की दिनेलाई जिम्मेवार बनाई कानूनबमोजिम बाहेक सुरक्षण बेगर पेश्की दिने कार्य बन्द गर्नुपर्दछ । सार्वजनिक खरिद ऐन तथा आर्थिक कार्यविधि कानूनबमोजिम पेश्की रकमलाई अन्यत्र प्रयोग गरेमा वार्षिक १० प्रतिशतका दरले ब्याज असुल गर्नुपर्ने प्रावधान रहेबमोजिम मासिक बैंक विवरणका आधारमा गाउँपालिकाले दिएको पेश्की रकम प्रयोग गरेको अवस्था यकिन गरी अन्यत्र रकम परिचालन गरेको भए सोमा ब्याज असुल गर्नुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

६३.४ आयकर ऐन, २०५८ को दफा ७, ८, र ९ बमोजिम क्रमशः व्यवसाय, रोजगारी तथा लगानीको आय भए सोको गणना गरी करयोग्य आयमा कर लाग्ने व्यवस्था छ । सोही ऐनको दफा ८८ अनुसार सेवा शुल्कको भुक्तानी गर्दा कुल भुक्तानी रकमको १५ प्रतिशतका दरले र दफा ८९ बमोजिम ठेक्का वा करार वापतको रकम भुक्तानी गर्दा कुल भुक्तानी रकमको १.५ प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। परियोजना संचालनका लागि तालिम, प्राविधिक सेवा र मुल्याङ्कन कार्यका लागि बजेट व्यवस्था गरेको र सोको संचालन हेफर प्रोजेक्ट नेपालले गर्ने हुँदा सो सेवाको भुक्तानीमा कर कट्टी गर्नुपर्ने देखिन्छ। तालिम तथा प्राविधिक सेवा र मुल्यांकनको लागत, दर, र कृयाकलाप गाउँपालिकाले स्वीकृत गरेको पाइएन । प्राविधिक सेवा प्रदान गर्ने कार्यको लागत र सोका गतिविधि तथा सोमा के कति खर्च भयो देखिने स्पष्ट अभिलेख संलग्न नरहेको हुँदा सो सेवाको भुक्तानीमा कर कट्टी गर्नुपर्ने रकम यकिन गर्न सकिएन। हेफर प्रोजेक्ट नेपाल गैर नाफामूलक संस्था रहेको भए तापनि संस्थाको मुख्य उद्धेश्य भन्दा पृथक खोर निर्माण, प्राविधिक सेवा, कार्यक्रम तथा तालिम संचालन जस्ता प्राविधिक सेवाको भुक्तानीमा कर छुट नहुनुका साथै सो संस्थाले पुनः अर्को स्थानीय संस्था बेस नेपालमार्फत सेवा प्रदान गराएको हुँदा बेस नेपाललाई हुने भुक्तानीमा सेवा शुल्क लगायतका प्रतिफल समावेश हुने हुँदा सो अवस्थामा भुक्तानी गर्दा सोमा ऐनको दफा ८८ र ८९ बमोजिम कर कट्टी गर्नु पर्ने हुन्छ । तर सो सम्बन्धी खुलासा गरेको पाइएन । उद्यमशीलता परियोजना संचालनका लागि तालिम र प्राविधिक सेवा जस्ता कार्यमा खर्च लेखेको तथा परियोजना संचालनका लागि करार

गरेको हुँदा सोको भुक्तानीमा आयकर ऐन, २०५८ का उपरोक्त दफा बमोजिम कर कट्टी गर्नुपर्ने अवस्था देखिदा सो सम्बन्धमा हेफर प्रोजेक्ट नेपाललाई कर कट्टी गर्नु नपर्ने आन्तरिक राजस्व विभागको निर्णय वा कानूनी आधार पेश गर्नुपर्ने अन्यथा यो वर्षको खर्च रकम रु.१४४३८७६८ मा हेफर प्रोजेक्ट नेपालले अर्को संस्थालाई दिएको भुक्तानी रकमलाई समेत आधार लिई आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८ र ८९ बमोजिमको प्रकृतिका भुक्तानीमा कर कट्टी गर्न निक्यौंल गर्नुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	२,१६,५८१

६३.५ परियोजना संचालनपूर्व सो सम्बन्धी विस्तृत अध्ययन विश्लेषण गर्नुपर्दछ । सोको अभावमा नै परियोजना तय गरेको अवस्था छ । परियोजनाको उद्धेश्य प्राप्ती भएनभएको मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने हुन्छ । उद्यमशीलता परियोजनाका कृषि, बागवानी र पशु खरिद गरी तीन क्षेत्रमा गरिने विस्तृत कृयाकलापको विवरण, सोमा लाग्ने खर्च, लाभग्राहीको छनौट, अपेक्षित प्रतिफल, कार्य सम्पादन सूचक, सार्वजनिक खरिद कानूनको पालना विधि र पारदर्शिताको व्यवस्था निर्धारण नगर्नाले तथा लक्ष्य र प्रगति विवरण पेश नगर्नाले शीर्षकगत खर्चमा स्वीकृत सीमा नाघेननाघेको, विधिको पालना भएनभएको र अपेक्षित प्रगति हासिल गरेनगरेको यकिन गर्न सकिएन । संघीय बजेट र प्रादेशिक बजेटबाट अन्य कार्यालयहरूले पनि कृषि र पशु सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिरहेको अवस्थामा यस परियोजनाको कार्य दोहोरो पर्नेनपर्ने बारे अध्ययन विश्लेषण गरेको पाइएन । परियोजना व्यवस्थापनको नेतृत्व र कार्यान्वयनको जिम्मेवारी हेफर प्रोजेक्ट नेपालको रहने र हेफर प्रोजेक्ट नेपालले परियोजना साझेदार संस्था अर्थात गाउँपालिकाको क्षमता विकास गर्ने र अझ सम्पादित गुणस्तरको सुनिश्चित्ता गर्ने गरी सम्झौता उल्लेख गरे तापनि सो सम्बन्धी कारवाही गरेको पुष्टयाई पेश गरेको पाइएन ।सम्झौतामा उल्लिखित लाभग्राहीको सामाजिक पुँजीको अभिवृद्धि, कृषि तथा बाख्राको उत्पादन र उत्पादकत्चको अभिवृद्धि, बजार व्यवस्थापन, र उद्यमशीलताको अभिवृद्धि गर्ने मुख्य उद्धेश्यहरू के कति हासिल भयो भनि खर्चको सार्थकतासहित मुल्यांकन गरेको पाइएन। परियोजनाको उद्धेश्य र खर्चको सार्थकता प्राप्त गरेनगरेको सम्बन्धमा मुल्याङ्कन गरिनुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

६४ **सामाजिक सुरक्षाः**

६४.१ **निकासाः** सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि,२०७७ को परिच्छेद ५ मा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण बैङ्कमार्फत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ।कार्यविधिको दफा २६ मा कुनै आर्थिक वर्षमा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमका लागि निकासा भएको रकम सो आर्थिक वर्षमा खर्च नभए सङ्घीय सञ्चित कोषमा फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाले राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक, लक्ष्मी सनराईज बैंक र कामना सेवा विकास बैंकमार्फत सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्दै आएको छ । लेखापरीक्षणको क्रममा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको लागि बैङ्कलाई निकासा दिएको रकममध्ये निम्नानुसार वितरण गरी बाँकी रहेको देखिन्छ । सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गरी बाँकी रहेको रकम सङ्घीय सञ्चित कोषमा बेरुजु दाखिला गर्नुपर्ने रु.

सि.नं.	बैंक	निकासा दिएको रकम	वितरण भएको रकम	फिर्ता हुनु पर्ने रकम	फिर्ता भएको रकम	बाँकी रकम
१	राष्ट्रिय वाणिज्य बैक	१९८१०६७१	१९७८२३५३	२८३१८	२८३१८	०
२	लक्ष्मी सनराईज बैंक	२८९९९२१४	२८७६१४९७	२३७७१७	२२७७५७	९९६०
३	कामना सेवा विकास बैंक	१०५९९१३१	१०५९११३१	८०००	०	८०००
४	नेपाल इन्भेष्टमेन्ट मेगा बैंक	२०३९४७००	२०३८७२५६	७४४४	७४४४	०
जम्मा		**७९८०३७१६**	**७९५२२२३७**	**२८१४७९**	**२६३५१९**	**१७९६०**

असुल गर्नुपर्ने	१७,९६०

६४.२ **मृतकलाई भत्ताः** सामाजिक सुरक्षा वितरण कार्यविधिले जेष्ठ नागरिक भत्ता वितरण गर्दा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको मृत्यु भएमा मृत्यु भएको दिनसम्मको मात्र भुक्तानी दिनु पर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाको सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यक्रम अन्तर्गत सामाजिक सुरक्षा प्राप्त गर्ने विभिन्न वडाका विवरण मध्ये मृत्युपश्चात मृत्यु दर्ता भएका निम्न लाभग्राहीको विवरण मृत्यु दर्ता किताबमा उल्लेख छ । पालिकाबाट प्राप्त तथ्यांकबमोजिम निजहरुको नाममा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वापतको रकम रु.३८१३४.०० भुक्तानी भएको देखिएकोले मृत्यु भैसकेका लाभग्राहीको लगत कट्टा एवं खाता बन्द गरी भुक्तानी भएको रकम सङ्घीय सञ्चित कोषमा बेरुजु दाखिला गर्नुपर्ने रु.

वडा नं.	लाभग्राहीको नाम	उमेर	नागरिकता नं.	जम्मा भएको रकम	मृत्यु मिति	पाउने रकम	बढी निकासा	कैफियत
१	नेत्र नारायण श्रेष्ठ	७५	२५२६	१२०००	०५/२१/२०७९	६८००	५२००	पहिलो किस्ता
२	नर बहादुर राना	८०	५२२	१२०००	०५/०३/२०७९	४४००	७६००	पहिलो किस्ता

३	लिमा सोमै	६९	८०२	२४०००	०७/३१/२०७९	४०००	२००००	दोस्रो र तेस्रो
४	लिल बहादुर राई मगर	६९	११८१	१२०००	०९/१३/२०७९	९७३३	२२६७	दोस्रो किस्ता
५	झगर सि बयम्बु	८०	२४२६५	१२०००	०६/०७/२०७९	८९३३	३०६७	पहिलो किस्ता
जम्मा							**३८१३४**	

५..........(प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर असूल भई दाखिला प्रमाण पेश भएको आधारमा मिति २०८१।१।७ को निर्णयबाट रु. १०४००।- सम्परीक्षण गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	३८,१३४

६४.३ **सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धमा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७७ को परीपालना सम्बन्धी देखिएका व्यहोराहरु निम्नानुसार रहेका छन्ः**

(क) लगत कट्टाको अभिलेखः सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७७ को दफा ११ मा कुनै लाभग्राहीको मृत्यु भएमा, एकल महिला लाभग्राहीले विवाह गरेमा वा ऐन, नियमावली तथा कार्यविधि बमोजिम लगत कट्टा हुनुपर्ने लाभग्राहीको हकवाला वा प्रचलित कानून बमोजिमका सूचकले सम्बन्धित स्थानीय तहको वडा कार्यालयमा त्यस्तो घटना भएको ३५ दिनभित्र घटना दर्ता गराई सम्बन्धित स्थानीय तहको अभिलेखबाट नाम हटाउनु पर्ने लाभग्राहीको नाम कार्यालय प्रमुखबाट निर्णय गराई प्रणालीबाट लगत कट्टा गरी स्थानीय तहको मूल अभिलेखमा समेत जनाउनु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा लगत कट्टा गरेको विवरण र मृत्यु दर्ताको अभिलेख अद्यावधिक गरेको छैन । जसले गर्दा लगत कट्टा गर्नुपर्ने लाभग्राहीलाई समेत भत्ता भुक्तानी हुन जान्छ । पालिकाले कार्यविधि अनुसार लगत कट्टा गरी अभिलेख अद्यावधिक गर्नु पर्दछ ।

(ख) पारदर्शिताः सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७७ को दफा ३२ मा स्थानीय तहको कार्यालयले लाभग्राहीको नाम दर्ता तथा नवीकरण प्रक्रिया, भत्ताको दर, प्राप्त हुने बैंक, लाभग्राहीले पुरा गर्नुपर्ने प्रक्रिया जस्ता भत्ता सम्बन्धी जानकारी स्थानीय सामाजिक संघसंस्था, गैरसरकारी संस्था, सामाजिक परिचालनमा संलग्न संस्था समेतको सहयोग लिएर अनिवार्य रुपमा प्रचार प्रसार गर्ने र भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको नाम नामावली सम्बन्धीत स्थानीय तहको वेभसाइटमा राख्ने व्यवस्था गरेकोमा पालिकाको कार्यालयले उल्लेखित व्यवस्था परिपालना गरेको छैन । कार्यविधिमा उल्लेखित व्यवस्था परिपालन गरी सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको पारदर्शिता प्रवर्द्धन गर्नुपर्दछ ।

(ग) नवीकरणः सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन कार्यबिधि २०७७ को दफा ४ मा पालिकाले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गरीरहेका लाभग्राहीको नवीकरण नियमावलीको नियम ९ बमोजिम प्रत्येक आर्थिक वर्षको कार्तिक मसान्तभित्र अनिवार्य रुपमा प्रणालीमा अद्यावधिक गर्नुपर्ने व्यवस्था भएकोमा पालिकाले केही लाभग्राहीको नवीकरण गरेको पाइएन । नवीकरण नभएको लाभग्राहीको नवीकरण गर्नेतर्फ पालिकाले ध्यान दिनु पर्दछ ।

(घ) सार्वजनिक सुनुवाईः सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि २०७७ को दफा ३४ (१) मा स्थानीय तह तथा वडा समितिले प्रचलित कानुन बमोजिम सार्वजनिक सुनुवाई गर्दा भत्ता सम्बन्धी विषय समेत समावेश गर्नुपर्नेछ । ३४(२) मा उपदफा १ बमोजिम गरिएको सार्वजनिक सुनुवाईबाट प्राप्त गुनासा तथा सुझाव मध्य स्थानीय तहले आफुले सक्ने विषय सम्बोधन गरी स्थानीय तहबाट सम्बोधन हुन नसक्ने गुनासा तथा सुझाव सम्बोधनका लागि स्थानीय तह प्रदेश सरकार वा नेपाल सरकारको सम्बन्धित निकायमा पठाउनुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा पालिकाले सो गरेको छैन ।

(ङ) अनुगमन तथा निरीक्षणः सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि २०७७ को दफा २७ (३) अनुसार गाउँ कार्यपालिका अध्यक्ष वा नगर कार्यपालिकाका प्रमुखले वा स्थानीय तहका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतले भत्ता वितरण कार्य प्रक्रियाको निरीक्षण तथा अनुगमन गर्नुपर्ने व्यवस्था भएकोमा पालिकाबाट उक्त कार्य भएको नदेखिएकले कार्यविधिको व्यवस्था कार्यान्वयनमा पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

(च) निस्कृय खाताः सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम संचालन कार्यविधि २०७७ को अनुसुची १० मा स्थानीय तह र बैंकवीच हुने सम्झौतापत्रको सि.नं.९ मा सामाजिक सुरक्षा विशेष खाता संचालन गर्ने बैंक तथा वित्तीय संस्थाले यस प्रकारका खाताहरु मध्य निस्कृय (Dormant) खाताको विवरण प्रत्येक श्रावण र माघ महिनाभित्र पालिकालाई दिनुपर्ने उल्लेख छ । तर बैंकले निश्क्रिय खाताको विवरण तोकिएको अवधिमा सम्बन्धित पालिकालाई उपलब्ध गराएको देखिएन । पालिकाले समयमै यस्ता निश्क्रिय खाता र सो खाताहरुमा रहेको रकमहरुको विवरण बैंक सँग माग गरी हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

सैद्धान्तिक बेरुजु

आर्थिक बर्षः २०७९/८०

कार्यालय र स्थान: निस्दि गाउँपालिका, पाल्पा , निस्दी गाउँपालिका , पाल्पा

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	ध्रुव दयाल	२०७९-४-२९	हाल सम्म कार्यरत
लेखा प्रमुख	सरोज काफ्ले	२०७७-४-१	हाल सम्म कार्यरत

बेरुजु वर्गीकरणः

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
७,६९१,५९१	२६,४८९,८६७	२५,९०५,३८६	०	०	५,७१७,१६०
प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.					६५,८०४,००४
प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्र्यौट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.					१४,९३७,६६१
संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.					०
लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.					५०,८६६,३४३

आर्थिक कारोबारको स्थिति

अनुसूची - १

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		१३८०९०५०१.०६	
आम्दानी		**खर्च**	
संघीय सरकारबाट अनुदान	४०१०४१२३५	**चालु खर्च**	३६१६१५८८०.९९
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	३१३९६०००	**पूँजीगत खर्च**	२१८७०३०९२.९९
राजश्व बाँडफाँट	१३१६३६८५८.९९	**वित्तीय/अन्य व्यवस्था**	१९२७५८०७४.८
आन्तरिक आय	२७५८१४१८.१६		
अन्य आय	१६४८६३५३०.५		
कुल आय	७५६५१९०४२.६५	**कुल खर्च**	७७३०७७०४८.७८
बाँकी मौज्दात		१२१५३२४९४.९३	

बेरूजु दफा ३५.४ सँग सम्बन्धित विवरण - अनुसूची - २

क्र.सं.	**विद्यालयको नाम**	**खाजा खुवाईएको दिन**	**खाजा खुवाउनु पर्ने दिन**	**बढी खाजा खुवाईएको दिन**	**बढी खाजा खुवाईएको संख्या**	**दर**	**फिर्ता गर्नु पर्ने रकम रु.**
१	कमलादेवी प्रा.वि. निस्दी - ६, पाल्पा	१९४	१८०	१४	२३४	१५	३५१०
२	अकला आ.वि. निस्दी - ६, पाल्पा	१९८	१८०	१८	५२५	१५	७८७५
३	गोरखनाथ मा.वि. निस्दी - ६, पाल्पा	१९७	१८०	१७	४७०	१५	७०५०

४	सिन्दुर आ.वि. निस्दी - ६, पाल्पा	१९६	१८०	१६	११६२	१५	१७४३०
५	जनता मा.वि. निस्दी - ५, पाल्पा	१९८	१८०	१८	२४६९	१५	३७०३५
६	वृहस्तति प्रा.वि. निस्दी - ५, पाल्पा	१९६	१८०	१६	४००	१५	६०००
७	जनता आ.वि. निस्दी - ५, गेझा , पाल्पा	१९४	१८०	१४	५९९	१५	८९८५
८	राईकोट आ.वि. निस्दी - ५, पाल्पा	१९०	१८०	१०	५८४	१५	८७६०
९	जनता आ.वि. निस्दी - ५, पाग्दी , पाल्पा	१९०	१८०	१०	१८५	१५	२७७५
१०	सरस्वती मा.वि. निस्दी - ५, पाल्पा	१९३	१८०	१३	७१०	१५	१०६५०
११	लाङघाली प्रा.वि. निस्दी - ५, पाल्पा	१८६	१८०	६	१४३	१५	२१४५
१२	अकलादेवी प्रा.वि. निस्दी - ५, पाल्पा	१९८	१८०	१८	६२५	१५	९३७५
१३	लक्ष्मी प्रा.वि. निस्दी - ३, पाल्पा	१९१	१८०	११	३२९	१५	४९३५
१४	जनक आ.वि. निस्दी - ३, पाल्पा	१९५	१८०	१५	९२२	१५	१३८३०
१५	जनक मा.वि. निस्दी - ३, पाल्पा	१९२	१८०	१२	९७९	१५	१४६८५
१६	जनक प्रा.वि. निस्दी - ३, पाल्पा	१९३	१८०	१३	१३३	१५	१९९५
१७	लक्ष्मी मा.वि. निस्दी - ३, पाल्पा	१९१	१८०	११	१०२२	१५	१५३३०

१८	पृथ्वी प्रा.वि. निस्दी - ३, पाल्पा	१००	१८०	-८०	०	१५	०
१९	शिवशंकर प्रा.वि. निस्दी - ३, पाल्पा	१९१	१८०	११	१९२	१५	२८८०
२०	नवदुर्गा प्रा.वि. निस्दी - ३, पाल्पा	१९६	१८०	१६	१९६	१५	२९४०
२१	मुना प्रा.वि. निस्दी - ३, पाल्पा	१९४	१८०	१४	१४८	१५	२२२०
२२	सृष्टि प्रा.वि. निस्दी - ७, पाल्पा	२०५	१८०	२५	३८८	१५	५८२०
२३	मकुनादेवी प्रा.वि. निस्दी - ७, पाल्पा	१८७	१८०	७	१३६	१५	२०४०
२४	जलदेवी प्रा.वि. निस्दी - ७, पाल्पा	१९२	१८०	१२	३०६	१५	४५९०
२५	मदनादेवी प्रा.वि. निस्दी - ७, पाल्पा	१९१	१८०	११	११२	१५	१६८०
२६	प्रगति आ.वि. निस्दी - ७, पाल्पा	१९८	१८०	१८	१६५७	१५	२४८५५
२७	जनप्रिय प्रा.वि. निस्दी - ७, पाल्पा	१९५	१८०	१५	४१२	१५	६१८०
२८	जनप्रिय मा.वि. निस्दी - ७, पाल्पा	२०३	१८०	२३	११५४	१५	१७३१०
२९	सरस्वती मा.वि. निस्दी - ७, पाल्पा	२०९	१८०	२९	१२८१	१५	१९२१५
३०	सेरोदेवी प्रा.वि. निस्दी - ७, पाल्पा	१९०	१८०	१०	१८०	१५	२७००
३१	जनप्रिय मा.वि. निस्दी - ४, पाल्पा	२०१	१८०	२१	२७६०	१५	४१४००

३२	जनकल्याण आ.वि. निस्दी - ४, पाल्पा	१९४	१८०	१४	६००	१५	९०००
३३	जीवनज्योति आ.वि. निस्दी - ४, पाल्पा	१९७	१८०	१७	१००४	१५	१५०६०
३४	मित्याल आ.वि. निस्दी - ४, पाल्पा	१९५	१८०	१५	११६७	१५	१७५०५
३५	गौरीशंकर मा.वि. निस्दी - ४, पाल्पा	१८८	१८०	८	५९५	१५	८९२५
३६	गोरखनाथ आ.वि. निस्दी - ४, पाल्पा	१९८	१८०	१८	४२३	१५	६३४५
३७	जलदेवी आ.वि. निस्दी - ४, पाल्पा	१९६	१८०	१६	९७३	१५	१४५९५
३८	मौलादेवी आ.वि. निस्दी - ४, पाल्पा	१९६	१८०	१६	५२८	१५	७९२०
३९	जनसेवा प्रा.वि. निस्दी - ४, पाल्पा	१९४	१८०	१४	१३१	१५	१९६५
४०	समाजज्योति प्रा.वि. निस्दी - ४, पाल्पा	१९४	१८०	१४	८०	१५	१२००
४१	सूर्यकिरण प्रा.वि. निस्दी - २, पाल्पा	२००	१८०	२०	५५३	१५	८२९५
४२	भाङबारी प्रा.वि. निस्दी - २, पाल्पा	१९१	१८०	११	६३५	१५	९५२५
४३	पुरान्थर प्रा.वि. निस्दी - २, पाल्पा	१९२	१८०	१२	३७२	१५	५५८०
४४	अंशुवर्मा मा.वि. निस्दी - २, पाल्पा	१९५	१८०	१५	७८९	१५	११८३५
४५	बालहित मा.वि. निस्दी - २, पाल्पा	१८८	१८०	८	५७०	१५	८५५०

४६	सरस्वती प्रा.वि. निस्दी - १, पाल्पा	१९४	१८०	१४	३६३	१५	५४४५
४७	राधाकृष्ण मा.वि. निस्दी - १, पाल्पा	१८४	१८०	४	२२१	१५	३३१५
४८	वुद्धिविकास प्रा.वि. निस्दी - १, पाल्पा	१९६	१८०	१६	७७८	१५	११६७०
४९	लालीगुराँस प्रा.वि. निस्दी - १, पाल्पा	१९३	१८०	१३	४५१	१५	६७६५
५०	भगवती प्रा.वि. निस्दी - १, पाल्पा	१९८	१८०	१८	६१४	१५	९२१०
५१	बालहित प्रा.वि. निस्दी - १, पाल्पा	१९१	१८०	११	१५७	१५	२३५५
५२	बाकागेझाछापडाँडा प्रा. निस्दी-१ पाल्पा	१९९	१८०	१९	१८९	१५	२८३५
जम्मा					**३१६०६**	**१५**	**४७४०९०**